

3000

پایزه برا

چند سه روز گذشته به کس راسته قینه به

مفتدی اقرا الثقافی

www.igra-ahlamontada.com

به رتی دووهم

به لاله حمیدی شهرجه

www.iqraa.ahlamontada.com

للكتب (كوردى , عربى , فارسى)

پایزه برا

بہرگی دووہم

نوسینی

مہ لائے حمہ دی شہریعہ

پیدا چوونہ وہی

نیکرام کہریم

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ

ناوی کتیب: پایزه برا - بهرگی دووه م

ئاماده کار: مه لانه حمه دی شه ریه

چاپ: چاپی به که م

چاپخانه: چاپخانه ی ری نوئ

تیراژ: ۱۰۰۰ دانه

له به ریو به رایه تی گشتی کتیبخانه گشتی به کان ژماره ی (۲۱۲۶) سالی

۲۰۱۲ ی پیدراوه.

تیبینی: ههر خوینه ریک چیرۆکیکی واقعی راستا و دروستی لایه
نه توانی بومان بنیری له ریگای (کتیبخانه ی تیشک) هوه.

به ناوی خواي داناو زاناوه

پيشه كيهك به قه لهماي (مامؤستا نيكرام كهريم)

خوينه راني به ريز! مامؤستا مه لا نه حمه دي شهريه پوونوسي ئەم
به رگه ي كتيبه كه ي بۆ ناردم، تا هه م پيشه كيهكي بۆ بنوسم وهه م
تاييني خوشمي بۆ بنيرم، منيش به سوپاسه وه وامكرد كه ئەو داواي
كردبوو..

ئەم كتيبه به رگي دووه مي كتيبي (پايژه برايه)، كه نووسه ري به ريز
كه پاوه به خه مه وه ئەو پووداوه دانسقه و پرپه ندانه ي بۆ كۆكردووينه ته وه
كه له ناو كۆدلي كورده واري دا پوويانداوه.

كۆدلي كورده واري له هه موو ناوچه كانيدا ده يان و بگره سه دان پووداوو
چيرۆكي له م چه شنه يان تيدايه و چاره رواني پياويكي خه مخۆرو
خوينده واري وهك مامؤستا نه حمه دن، كه له كه شكۆلتكا كۆيانبكاته وه و
بيخاته به رده م خوينه راني كوردو به رهي نوێ.

خۆزگه هه موو كه س وهك مامؤستا مه لا نه حمه د يان وهك مامؤستا مه لا
كه ريمي موده پريس ژياننامه ي زانايان و پووداي پياوه داناو قسه
خۆشه كاني ناوچه كه ي خۆي كۆنه كرده وه نه يده هيتلا بغه وتين و نه يكرده
كه نجينه يه كي ده وله مه ند بۆ نه وه كاني داهاتوو.

له وانه يه ئەم نووسينا نه به ده ردي هه موو كه سيك نه خوات، يان
كه سائيك هه بن گالته يان به كۆكردنه وه ي ئەم كه لتوره كورده واري به يت،
به لام له راستيدا ئەم نووسينا نه پرن له ئاماره ي جوان، وهك:

○ پيشاندانى كاريگهري قولى پورهدهى ئىسلامى له ناو
كۆمهلگه كورده واريدا .

○ نيشاندانى زهرووردهتى ئه و پورهده ئىسلاميه بۇ پاكرتن
ومهكهمكردى كۆمهلگه كه مان .

○ دهريپىنى راستى ئه و وادهو به ئىنانهى كه خدا ويغه مبهرى خوا
ئىدهنه خهلكى كاتىك پابهندى پيامى پورهردگار ئه بن،
پىشكه شكردى مادده يه كى خاوى دهوله مند بۇ چىروكنوسان
وشانقاران و تاريپزان، تا ههريه كه يان به شىوازي خۇى جارىكى ترئه و
چىروكانه داپرئىته وه و فيلم وكتىب و وتارى لى دروست بكات .

ئهم جۆره نووسىنانه جگه له تام و چىزى تاييهتى خۇيان، ئه بنه
ئاويته يه كيش: خوينه ر خۇى ده بينيته وه و بۇى ده رده كه ويته كه ئه و تا
چهنده له وه لوئىستانه وه نزىكه يان دووره، من بروام وايه خوينه ر پاش
خويندنه وهى ئهم رووداوه راسته قىنانه به خۇيدا ده چىته وه و ده ستكارى
هه ندئى بيروپا وه لوئىستى خۇى ده كات، چونكه چىروك به هيزترين
وه سيله يه بۇ ناموزگارى و پوره رده كرىنى هه م تاك وه م كۆمه ل..

ياخوا ده ستى مامؤستا ئه حمه د خۇش بيته ونمونهى زقر بيته له ناو
كۆمهلگه كه ماندا .

إكرام كريم

۲۰۱۳/۷/۱۲

به ناوی په رومردگاری میهره بان

پیشه کی

سوپاس و ستایشی همیشو هرده وام و بیپایان بؤ خولقینه ری
فریشته و پیری و ناده میه کان، ره وانه کاری ته وای فروستاده و
پیغه مبه ره کان، وه گه پخه ری ژیا نی ته وای خاوه ن گیان و پړح
له به ره کان، پاخه ری فره ش و سفره و خوانی زه وی و پاگری چه تری
ناسمان، راگری که ری شاخ و چیاکان، هه تقولینه ری کانی و سه رچاوه و
کاریز و فرمیسکی چاوان، نه و خویه ی پړح و دل و گیان ده خاته پیکه نین
و گریان .

سه لات و سه لامی همیشو هرده وام له سه ر پیغه مبه ری نیسلام
(ﷺ)، په زامه ندی و میهرو خوشه ویستی خوا بؤ دیداری یارو یاوه ران و
شوینکه وتوان و زاناو پیاوچاکان .

چیرۆک و به سه رهات سه ربازی خودان، دله داخراوو دهرونه خه مبارو
خه مۆک و گیان و لاشه گرژ بووه کانی پی هۆگر ده کات، چاوه وشک و
برینگ و بیئاوه کان له وشکه سالییه وه ده کاته به هاری ته پو پاراو، پوهه
گرژو تال و غه مباره کان گه شده کاته وه و ده یانکاته خونچه گولی دم
به خه ندی به هار، ته نانه ت به رامبه ر دۆست و دوزمن و به دکار .
چیرۆکه کان په ند و نامۆژگاری و ده رسن بؤ ژیر و خاوه ن عه قله کان^۱.

---

^۱ - خودای گه و ره ده له رمویت: ﴿لقد کان فی قصصهم عبرة لأولی الألباب﴾ یوسف ۱۱۱ .
واته: (به دنیاییه وه له چیرۆکه کانیاندا په ندی ژور هه به بؤ نه وانه ی خاوه نی ژیرین).

مالیکی کوپی دینار (پہرہمہتی خوی لئ بیئت) فہرمویہتی: ((الحکایات تحف الجنۃ))، واتہ: چیرۆک و بہسہرہاتہکان دیاری بہہشتن، شیخ جونہیدی بہغدادی (پہرہمہتی خوی لئ بیئت) فہرمویہتی: ((الحکایات من جنود اللہ عزوجل، یقوی بہا ایمان المریدین، فقیل لہ: هل لهذا من شاهد؟ قال: قوله تعالى: ﴿وَكَلَّا نَقْصُ عَلَيْكَ مِنْ أَنْبَاءِ الرِّسْلِ مَا نَشِئْتُمْ بِهِ فُؤَادَكَ﴾... واتہ: چیرۆک جوڑیکہ لہ سہربازی خوداو ٹیمانہی رینگہی ریٹواری خودایان پی بہہیز و پتہو دہبیئت، لییان پرسہی بہلگت ہہیہ بؤ تہمہ؟ فہرموی: تہو فہرمودہی خوی گہورہ کہ دہفہرمویت: ﴿تہواوی چیرۆکی پتہمبہرہکانت بؤ باس دہکہین تا دلئت پتی دابمہزیت﴾.^۱

لیرہشہوہ ہہقی خویہتی سوپاس و نزای خیرو پیزانینم دہریبرم و ناراستہی ہہمور تہو بہپیزانہی بکہم کہ لہکۆکردنہوہو نوسین و ہہلچنی و پیداجونہوہو چاپکردنی تہم بابہتہی بہردہستان بہشدارییان کردوم؛ لہ خوام داواہیہ بیکاتہ تویشوی سہفہروگہشتی بہرہو خواچونمان.

ہہرہوہا جیی خویہتی لیرہشدا نامازہ بہم چہند خالہ بکہم :

یہکہم: کۆمہلئیک لہخوینہرانی بہرگی یہکہمی تہم کتنبہ پرساریان کردبوو

بؤچی ناوت ناوہ (پایزہ برا)؟ و شہی (پایزہ برا) چی دہگہیہنیئت؟

بہ کورتی دہلئیم: لہ کوردہواریدا (پایزہ برا) بہو کہسہ دہوتریت کہ لہگہرمہی کاسپی وئیشوکاردا سہردانت نہکاو ماندویونہیہکیشت لئ ناکات، کاتی بہہارو ہاوین و کاتی ئیشوکار ناتناسیت، بہلام ہہر کہپایزی درہنگکردو کاتی بہرزقپاو چیرۆک گپرانہوہو کاتی

^۱ - صلاح الأمة في علو الهمة ج ۱/ ص ۱۰۹ .

حاصلات هات، سیله‌ی په‌حمی ده‌جولۆ و دۆ بۆ سه‌ردانت بۆ سه‌رسفره‌و به‌ر زۆپا.

بۆیه ئه‌م ناو‌نیشانه‌شم بۆ کتێبه‌که هه‌لبژارد، له ناو‌نیشانی چیرۆکی پهمانی ناو‌کتێبه‌که‌وه وه‌رمگرت، که به‌سه‌رهاتی دوو برایه، به‌کیکیان له کاتی ده‌وله‌مندی و بوندا براو برازاکانی له بیر نه‌بووه به‌رامبه‌ریان بێبه‌زه‌یی بووه، به‌لام له کاتی هه‌ژارکه‌وتنیدا به‌قوربان و به‌ساقه‌یان ده‌بی‌ت و پیاواندا هه‌له‌ده‌لیت .
دووه‌م: چۆن ئه‌م به‌سه‌رهاتانه‌م کرده کتێب؟

له منالیمه‌وه زۆر چه‌زم له به‌سه‌رهات و چیرۆک و ژیا‌نامه‌ی پێغه‌مبه‌ران و پیاو‌چاکان بووه، له ده‌رس و ده‌ورو و تارو کۆرپو مه‌جلیسه‌شدا زۆر چیرۆک و به‌سه‌رهاتم ده‌گێرپایه‌وه، هه‌روه‌ها به‌سامان و گه‌نجینه‌ی ئه‌م میله‌ته موسولمانه‌شم ده‌زانین، وامده‌زانی و اشده‌زانم که ئه‌م خه‌زنده‌و گه‌نجینه‌یه‌ نابیت بفه‌وتیت و بپه‌وه‌هه‌ بپروات، به‌لگو ده‌بی پیا‌رزری و له شوینی تابه‌تی و قاسه‌ی مه‌حکه‌می خۆیدا پاسه‌وانی لێبکری‌ت و پیا‌رزری‌ت، ئیمه‌ش هه‌مو لێپرسراوین به‌رامبه‌ر هه‌موو جو‌ره‌ سامان و گه‌نجینه‌یه‌کی ئه‌م گه‌له‌ی خۆمان.

سییه‌م: له هه‌موو که‌موکوپێ و هه‌له‌و په‌له‌یه‌ک داوای لێبوردنم هه‌یه، سه‌ره‌تا له‌خه‌زمه‌ت خودای په‌روه‌ردگارا، و دواتریش له‌خه‌زمه‌ت هه‌ر که‌سه‌یکدا که گله‌یی و گازنده‌یه‌کی هه‌بی‌ت له‌ بلاو‌کردنه‌وه‌ی هه‌ر به‌سه‌رهاتیک، یان بوونی هه‌له‌و که‌م و زیادتی یان هه‌ر زیاده‌په‌وی و که‌مه‌ترخه‌مییه‌ک، یان هه‌ر به‌سه‌رهاتیک مانی خۆییم نه‌دابیت، چونکه کاری مرۆڤ بۆ که‌م و کۆپێ نابێ، و ناشبی‌ت مرۆفه‌کانیش له‌ ترسی که‌موکوپێ و په‌خنه‌ هه‌چ کاریک نه‌که‌ن .

چاره‌م: ره‌خنه و تییینی و سره‌نجه‌کانتان و هکو چه‌پکه گول و ه‌رده‌گرم و به به‌خشش و خه‌لاتیان ده‌زانه، بویه هیوادارم هه‌موو خوینه‌ریک که ره‌خنه‌یه‌کم بۆ ده‌نیژی، واهه‌ست بکات که به دیارییه‌وه هاتوووه بۆ لام.

پینجه‌م: ئەم نوسراوه‌ی به‌رده‌ستان - کتییی پایزه. برا، به هه‌موو به‌رگه‌کانیه‌وه - ته‌نها مال و سامانی من نیه، و هکو پیشتریش باس‌مکرد گه‌نجینه و سامانی میله‌ت و گه‌له‌که‌مانه و ئهرکی هه‌موومانه کۆی بکه‌ینه‌وه، و بینوسینه‌وه و شه‌نوکه‌وی بکه‌ین، به هه‌موومان خه‌رمانی پر په‌رو بومی سوربکه‌ین و به‌ره‌می به‌ینین، که‌واته خوینه‌ری به‌ریز! تۆش هه‌ر به‌سه‌ره‌اتیکی گونجاو هاوشیوه‌ت له‌لایه به‌شداری ئه‌و خیره به‌رده‌وامه بکه، به‌لام ده‌بیته‌ت بابته‌که‌ت بابته‌تیکی پۆچی و سه‌رنج‌پاکیش و پاست و دروست بیته، نه‌ک چنراوی خه‌یالی خۆت یان که‌سیکی تر بیته. به‌مه‌ش له‌ فه‌وتان پزگاری ده‌که‌یت و ده‌بیته‌ت زه‌خیره و توپشویه‌کیش بۆ هه‌موو لایه‌کمان .

لیره‌شدا کۆتایی به‌م پینشه‌کیه دینم و هه‌موو لایه‌ک‌تان به‌خودا ده‌سه‌پیرم و له‌خوادا داوا ده‌که‌م لیمان وه‌رگری و مایه‌پوچ و ده‌سته‌خه‌پۆمان نه‌کات و تایی ته‌رازوی چاکه‌کانمانی پی سه‌نگین و قورس بکات .

له‌ کۆتاییشدا سوپاس و پیزانینم ئاراسته‌ی مامۆستا ئیکرام که‌ریم و مامۆستا کاظم علی و کتیبخانه‌ی تیشک ده‌که‌م، که ئهرکی سه‌ره‌کی نووسین و پیداجونه‌وه و به‌چاپگه‌یاندنێ ئەم نوسراوه‌یان گرتنه‌ستۆ.

مه‌لا ئەحمه‌دی شه‌ریعه - ۲۴/۶/۲۰۱۲

دوشه‌مه - دوا‌ی نوژی عه‌سر / سلیمانی مه‌جیدبه‌گ

دوای بیست و پینج سال نالتونه دزاوه‌که‌ی بۆ هیئانه‌وه

تۆبه‌کردن یه‌کێکه له پایه سه‌ره‌که‌یه‌کانی مانه‌وه‌و به‌رده‌وامی بانگه‌وازی ئیسلامی له‌سه‌رانسه‌ری دونیادا، به‌دریژی میژوو ملیۆنه‌ها خه‌لك دوای تاوانکردن و خراپه‌کاری و له‌خوا یاخیبوون خوا ته‌مەنی درێژکردن، و پوی په‌حمه‌تی تێکردن، پێش ئه‌وه‌ی به‌خراپه‌کاری و گوناچارێ بمرن به‌هره‌ی ته‌وبه‌کردنی پێ به‌خشیون، فرمیسکی په‌شیمانان بۆ پابردووین هه‌لپه‌شته‌وه‌ په‌شیمانان ده‌رپرپوه، کارو هه‌لویستی سه‌رسوپه‌ینه‌ریان تۆمار کردوه که به‌بیستن و خۆبندنه‌وه‌ی ئه‌وه‌ له‌ئۆیستانه‌ مرۆڤ سه‌رسام ده‌بی. ئه‌مه‌ش دیمه‌نی ته‌وبه‌و په‌شیمانی ته‌وبه‌کارێکه له‌سه‌ر زمانی مامۆستا سید علی عبد‌الواحد^۱:

ئه‌وتاری هه‌ینی پۆژی ۲۰۱۲/۱/۶ له‌مزگه‌وتی شیخ عبدالقادی چۆیسه‌ باسی هۆکاری باران نه‌بارینم کرد، به‌تایبه‌تی گوناچارێ و خواردنی مالی خه‌لكی و گوینه‌دان به‌گیرانه‌وه‌ی مافی خه‌لكی، بۆ ئیواره‌ که‌ چومه‌ ماله‌وه‌ زه‌رفیکیان بۆ هیئام، وتیان: ئه‌مه‌ ژنێك هیئاویه‌تی، وتویه‌تی: مامۆستا خۆی ده‌زانێ چیه‌، که‌ زه‌رفه‌که‌م هه‌لپه‌چری گۆبه‌رۆکیکی نالتون و نامه‌یه‌کی ده‌سته‌خت بوو، خێرا نامه‌که‌م خۆبندوه‌وه‌، نوسرابوو: مامۆستا من ئه‌مڕۆ له‌مزگه‌وته‌که‌ی تۆ نوێژی هه‌ینیم کردو گویم له‌وتاره‌که‌ت بوو زۆر کاری تێکردم، ئه‌م گۆبه‌رۆکه‌م بیست و پینج سال له‌مه‌ویه‌ر دزیوه‌،

---

^۱ - مامۆستا (سید علی سید عبدالواحد) دانشتوی گه‌په‌کی (شیخ عبدالقادی چۆیسه‌یه‌، وتاریژی مزگه‌وتی (شیخ عبدالقادر) و پێشنوژی مزگه‌وتی (عوسمان ئاغا)یه‌.

کاتیک مائی فلان کەسی ناسیاوتان ژنیان هیئا بۆ (ک) کورپیان، ئەوکاتە زۆر حالل و حەرامم لیک نەئەدایەووە و موحتاجیش بووم، گۆبەرۆکە کە ۲۰ مسقال بوو، ئەوکاتە هەر دەستبەجێ فرۆشتم و خەرجمکرد، بەلام ئیستا چومە بازار ئەم گۆبەرۆکەم بۆ کرپونەتەووە کە بیست مسقالە و هەرەک ئەو عیاریە هەژدەیه، (پەنجا گەلام پێداو، جا توخوا مامۆستا تق وەکیلی من بەو بۆیان بەرەووە پێیان بلێ گەردنم ئازادکەن.

منیش بۆ بەیانی گۆبەرۆکە کەم برد بۆلای زەرەنگەر، کیشام تەواو بوو بیست مسقالی عیاریە هەژدەبوو، نرخەکەشی پەنجاو یەک گەلابوو، ئیتر لەمالەووە دامنا هەتا پۆژی هەینی داهاوو کە دەیکردە (۲۰۱۲/۱/۱۳)، لە وتارەکەمدا باسی ئەو هەلوێستەم کرد، کە زانیم بیگومان ئەو خوشکە ی ئەم کارە ی کردووە لێرەیه و گۆی لێیه، هەرچەند من نەمەزانی کێیه.

ئینجا شەو لەگەڵ خێزاندا ئالتونەکەمان هەلگرت و پۆیشتین بۆ مالهە، کە زووتر دراوسێمان بوون و هاووچۆمان هەبوو، بەلام ماوە ی دووسال بوو نەچوو بومە مالتیان، زۆریان پێخۆش بوو، نەشیان دەزانی هەوالی خۆشترم پێیه.

دوای ماوەیەک دەستم کرد بە پرسیار کردن، کوپەکان کێیان ژنی هێتاو؟ ئە ی کچەکان شویان کردووە؟ لەناو پرسیارەکاندا وتم: ئەری ئیو کورپیکتان هەبوو بەناوی (ک)؟ وتیان: بەلێ ئەو هەتا لە خزمەتتایە، وتم: ئە ی ئەو کاتە ی (یان ئەو پۆژە ی) کە ژنتان بۆ گواستەووە هێچتان لێ ون نەبوو؟ هەموو بەسەر سوپمانەووە سەیری یەکیان کرد، وتیان بۆ مامۆستا هیچ بوو؟ وتم: هەر حەز دەکەم پرسیار بکەم ئەگەر لە بێرتان

مايیت، سه‌یرێکی به‌کتریان کرد، و تیان: به‌ئێ مامۆستا گۆبه‌رۆکێکمان لێ
 ون بوو، بێسه‌رو شوین بوو که‌س نه‌یزانی چی لێهات، ئیمه‌ش لێی نا ئومید
 بووین و باسمان نه‌کرد، ئینجا منیش گۆبه‌رۆکه‌که‌م ده‌ره‌یتا و وتم:
 ئافه‌ره‌تێک له‌ دوا‌ی نوێژی هه‌ینی و دوا‌به‌دوا‌ی ئه‌وه‌ی گۆبێستی و تارێ
 هه‌ینی بووه‌ له‌ مزگه‌وتی خۆمان، ئه‌م گۆبه‌رۆکه‌ی خستۆته‌ زه‌ره‌فیکه‌وه‌ و
 هه‌یتاوه‌ تیه‌ مائی ئیمه‌ و دایناوه‌ و پۆیشتوه‌ و ئه‌م نامه‌یه‌شی نوسیوه‌، منیش
 وه‌ک ئیوه‌ نازانم کێیه‌ و نایناسم و نه‌مبینیوه‌، به‌لام منی کردۆته‌ وه‌کیل که
 ئه‌و گۆبه‌رۆکه‌تان ته‌سه‌لیم بکه‌مه‌وه‌ و داواتان لێبکه‌م که‌ردنی ئازاد بکه‌ن،
 خه‌یزانی ماله‌که‌ به‌ بیه‌ستی قسه‌کانی من هه‌موویان ده‌ستیان کرده‌ گریان
 و که‌ردنیان ئازاد کردو منیشیان له‌گه‌ڵ خۆیان دله‌خه‌شکرد.

ئه‌وه‌ش که‌ زۆر مایه‌ی سه‌رسوپمان بوو! ئه‌و هه‌فته‌یه‌ی که‌ من
 به‌سه‌ره‌هاته‌که‌م باسکرد (٢٠١٢/١/١٢)، بارانیکی خۆش و به‌لێزمه‌ زۆربه‌ی
 زۆری کوردستانی گرتوه‌، نه‌ک هه‌ر من و خانه‌واده‌ی خاوه‌ن گۆبه‌رۆک و
 نه‌وبه‌کاره‌که‌ دله‌خه‌شبووین، به‌لکو ته‌واوی خه‌لکی کوردستان و گۆگیاو
 دارو دره‌خت گۆل و گۆلزارو ده‌شت و ده‌رو هه‌ردو کانی و چیاکان و
 بالنده‌و گیانله‌به‌رو زینده‌وه‌ره‌یش دله‌خه‌شبوون به‌بارینی ئه‌و بارانه‌ خۆش و
 به‌په‌یته‌، و زۆربه‌ی چیاکانی کوردستانیش میزه‌رو سه‌ره‌پۆش و تارای سپی
 و زیویان پۆشی، به‌هۆی ئه‌و چه‌ند تاوه‌ به‌فره‌سپی و بێگه‌رده‌ی زۆربه‌ی
 شوینه‌کانی کوردستانی گرتوه‌.

له‌وه‌ش که‌ وهره‌ترو سه‌نگینتر ئه‌وه‌یه‌ که‌ خوای گه‌وره‌ش ته‌وبه‌ی
 ته‌وبه‌کارانی زۆر پێخۆشه‌، زیاتر له‌و که‌سه‌ی پێخۆشه‌ که‌ که‌لوپه‌ل و

خواردن و خواردنه وه که ی به ولاخه که یه وه له دهشتیکی بییندا لیونده بییت و دهست له ژیانی خۆی دهشوات، به لام له ناكاو له پرمه ی ولاخه که ی راده چلکێ و له خۆشیدا لێی تیکده چیت که چۆن سوپاس و ستایشی خوا بکات، بۆیه له جیاتی ئه وه ی بلێ: (خوایه تو په روه ردگاری منی و منیش بهنده ی تو م)، ده لێ: (خوایه تو بهنده ی منی و من په روه ردگاری تو م). به لام خوا لێی ناگریت و له سه ری نانوسیت.

سولحه که ی کاک ئه حمه دی شیخ

مامۆستایان و زانایانی ئیسلامی کوردستان هه میسه له خزمه تی خه لکیدا بوون خزم بویت یان بیگانه، ناسیاو یان نه ناسیاو، دۆست یان دوژمن، دوور یان نزیک، ته نانه ت دۆر جار سنوری ولاتیان بریوه له پێناو ناشتکردنه وه ی دوو هۆز یان دوو بنه ماله، ته نانه ت دوو که سیشدا. له م باره وه له بهرگی یه که می ئه م کتیبه دا چه ندین نمونه ی قه شه نگ و دیمه نی سه رنج پاکیشم نووسیوه، وه کو له لاپه ره (٤٢) دا داستانی ناشتکردنه وه ی دوو هاوسه رم نووسیوه دوا ی (٤٦) سال دووری و لیکدا بران، له لایه ن مامۆستا خه مخۆر مامۆستا مه لامحمودی ئازادییه وه، هه روه ها چه ند بابه تیکی تر بۆ نمونه له لاپه ره کانی (١١١) هه مان کتیبی - پایزه برا - دا. لێره شدا سه ره نجی خوینهر له خوشکان و برایان راده کیشم بۆ ناشتکردنه وه ی دوو هاوسه ر، به لکو هه ردوو بنه ماله که شیان له لایه ن زاناو

خواناسی گه وړه ی گه له که مان کاک (نه حمه دی شیخ معروفي نۆده می) په حمه تی خویان لیبیت.

زانای گه وړه ماموستا (شیخ صدیق سرگه تی)^۱ (په حمه تی خوی لیبیت) له مانگی (۲۰۱۱/۵) بوی گپرامه وه، فه رموی: سالتیک له ده فه ری مریوان چومه گوندیک به ناوی (سورکه ول)، له وی له گه ل پیاویکی به تمه من و په ککه وتوو ده ستمان به قسه کردن کرد، دوی نه وه ی بوی ده رکه وت خه لکی عیراق و ده ورو به ری شاری سلیمانیم زوری پخوش بو، زور زیاتر پزی لیگرتم، وه کو که سیکي پایه دارو گه وړه لی دی ده پوانیم، دوی هه ناسه یه کی قول و تی: سلیمانی مایه ی شانازی هه موو کوردیکه، که پیاری زاناو خواناسی وه ک کاک نه حمه دی شیخی تیا هه لکه وتوه، جا گوینگره یاده و هریه کی کاک نه حمه دی شیخت بوی بگپرامه وه له م گونده دا، وتم: خوت به خزمه تی گه یشتوی؟ وتی: به لی.

ده سستی پیکرد وتی: من ده سته هه رزه کار بووم، له م گونده ی نیمه پیاویک کچیک خوی دابوو به کوریکي گوندیکي دراوسیمان، دوی ماوه یه ک ناکوکیه ک ده که ویته نیوانیان، نافرته ته که زویر ده بیت و دیته وه بومالی باوکی، باوکیشی زوری پیناخوش ده بیت و ده یه ویت به هیچ

---

^۱ درهنگ له گه ل ماموستا (شیخ صدیق سرگه تی) ناشنا بووم و ماوه که شی تنها دوسان بو، به لام نه ورنده ی به یه که وه بووین نیوانمان زور خوشبو، وه فتانه چه ند جاریک به خزمه تی ده که یشتم، له سردان و سهیران و بزنه شرعی و کومه لایه تیبه کانداه خزمه تیدا ده بووم، نه ویش گه لیک که یفی به من ده هات، له کورتا په مه زانی ژیانیدا به لیانی پیدام که دوی په مه زان کومه لیک به سه رهامت بوی بگپرتیره، به لام مرگ موله تی نه داو دوی چه ژن له پژی (۲۰۱۱/۹/۱۲) دا کوچی دوی کرد، خودای گه وړه لی خوشبیت.

جۆرىك جارىكى تر ئو كچه نىداتەوہ به ھاوسەرەكەى، بۆيە به بۆچونى
 خۆى سويىندىك دەخوات (يان بلىين برىارىك دەدات) لەبەرچاوى خەلكى،
 بۇ ئوہى بنبەستى كارەكە بكات و ئىتر كەس داواى نارىدئوہى كچەكەى
 لىنەكات، دەلى: بەزاتى خوا ئو كچە نادەمەوہ مەگەر كاك ئەحمەدى
 شىخ بىت تكاى بۇ بكات، ئوہش قسەى ئوہل وئاخرى بوو، بەخەيالى
 كەسىشدا نەدەھات حاجى كاك ئەحمەدى شىخ پىي بكەويتە ئو دى، يە،
 بەتايبەتى لەوسەرەمەدا كە ھاتوچۇ زۆر گران بووہ.

بەلام بەقەدەرى خوا كەسىكى خەلكى ئەم گوندە بەرپىبوارى پىي
 دەكەويتە سلىمانى و لەگەل كەسانىكى ئەم شارەدا يەك دەكەون، دەست
 دەكەن بە قسە گىرپانەوہ و سەرگوزشتە و بەسەرھات، ئەم پىپاوش باسى
 كىشەى ئەم مائە دەگىرپىتەوہ و باسى سويىندەكەى كابرش دەكات، ئەم
 قسە و بەرخودەش بەرگوتى كاك ئەحمەدى شىخ دەكەويتەوہ (پەحمەتى
 خواى لىبىت)، ئىتر ھەر بەبىستنى ئەم بەسەرھاتە خەم و پەزارە
 دايدەگىرپىت و دەفەرموئىت: (لاحول ولا قوہ الا باللە)، ھەرچونىك بى ئو
 شەوہى لىدەپوات، بۇ بەيانى كەشكۆل و بارگە و بنەى لىك دەئىت، مال و
 خىزانىش ئاگادار دەكاتەوہ كە ئو دەچىتە سەفەر بۇ كارىكى زۆر زەرور،
 ئەى قورىان ناكرى ئەم سەفەرە دوابخەيت؟ بۇ بەپەلە و گوزگمەت؟ نەخىر
 ناكرى يەك سەعات دواى بخەم، دەى با چەند كەسىك لەخزمەتدا بىن، نا
 كوپەكانم ئىوہ خۇتان لە كار مەكەن ئو كارە ئىركى منە خراوہتە
 ئەستوى من.

بهائى به يانى زوو له سلیمانیه وه به پږى ده که وئى دواى چهند پوژيک ده گاته گوندی (سورکه وئى)، پرسيارى مالى کابرا ده کات به و ناو نيشانه ی که پږيواره که ی گونده که يان له سلیمانی باسی کردبوو ناوی باوکی کچه که شی باسکردبوو.

که ده چپته مالى کابراو داده نيشيت خانه خویش نایناسيت، به لام وه کو که سيکی موسولمان و داب و نريتی کوردی موسولمان شهوپه پری پږی لیده گريت، دواى نان وچا خواردن ده لئى قوربان چون پږت که وتوته ئيره؟ نه ویش ده فهرموئى: بؤ کارىکی خیر هاتووم.

جا وه کو ماموستا شيخ صديق باسی کرد وفهرمووی: سه پږوش و له چکی ژنان جيا بوو له سه پږوش و له چکی کچان، کاتيک دوو نافرته به خیر هاتنی کاک نه حمه دی شيخ ده کن هه ردووکيان سه پږوشی ژنانه يان به سه ره وه ده بيت، شيخ به خانه خوئى ده فهرمويت تو دوو ژنت هه به؟ ده لئى: نه خیر قوربان گوره که يان هاوسه ره وه نه وی تريان کچه، شيخیش نه جارئ خوئى ده ناسيئنئى و نه ده لئى هيجم بيستوه، ده لئى: نه ی که کچته و شوی کردوه بؤ ليره به؟ ده لئى: قوربان کچه که م له گه ل هاوسه ره که ی به بينان تيکچوه و هاوسه ره که شی ماليان له دييه کی تره، منيش زږر رقم لئى هه ستاوه، به خوا سوئندىکم خواردوه هه چارى نه بئى، چونکه نامه وئى به هيج جوړيک بيده مه وه، شيخیش ده فهرمويت: ناده ی بزنام سوئنده که ت چونه؟ به لکو چاره سه ريکی هه بيت، کابراش ده لئى: سوئندىکی وام خواردوه چارى نه بيت، شيخیش زږدی لیده کات که نه گه ر چاريشی نه بيت هه بؤم باس بکه.

ئىنجا كابرا دەلئى: وتومە (بەخوا كچەكەمى نادمەوہ مەگەر كاك ئەحمەدى شىخ بىن تكاى بۇ بكاو تەكلىفم لى بكات)، بۇيش ئاوا سوئندم خواردووہ كە كچەكەى پىننەدمەوہ، چونكە ھەرگىز ناچىتە ئەقلەوہ كاك ئەحمەدى شىخ ئەم كىشەيە بىستىت، يان لە سلىمانىيەوہ بىت بۇ ئەم گوندى، كابراى زاواشم كەسى وا خەمخۆرى نىە بچىت بە دەمىوہو بۇى چارەسەر بكات.

ئىنجا كاك ئەحمەدى شىخ (پەحمەتى خواى لىبىت) ھەناسەيەكى ناسودەيى ھەلكىشاو بە دەنگىكى پىر شەرم و ئەدەبەوہ دەفەرموئىت: من كاك ئەحمەدم، كابرا دەلئى: كام كاك ئەحمەد؟ شىخ دەفەرموئىت: ئەو كاك ئەحمەدى تۆ سوئندەكەت لەسەر خواردووہ (كاك ئەحمەدى شىخ)، ئىتر يەكسەر خانەخوئى بەرزەپى راست دەبىتەوہ ھەردوو دەست و ناوچەوانى شىخ ماچ دەكات و دەلئى: قوربان تۆ چۆن رىت كەوتوتە ئىرەو ئاوا ئىمەت شەرەفمەند كىرد؟! دەفەرموئىت: لەسلىمانىيەوہ ھاتوم بۇ ئىرە ھەتا كچەكەى تۆ تەلاق نەدرئى وكورپكى ھاوزبان و ھاودىنىشم مالى لىنەشتوئىت.

ئىتر بۇى دەگىرپىتەوہ كە چۆن كابراى گوندى سوركەول بە پىيوارى ھاتۆتە سلىمانى لەناو خەلكىدا ئەم كىشەيەى ئىوہى باسكردوہ و مەنىش بىستومەتەوہ، ئىتر ھەر لەوكاتەوہ كىشەكەى ئىوہم بىستوو بەتايبەتىش كە ناوى منى تىدا برابر و خەم و خەفەت دل و دەروون و پوخسارى داگرتم، چارەسەرى ئەم كىشەيەو تەلاق نەدانى كچەكەت و تىكەنەچونى

خانه و لانهی کورپو کچه موسولماننیکي کورد بووه خولیاى سهرم، که کیشه که م بیست بۆ به یانی به پیکه وتم بۆ خزمه تتان.

ئینجا کابرای خانه خوئی خاوهن کچ زۆر زۆر پیز له زاناو خواناسی گه و رهو پایه داری گه له که مان ده گریت و ده لیت: قوربان! ماله که ی من شایسته ی جه نابت نیه و من شایسته ی خزمه تکاری جه نابت نیم، ده رباره ی کیشه که ش کچ کچی خۆته و کورپو کورپو خۆته هه رچۆنیک جه نابت بفرموی و بریار بده ی هه روایه، ئینجا خه به ر ده نترین بۆ کوره که و دیت و کچه که ده باته وه، خه لکیش پۆل پۆل به ژن و پیاوه وه به گه و رهو بچکۆله وه دینه خزمه تی شیخ .

ئه مه ش دیمه نیکه له خه مخۆری زانایانی میلله تی کورد له گه ل و میلله ت و ولاتیان.

پاداشتی ژنی بی وه فا

وه فاداری جوانترین په وشتی که ئاده میزادی چاک و خراپ لیک جیا ده کاته وه، وه فاداری ده بیته مایه ی پیزو پله و پایه و جیکه ی متمانیه دۆست و دوژمن.

هه لویست و ئاکارو په فتارو په وشتی وه فاداران به دریزایی میژوو ده بنه په ندو ئامۆژگاری و چیرۆک و داستانی په روه رده کاران و وتارییژان و شه وچه ره ی دیوه خان و به رزقپای کورپو دانیشته کان له شارو لادی، باوکان و دایکانی خه مخۆرو په روه رده کاران منال و کورپو کچی خۆیان و

خزمان و دەرودراوسیٲکانی پٲی گۆش دهکەن، چیرۆک و داستان و بەسەرھاتی وەفادارانیان بۆ دەکەنە بەرنامەی مەشق و ڕاهێنانیان پێدەکەن، تا لە وردو درشتی ژیاناندا بەرامبەر خواو خەلگی خوا وەفادارین.

مرۆڤی وەفادار لەسەردەمی ژیانیداو بگرە سەدان و ھەزاران سالیش دواى مردنیاں کەسانی ژیرو چاکەخواز ئاواتیاں پٲی دەخوازن، تەنانەت ئاوات بە ھاوڕێتیشیاں دەخوازن.

ئادەمیزادەکان ئاژەل و بالئدەو چوار پٲی بەوەفاشیاں خۆشدەوئ، ھەزدەکەن لەمالی خۆیانداو لەگەل خۆیان بیاخەوئینن ولە خواردنی خۆیان بەشیاں بدەن، بەلکو پاروی دەمی خۆیان دەدەن و خەزمتیاں دەکەن و خەرجیاں دەکێشن و بەنەخۆشکەوتن و مردن ولەدەستدانیان خەفەتبار دەبن. ئەو تا دواى سەدان سال خواى گەرە لەقورئاندا باسی سەگی بەوەفای ھاوڕێیاى ئەشکەوتی کردەو لەگەل دەستە گەنج و لاوہ شۆرپشکێرۆ تێکلشەرەکاندا ناوی سەگە بەوەفاکەشیاى بردەو، تا دنیا دنیا بٲت ملیۆنەھا موسولمان، بگرە ناموسلمانیش دەبٲ بەسەرھاتەکیان بخوئینتەوہ.

باسی وەفاداری زۆر باسیکی گەرەو گرنگە، بۆیە لێرەدا باسی وەفاداری بەم دوو دێرە کۆتایی پێدینم و دەلٲم: وەفاداری سیفەتی خواو پێفەمبەران و دۆستانی خواو پیاوچاکان و خواپەرستان و زاناکان وتەواوی مرۆڤە شکردارو شەرەفمەندەکان و ھاوسەرە میھرەبانەکانە.

بئ وهفاییش ناشرینترین و قیزهونترین سیفەت و خەسلەت و پەفتارو
 ئاکاریکە، کە تەنانەت ئاژەلێش بیژی لێدەکات. بئ وهفا دوژمنی خواو
 تەواوی فریشتەکان و سەرجهم پێغەمبەران و مەرووفەکان و جنۆکە
 و گیانلەبەرانی. بئ وهفایان لە مەحکەمە ی خوا مەگەر هەر خوا؛ دەنا
 بزگاریان نابێت و دوچاری سزای سەختی بئ وهفایی خۆیان دەبن.

هەر ئادەمیزادێک بە ئەندازەی گەردیلە یەک ژیری و هەست و نەستی
 هەبێت تف و لەعەتی بئ وهفاییان دەکات، تەنانەت ئەگەر لە چیرۆک و
 خەویشدا بئ وهفایەک ببینن یان بە سەرھاتی ببیستن نەفرینی لێدەکات
 و ئەوەندە خۆی ئی دورە پەریز دەگرێت و خۆی لێدەپاریژی سەدان جار
 زیاتر لە خۆپاراستنی لە ئاژەلی درپندە.

هەر لەم سەردەمە ی خۆماندا ئەمانبینی و ئەمان بیست سەدان
 بە سەرھاتی بئ وهفایی لە نێوان دوو هاوسەرداو ناپاکی کردن لە یەکتر، تا
 هاوسەرەکی جوان و گەنج و شوخ و شەنگ بە زمانی لوس و قسە ی
 شیرین و بەرتیلی قسەکانی دە یخە لە تینیت و لە خشتە ی دەبات، ئینجا کە
 چەند مندالێکی بوو کە مێک جوانی و ناسک و نازدار یە کە ی ئەما، لێ ی
 دەکەوێتە بڕو بیانو خەفەت پێدانی و سوکایەتی پێکردنی و هەرەشە ی
 تەلاق و ژنی دووھەم^۱ هێنان و بوختان و درۆو دەلەسە بۆ هەلبەستن،
 و دەیان رێگە ی ناشەری و پیلانی شەیتانی و هیتر.!!

---

^۱ - لێرەدا مەبەست ئەو یە وەک هەرەشە و خەفەت پێدان بە ژنە کە ی، ئەو کە مەبەست پێ ی
 لایەنە شەریعیە کە ی بێت و بە شتووە یە کە ی جوان و بپێژی نەکردن بەرامبەر هاوسەری
 یە کە ی بیهوێت هاوسەری دووھەمی بخوازێت .

لەم سەردەمی چەپڕەوی و بێ ویزدانی و بێ وەفاییدا ئەو توخمە لە
ئافرەتانیشت پەڕیزیان لە پیاوان پاکتر نییە و پیلانی شەیتانی وایان گێڕاوه
کە بە بیستیان هەموو خاوەن هەست و ژیریەکی پێستی مووی گرز دەبێت
و موچرکە بە لاشەو گیانیدا دێت.

لێرەدا روداوێکی نەخووازووم بێر هاتەووە کە بڕواناکەم کە سێک هەبێت
ئەم بەسەرھاتە ببیستیت و خەفەتی لێ نەخوات.

برایەکی بە پڕیزو خۆشەویستم بە ناوی کاک (پزگار) ^۱ بۆی گێڕامەووە:

پیاویکی باش هەبو نۆر بە ئەدەب و بە پڕیز بوو، دەرودراوسی نۆر لیتی
پازی بوون، ژنەکی نەخۆشکەوت، ئەمیش زوو زوو بە ژنەکی دەوت:
"ئافرەت تا من بمیتم خەمت نەبێت، خۆم و مال و سامانم لە پێناوی
چاکبوونەوی تۆدا فیدا دەکەم و دەیکەمە قوریانی تۆ، بێگومان بەو
خەیاڵت ئاسودە بێت، ئەوێ لە دەستم بێت کە مەترخەمی و پێسکەیی
ناکەم"، کاک... ئەم هەلوێست و قسانەیی پۆژانە بۆ دووبارە و چەند بارە
دەکردهووە بۆ ئەوێ دلتهنگ نەبێت و دوچاری خەمباری و خەمۆکی
نەبێت.

ئەم ئافرەتەش هەر کە دەبیبینی هاوسەرە دڵسۆزو خەمخۆرو
بەو هەفاکەیی ئاوا بە گوفتارو پەفتارو کردەووە و هەلوێستی مەردانەیی راستی
وتەو مافی هاوسەریەتی راستەقینەیی بۆ دەسەلمینیت، پۆژ بە پۆژو بگرە
سەعات بە سەعات و رەوی بەرز دەبوو و بەرەو چاکبوونەووە دەچوو،

---

^۱ - هاوڕێیەکی بە پڕیزمە و میندەیی برا لە یەک نزیکین، هەردوو کمان بە چاکمان نەزانی (ناو)
بنووسین.

كاك..... ناويانگى ھەر پزىشك و نەخۇشخانە يەكى زۆر چاكي ببيستايە
ھاوسەرەكەى دەمودەست دەبردە لای.

تەنانت سەردانى ولاتى ئوردنیشى پيكرد ويردى بۇ چاكترين
نەخۇشخانە و بۆلای چاكترين پزىشك، لەوئى لەلایەن پزىشكى بسپۆرەو
مژدەى چاكبوونەوہى يەكجارى پيئدرا.

دواى مانەوہى چەند پۆزئىك لەو ولاتە، بەلام ئەم ژنە لە جياتى سوزدەى
سوپاسگوزارى بۇ خوا بەرئيت، و بەدل و بە گيان و بە كردهوہ ئەوپەرى
سوپاسى ھاوسەرەكەى بكات، وماندوبوون و فيداكارى چەند سالەى
لە بەرچا و بگريئت، وژيانى ھاوسەرى زياتر لە بيست سالى لەگەل ئەم پياوہ
بەريزو بەوہ فايەدا لە بەرچا و بيت، ھەر لە ريگەى ھاتوچۆى نەخۇشخانە و
بازارپو لای پزىشك لەگەل پياويكى شارئكى ترى كوردستان دەست دەكات
بە عيشق و عيشقبازى و چاوبازى، تەلەفۇن و تەلەفۇنكارى بەدزى
ھاوسەرەكە يەوہ.

دواى گەرانەوہش ھەر وازى نەھيئاو و رده و رده بەھۆى ساردى لەگەل
ھاوسەرەكەى و بەھۆى ھەناسە ھەلگيشان و خەفەت خواردن و
قسەکردنى زۆر بەتەلەفۇن و پيگەنين و غەمباربوون، لەكاتى قسەکردن
بەتەلەفۇن كارە ناپاك وناشرينەكەى ئاشكرا دەبيت و خۇشى لەلای
ھاوسەرەكەى باسى دەكات، دواتر كە سوكارى تيدەگە يەنرئيت ئەوانيش
ھيچ دەسەلاتيكيان نابئيت، چونكە ئافرەتەكە دەسەلات و شوين گەلئيك
تيدەگە يەنئيت كە كەس نەتوانئيت بە زۆرە مىلى وازى پىن بيئيت، دواتر
دواى تكاو پچابەكى زۆر لە لايەن ھاوسەرەكە يەوہ "من كەم و كوريم چيە؟

چیم بۆ نه کردی؟ هر كه متهرخه ميه كم هه بوه داواي لیبوردن ده كه م و دوباره ی ناكه مه وه و ئیتمه بیست ساله به یه كه وهین و منداله كانمان كه ورنه، ئه مه ده بیته سو كایه تی بۆ هه ردوكمان و كه س و كاری هه ردوكمان ...."

ئافه ته پازی نه بوو هه ر ده بو ت ته لاق ته لاق.

ناچار كاك ..... ته لاقیداو لیتی جیا بووه وه، داوی ئه وه ی هه رچی ئه م پیاوه شكی ده برد له مال و پاره و سامان و ته نانه ت خانوه كه شی له پیتاوی ئه و هاوسه ره یدا داینا.

ئینجا كوپه كه و ره كه ی كه یه كه م سالی خویندنی بوو له زانكو پازی نه بوو دایکی شوو به و پیاوه بكات، كه خۆی بۆ به ته لاقداندا وكوپو كچ و مال و مندالی كرده قوریانی، به هه ر حال دایکی كوپه كه له گه ل دژسته تازه كه یدا راویژیان كردو پیلانیان دانا كه به هه ر نرخك بیت كوپه كه پازی بكن، له ئه نجامدا سه یاره یه كی به چهند ده فته ريك بۆ كوپه كه كپی و ئه ویش بیده نگ بوو.

به لام له تۆله ی ئه و هه موو ناسۆرو خه م په ژاره ی ئه م ئافه ته هینای به سه رهاوسه ره كه یدا، خوای كه و ره ش جورعه یه كی كه و ره ی له ناسۆرو خه م و په ژاره ی كرد به ناخی دل و جه رگی ئه و ئافه ته دا، ئافه ته كه ماره كرا، ئه و پۆژه ی كه هاتن بۆ گواستنه وه ی، سه یاره كه یان ته سلیمی كوپه كه ی كرد تا هیه چ گرفتێكیان بۆ دروست نه كات، به لام هه ر ئه و ئیواره ئه و كوپه كه نه چ و جوانه به خۆی و سه یاره كه یه وه خۆی كرد به ژێر كه لابه یه كداویان بووه وه و كه س به زمان نه یگه یشتی، به لام ژنه كه هه ر په شیمان نه بوه وه و شوه كه ی خۆی هه ر كرد.

ئەم ئاڧرەتە چەرگى سوتا ومالّ ولانەى لە خۆى شىواند، بەلام سەرەپاى ھەموو ئەمانە شەھىتان فرىویدا تا شوین ئەو شوہ بکەوئت کە ئارامى خۆى ومالّ ومناللى لە سەر دانا .

دوانزە مناللى بووہو تايلاندى خزمەتى دەکات

ئەجەل و کاتى ديارى کراوى مردن لەلایەن خواوہ ديارى کراوہ و تەنھا چاوئروکانئىک پاش و پئىش ناکات، ئەگەر نا ھەر ژانئىكى کاتى مندالبوونى دايگان مردنئىکە.

ھەمومان بىستومانە کاتئىک پياوئىک چوہ خزمەتى عبدالله ى کوپى عومەر پرسىيارئىكى لئىکردو وتى: دايکم ھوت ساللە پەكى کەوتوہو کەنەفت و داماوہ، منئىش ئەم ھوت ساللە کەمتەرخەمىم نەکردوہو بە گوئزەى توانا خزمەتم کردوہو ھەر بە کۆل گئىراومەو ھەجم پئىکردوہ، وپاکم کردوہتەوہو جلوبەرگم بۆ شتوہ، دەبئ مافى بەسەر مەوہ مابئ؟ عبدالله (پەزای خواى لئ بئ) ھەرموى: ئەوہى تۆ بۆ دايکت کردوہ تەنھا برى يەک ژانى کاتى مندالبوونى کەوتوہ.

پئىغەمبەرى ئىسلام — ھەلات و سەلامى خواى لەسەر بئت — ھەرمويەتى: پازىبوونى خوا لەگەل پازىبوونى دايک و باوکدایە و توپەبوون و خەشمى خوا لەگەل توپەبوون و ناپەزایى دايک و باوکدایە، ھەروہا لەکاتى پۆئىشتن بۆ جىھاد بە کەسئىكى ھەرموو: دايکت ماوہ؟ وتى: بەلئ، ھەرموى: دەبگەپزەوہ بەرپئى دايکت و دەستى لئبەر مەدە چونکە

به ههشت لای قاچی دایکت دایه . به که سیکی تری فەرموو: دایک و باوکت ماون؟ وتی: به ئی، فەرموو: که هاتی حالیان چۆن بوو؟ وتی: دەستیان کرد به گریان، فەرموو: دەبگه پڕۆوه بو لایان چۆن گریاندوتن ئاوا بیانخه ره پیکه نین.

جا بپوانن به ئەزمون دەرکه وتوو که دایک بۆ هەر مندالێک پانزه تا بیست ژان دەگیریت، تەنانهت هەندێ له دایکان سی ژان و سیو پینچ ژانیش دەبینن، به لکو دایکی واهیه شهوو پۆژێک به ژانه وه دەمینیته وه ئینجا منداله کهی دەبیته، تەنانهت چەنده ها جار ریککه وتوو منداله کهی لیتنه بۆته وه به و ژانوتیش و نازاره وه سه ری ناوته وه و پۆج و گیانی خۆی له و پیتاوه دا به خشیوه، به ئومیدو هیوای ئەوهی مندالێکی چاوگه ش و په پوله ئاسای بیته و له باوه شی بگریته و ببیته خه مپه وین بۆی.

ئینجا با بچینه وه سه ر باسی ئەو دایکه به پڕۆیهی نیوهی ژانی ژان و تالی و ترس و ئیش و نازار بووه هه تا له ماوهی بیست و چوار سال یان بیست و پینچ سالدا بتوانی دوانزه مندال بخاته وه، بۆ به ره م هیتانی هەر مندالێکیان ئۆ مانگی په به ق له سکیدا هه لگرتوه و پاراستویه تی و بیژی کردوه، واته: خه وو خۆراک و ئیسراحه ت و ته وای خۆشیه کانی ژانی شیوان و میزاجی تیکچوه و هه نگوینی له ده م تال بووه، ئۆ مانگ ژانی بریتی بووه له له رزو تاو بیخه وی هه رکاتیش خه و بریدیته وه و چاوی سه ر یه ک نابێ منداله کهی له ناو سکیدا خۆی جولانده، خۆی ئەمدیوو ئەو دیو کردوه قاچی پاوه شانده ده سته بزوانده و خه به ری کردوه ته وه، دایکی به سۆزیش خۆی به قوربانی کردوه له جیاتی گله یی و نا په زایی !!

دوای نۆمانگ ژيانی مندالە که لەسەر پۆج و گیان و خوین و ژيانی دایکی، بەلکو لەسەر حساسی خەوو خۆراک و ئیسراحت و پشوووی دایکی، ئینجا بە دەیان ژانی مندالبوون، که هەر ژانئیکی مردنیکە بەبێ گیان دەرچوون ئینجا مندالە که لە دایک بوو، پاش دوو سالّ بۆ سێ سالّ پاککردنەوهی ئەو مندالە که پاک و پیسی نازانئیت، دەبێ چەند جار پاکی کردبیتەوه و لەگەڵ هەر پاککردنەوهیە کدا چەندان جار بەقوربانێ بوبیت و خۆی لە دەورگیرا بیت بۆ ئەوهی هەر بەلایەک بۆ مندالە که دیت لەو بکەوئیت و ببیتە بەلاوه گێری.

دەبیت چەند جار خۆی بەر سەرماو گەرما دابیت و خۆی کردبیتە قەلغان بۆ ئەوهی مندالە که ی سەرماو گەرما ی نەبیت.

دەبێ چەند جار لەسەر ناخواردن و بە برسێتی هەستابیت بۆ پاککردنەوه و ژیرکردنی مندالە که ی؟ دەبێ چەند جار خۆی برسی کردبێ لە پیتاوی مندالە که یدا؟ دەبێ چەند جار حەزی لە فلان خواردن بووبیت و لەبەر مندالە که ی نەبخواردبیت؟ نەبادا زەرەری بۆ مندالە که ی هەبیت، دەبێ چەند جار خیری قەرار دابیت بۆ مندالە که ی که هیچی ئی نەبەت؟ دەبێ قەبارە ی ئەو هەموو خەم و خەفەت و پەژارە یە چەند بیت هەتا دایکێک مندالئیکی ساوا گەرە دەکات؟

زانایەک دەلئیت: لە نەخۆشیدا دایک بۆم دەگریا، که چاکیش دەبوومەوه هەر دەبینم بۆم دەگری، که هەژار دەبووم دایک بۆم دەگریا، که دەولەمەندیش بووم پۆژانە دەبینم دایک بۆم دەگری، پۆژێک خۆم پینەگیرا وتم: ئەری دایکە کاتێک که نەخۆشم و هەژارم دەبینم بۆم دەگری

بههرحالّ ناحقت ناگرم، بهلام که چاک دهبمهوهو دهولهمنند دهبم بژچی
بۆم دهگری؟ وتی: کوپم دهرسم دووباره نهخۆش بکهویتهوه، یان ههژار
بیتهوه، یان دزو جهرده لهسهر مالّ و سامانهکات بتکوژن.

که مندالهکانی لهسفهرن بیریان دهکات و فرمیسکیان بۆ دهپژئی و به
ئهندازهی زنجیره چیاپهک غهم و پهژاره لهسهر دلّیهتی، که لهسفهریش
دیتهوه له خۆشیا دهگری و دواتر غهم وخهفت دایدهگریتهوه، نهوهک
جاریکی تر کوپهکهی یان کچهکهی بجیتهوه سهفهرو بهجیتی بهیلتیت.

دایک به مندالهکانی دهلّی: نوری چاوهکانم ههرگیز بیخهفت نیم که له
خۆشیدا بن، دهرسم لیتان تیک بجیت، که له ناخۆشیدابن جهرگم بۆتان
دهقرچئ، دهرسم له پیش مندا بمرن و مهرگتان ببینم، دهرسم لهپیش
ئیهو دا بمرم و لهدوای من توشی ناخۆشی ببین، دایک له ژیانیدا بیجگه لهو
ههموو ئیش و ئازارو غهم خهفت و پهژارهو کویرهوهری و تالی و سویری
ژیانه، تهوای باری گرانی سهر شانی مندالهکانی به بچوک و گهورهیهوه
ههلهدهگری لهههر ناخۆشییهک بهسهریان دیت هاوبهشهو غهم پهژارهی
ئهوانیش لهگهڵ باری گرانی خۆی ههلهدهگری.

بهلام ئهم دایکه دوای گهورهکردنی دوانزه کوپو کچ بهو حالهی باسم
کرد که دلّوپیک بوو له دهریایهک، بهلام ئیستا له سۆزو میهرهبانی ههر
دوانزهیان بیبهشه، وغهم و پهژارهو خهفتی دووری و غهریبی ههر
دوانزهشیانی به پیری و پشتی چهماوهو ههتاسهسواریهیهوه له کۆلناوه،
دوای ئهوهی سهدان کهس چیشتبو خواردنی دهستی ئهو دایکه بهریزهیان
دهخوارد، ئیستا چاری له دهستی خزمهتکاره تایلهندییهکهیهتی که

لهفیه کی گۆشتی به سه رچووی بۆ بکړئ و بیداته دهستی، سۆزی کوږو کچ له کوئ و خزمهتی خزمه تکارنکی بیگانه له کوئ.

دوانزه مندال بهو حاله به خپو بکهی، به لام که نه خوښ کهوت و شهله ل لییداو په کی کهوت، ده بی کرکارو خزمه تکاری تایلهندی یان عه رب بیبات بۆ نه خوښخانه.

کاتیک نه و شوږه ژنه خانومانم بینی په کی کهوتوه پاروه کی بۆ ناچئ بۆ ده می خزمه تکاره کی به ده مییوه ده کات، نه ویش ناحه قی نییه که تیری نه کات و له جیاتی چایه ک نیو چای بداتئ تا که متر پاکی بکاته وه.

نه و سه رده م هم بیره اته وه که ماله کی پر بوو له کوږو کچ، هاوسه ره که شی پیاوئکی به شان و شه وکته و به پیز بوو، به لام خانم به رۆحی سوک و مه چه کی پته وی چاوی له دهستی که س نه بوو.

نیستاش ده بی چاوی له دهستی ئافره ته خزمه تکاره کی بیت ناخو کی په رحمی ده جولئ، په ترۆکئ نان یان قاشه میوه یه ک یان له فیه کی ساردو سپو پیوه ستوی بۆ له دهستیخات. هر وه کو چون خیر به سوالگه ریکی لیقه وماوی به رده رگا ده کریت. نه وه دایه خانم وه جاک کویر بوویت وا که ست له ده ور نییه؟ فلان که سیش هر وه کو توئ لیها تووه دهستی شکاوم نه ویش مندالی نه ده بوو، کچم تو ده لئیی چی؟! من دوانزه مندالم پیگه یاندووه له کوږو کچ، نیستا هه موویان خاوه نی هاوسه رو مال و خیزان و به روانه می خویانن، ولاته و ولات و شاره و شار ده گه پین بۆ سه یران و سه یرو سه فاو منیشیان ئاوا به ته نیا به جبه یشتووه!

گیانی کرده فیدای دایکی

(شیخ نیکرام)^۱ وتی: له سردهمی کیومال و له شکرکیشی حیزبی به عسی سۆشیالیستی، زۆر شتی خهفته نامیزو ترسناکمان بینی، که زمان و قهله ناتوانی ده ریبپۆ و بیخاته سه رکاغهن.

له میانه ی پاکردن و ته یکردنی دهشت و چیاو دۆله کانی قهره داغ و گه میاندا کورپکم بینی پیره ژنیکی پیروکه نهفت و دامای به کۆله وه بوو، پیره ژنه که هر به قوربانی کورپه گه نه که ده بوو، ده بیوت: کورپه به قوربانت بم من له بن به ردیکدا به جی بهیله و خۆت ده رکه! واز له من بیته با تۆش به هۆی منه وه تیا نه چیت، کورپه خۆشه ویسته که م (کره ی جهرگه که م) من ته نها مردنم ماوه، با من بمرم و تۆ هیچت به سه رنه یه ت. کورپه کهش هه مو جاری قسه که ی له ده می دایکی ده سه نده وه و ده بیوت: دایه گیان به خوا سه ری خۆم له پیناوتا داده نینم، چۆن به جیتده هیلم! به خوا یان پرگارت ده که م یان ده بی منیش له گه ل تۆ نه نفال بکریم، دواتر بیسته وه نه و کورپه له قۆپی قهره داغه وه دایکی به کۆل بردۆته گه رمیان و ده فهری سه نگاو، ئیتر له وی له گه ل دایکی به یه که وه بهر شالۆوی نه نفالی حیزبی به عس که وتبوون.

ئه م شیره کورپه به ئینه که ی له گه ل دایکیدا کردبووی برده سه ر، خۆی کرده فیدای و قوربانی دایکی و سه روگیانی خۆی له پیناوی دایکیدا دانا.

---

^۱ شیخ نیکرام (خه لکی گوندی به لخی قهره داغ) . ه

دايك هه مېشه خه مخوره

كسانېك به مردن ئاسوده دهبن، پشوى خۆشى ئهوان و خۆشيه كانيان له دواى مردنه وه دهست پئ دهكات، بۆيه زاناو خواناسه كان له ژيانى دونيادا زۆر خۆيان ماندو كرده و كه داواى پشويان ليكراوه، وتويانه: خه وو پشو بۆ ناو گۆره، ماوهيه كى زۆرمان له بهر دهستدابه بۆ خه وو پشودان، له پۆژى مردنه وه تا پۆژى زيندوو بونه وه، به لام كه سانى خرابه كار ناخۆشيه كانيان له ساته وه ختى مردنيانه وه دهست پئ دهكات.

موسولمانى راسته قينه هه رچهند له ژيانى دونيادا له خۆشيدا بيت له چاو خۆشى ژيانى ناو گۆرپو دواپۆژدا وهكو به نديخانه وايه، بئ باوهرو خرابه كاريش هه رچهند له ژيانى دونيادا له ناخۆشى و تهنگانه دا بيت له چاو ژيانى ناوگۆرپو دواپۆژيدا وهكو به ههشت وايه.

كاك سهردارى مهلا په حمان به سه رهاتى مردنى داىكى بۆ گنپامه وه وتى: (۱۵) پانزه سال له سه ر جىگه زه ليل و كه نه فت بوو، به رده وام به دم دهرد و نازاره وه ده ينالاند، به ردواميش وه سپه تى ده كرد (كه مردم يه ك شه و تهرمه كه م له مزگه وت به يئنه وه ئه سپه رده م مه كه ن، با ئه و شه وه له مالى خوادا بحه سيمه وه و پشويه ك بده م، تۆزئ مانديوه تى ئه م چهند ساله م ده رچيئت)، له سه عات دوانزه ي شه وى هه ينى ۲۲/۲۲-۱-۱۹۹۴ گيانى ده رچوو، ئيتر ئه و شه وه له مزگه وت تهرمه كه يمان داناو به ئاواتى خۆى گه يشت، ناله و نركه و ئيش و نازارو ژانى چهندين ساله ي له له ش

دهرچوو، ئه وشه وه به بئ نازارو هاوار له گه لماندا به سه ر برد دواى پانزه سال نه خوڤشى.

به لام وادياره دايك دواى مردنیش دل و گيانى هر لای منداله كانیه تی، ئه م خوشكه به پریزه ش دواى مردنى تازه سهردارى كوپى نه خوڤشیه كه ی سه رى هه لدا بوو، سه رها ته نها خۆى زانیبوی كه دوچارى ئه و نه خوڤشیه بووبوو، به لام له و كاته دا دووكه س یه كێك له سلیمانى و ئه وى تر له له ندهن خه ویا ن به حاجى قه مه رنازى دايكى كاك سهرداره وه بینیبوو، ئۆد به بئ تا قه تى و خه فه تبارى بینیبوو یان، ئه وه یان كه له به ریتانیا بوو له خه ویدا وتبوى حاجى قه مه رناز بۆ واخه فه تبارو بئ كه یفى؟ وتبوى: له تا و نه خوڤشى سهردارى كوپم.

ئه م خوشكه خواناسه پیش مردنى قاپیكى له مالى دراوسێكه ی كه هه تیوباریان خواستبوو، كاتێك نه خوڤشیه كه تینی سه ندبوو له بیری چوبه وه به منداله كانى بلن قاپى ماله هه تیوه كه به رنه وه، دواى مردنى چوبه وه خه وى خزمیكیان و پئى وتبوو به منداله كانم بلن با ئه و قاپه به رنه وه بۆ مالى ئه و هه تیوانه ی دراوسیمان.

به لئ كه خزمه كه مان خه ونه كه ی گێرپایه وه، له دراوسێكه مان پرسى، وتیان: راسته قاپیكى ئاوا و ئاواى له مالى ئیمه خواستوه و نه به یئناوه ته وه ئیتر ده سته جئ قاپه كه مان بۆ بردنه وه.

كاك سهردار وتى: نه كیشم وه سیه تی كردبو كه مرد هر ده بئ دایكم ته رمه كه ی بشوات، به لام مردنى دایكم پیش ئه و كه وت و نه نكم پینچ سال دواى دایكم مرد.

یه‌کەم پوژی پرسەیی دایکە مامۆستا محمد "ناسراومان" هات بە دواى دایکەدا، دایکی وەسیەتی کردبوو کە مرد دایکە (حاجی قەمەرنان) بيشوات، ئەو شەوێ دایکی مامۆستا محمد کۆچی دواى دەکات، دەمەو بەیانی زوو دیت بۆ مالى ئیمە بە دواى دایکەدا، کە دیت ئەو قەرەبالیغیە دەبینیت لە بەردەم مالى ئیمەدا، دەلتی: ئەوێ چی یە؟ دەلتین: حاجی قەمەرنان مردوێ، ئەویش دەلتی: دەوێالله دایکە وەسیەتی کردوێ ئەو تەرەمەکی بيشوات منیش هاتوم بە دوایداو نەمزانی ئەویش مردوێ.

نزاكەى دایكەم وەك فیشەك پیکامی

كاك داننا^۱ لە مالى خۆمان بۆی گێرامەوێ، وتی: میوانمان هەبوو دایکە زۆر سەرقال و مەشغول بوو، منیش گەرە بووم بەلام هیچ هەلنەستام یارمەتییەکی دایکەم بەدەم، چەند جاریش لێی دووبارە کردمەوێ، لە سەر کورسیەك دانیشتبوم و لاقم درێژکردبوو بە سەر تەپلەكێكدا قاچم پادەژاند و مێشیش میوانم نەبوو، دایکیشم دواى ئەوێ چەند جار وتی: وەرە ئیشیکم لەگەڵ بکە، هەر نەچووم، وازی لەوێ هێناو ناویمید بوو کە ئیشی لەگەڵ بکەم، ئینجا دەبیوت: کاکە دەی وەکو ئیشم لەگەڵ ناکەیت قاچ بە سەر سفرەکەدا پارمەژێتە، خۆ تۆ دەردت نییە، بە خوا گویم بۆ نەگرت و بێ گویشم نەکرد، لە کۆتایدا دایکەم پەتی خۆراگری پسا، وتی: دەك یاخوا توشی دەردێك بیت ئاوا لاقت پازێتی.

^۱ - کاک داننا کەری کاک محمود ریش سپی گوندی هەلە دە.

ئىنجا كاتى ناخواردن هات و ھەر لەگەل لەناخواردن بويىنەو، باوكم وتى: ھەستە كاكە داننا بابرۆين بۆ سەرخەرمان ئىشمان ھەيە، لەگەلى پۇيشتەم و بەگەيشتنى سەر خەرمانەكە مارتىك بە پەنجەي قاجيەو ھەدام، خىراگە ياندىانمە مالەو ھە بۆ لاي پزىشك و ھەكىمى ئەو كاتە، دواي تەداوي و تيمار كەردن، وتيان: بە پەتەك قاجى بۆ ھەلبەستەن و با قاجى پازۇنىت بەلكو ژانەكەي كە مەبىتەو، كاتىك قاجيان بۆ ھەلبەستەم و قاجم پادە ژانە دوعاكەي دايمك بىرھاتەو، كە يەك دوو سەعات لەو ھەپتەيش وتى: يارەبى توشى دەردىك ببىت بە راستى ئاوا قاجت پازۇنى وەك چۇن ئىستا بە بىتاقەتى قاجت پادە ژۇنى و بە گويم ناكەيت، ئىتر دوعاكەم بىرھىتانەو، دايمك لە دوعا كەردنەكەي پەشيمان بوو، و خەفەتى زۆرىشى خوارد.

بۇ مردنى كۆرەكەي نويزەكەي نەفەوتاند

پىغەمبەر (صەلات و سەلامى خاى لەسەربىت) فەرموئەتى: لە پۇژى داويدا ھەوت كەس لە ژىر سىبەرى خاويدان، كە لەو پۇژەدا ھىچ سىبەرىك نە جگە لە سىبەرى خوا، يەككىيان گەنجىكە كە بە ئىسلام گۆش بوئىت، كاكە سوركىو گەنجىكى جوانى نورانى فرىشتە ئاسا، قورئانخوئىن، دەستپاك، داوئىنپاك، پۇژوگر، بەردەوام لە مزگەوت و پزى نويزدا، قوتابى قورئان لە شارى سلېمانى. شەوى ۱۲/۱۳ - ۲ - ۱۹۹۸ لەدواي نويزى خەوتنان لە مزگەوت وتى: باوكم دەلى دەبى لەگەلمان ببىت بۆ سەيران، منبىش دلى باوكم پىن ناشكىت و ھەزىش ناكەم

دەرسەكەم بڧەوتىنىم، بەھەرھال مۆلەتم لە مامۆستا بۆ ۋەرگرن بۆ بەيانی دەپۆين بۆ سەيران.

لە قەشقۆلى دوكان لادەدەن، كاكە سوركىيوى خواناس ھەلدەستىت نويزى چىشتەنگاۋ دەكات، سورەتى (الكهف) بۆ برايهك دەخوينىت تا ھەلەكانى بۆ پاست بكاتەۋە، لەگەل تەۋاوبونى (الكهف) مندالىك دەكەۋىتە ئاۋەكەى قەشقۆلىيەۋە، سوركىيويش بۆ پزگارکردنى مندالەكە خۆى ھەلدەداتە ئاۋەكەۋە، مندالەكە پزگارى دەبيت وسوركيو خۆى دەخنىك، دواى ھەژدە پۆژ تەرمەكەى دۆزرايەۋە، كە ھىنايانە مزگەوت شۆردمان و داماننا تا باوكى بگەرپتەۋە، كاتى نويزى خەوتنان بوو باوكى سوركىيوى شەھيد^۱ ھاتەۋە، لەبەر فرىاكەوتنى نويزە جەماعەتەكەى نەچۈۋە سەر تەرمى كۆپەكەى، بەلكو سوپاس وستايشى خۋاى كردو يەكسەر نويزەكەى دابەست، دواى تەۋاوبونى نويزەكە ئۇسا چۈۋە سەر مەيتەكە وناۋچەۋانى كۆپەكەى ماچ كرد.

---

^۱ - پىتەمبەر (ﷺ) دەفەر مۆيت: (..الغريق شهيد ..)، واتە: ئۇ كەسەى لە ئاۋدا بخنىكت شەھيدە .

سهرى بى پۇزى له ژيئر خاكدايه

خهلكى وره بهرنى كورده وارى خۆمان هر نه وهندهى نه م ژمه تيرببون
خه مى ژه ميكي تريان نه بووه، برپاي ته واويان هه بووه كه سهرى بى پۇزى
له ژيئر خاكدايه، و بۇيوى هه موو دروستكراوه كاني وبه خيوكردنيان به دهست
خوايه و له سهر خوايه، نه وهى پيويستى به خۆراك هه بيت خواى گوره
رۇزى و بۇيوى بۇ دروستكردوه و بۇي دياريكردوه، هيج زيندويهك به شى
مردويهك ناخوات وهيج مردويهك پارويك له نه اندازهى دياريكراوى خۆي
كه متر ناخوات، له كورده وارى خۆماندا وتراوه: كه س پاروى كه س ناخوات
پاروى خۆشى نادات به كه س^۱.

برايه كى به رپيز پۇزى ۲۰۱۲/۲/۹ ته له فونى بۇ كردم و خۆي پينا ساندم،
وتى: من به سه رهاتيكي خۆشم له لايه كه به چاوى خۆم بينيومه،
حه زده كه م له زنجيرهى به سه رهاته كانتدا تۆمارى بكه يت، هه تا پاريزراو
بيت و كه سانى ژيرو داناش په ندى لى وه رگرن.

(كاك موحسين)^۲ وتى: له سالى ۱۹۸۹ بۇ سالى ۱۹۹۰ له تانجه رۇ ده لاک
بووم، له نزيك سه ربا زگه يهك (معسكر قتال)، گويدرژيژك له ناو سه نگر
(موضع) يكي سه ربا زيدا زاو بيچويه كى بوو، چهنده كه سيك هاتن كه

---

^۱ - به سه رهاتى سه رسوپه يته ر له م باره يوه له (به رگى يه كه مى) كتىبى (پايژه برى)
نوسردا بخويته ره وه، لاپه ره كاني: (۲۵، ۲۷، ۲۹، ۳۱، ۳۵، ۳۹).

^۲ - كاك محسين: كورپى مه لاصديقى ره نكيته يه، هاويپى مامۇستا (عثماني شپره) به له
سليمانى، ره نكيته گونديكه له شارياژيژر - سليمانى.

گویدریژده که یان بینی به زه بیان بوی جولاو به مه رحال خوی و بیچوه که یان
 هه لکیشایه دهره وه، دواى سى پۆژ گویدریژده که تۆپاو جاشولکه که به بن
 دایک مایه وه، گژوگیاو پوش و خواردنیشی بۆ نه ده خورا، چونکه سى
 پۆژانه بوو، به لى من (کاک موحسین) به چاوى خۆم هه موو پۆژى ده مبینی
 سه گىک له ولۆبه وه^۱ ده هات و له بهرده مى جاشولکه که دا له سه ر
 پشتده که وت و پووی ده کرده ناسمان، قاچى بلّو ده کرده وه و
 جاشولکه که ش تى هه لده که وت و گوانه کانى ده مژى، هه تا تىرى
 ده خوارد، ئیتر که ده مى له گوانى سه گه که ده کرده وه و دپله سه گه که
 هه لده ستاو مى پىنگى ده گرتوه به ره و ولۆبه، و دووباره به یانى
 ده هاته وه، هه تا ئیمه له وى بوین جاشولکه که گه و ره بوو، ئه و سه گه مان
 ده بىنى هه موو پۆژى ئه وه کارى بوو، له کاتى دیاریکراوى خۆیدا ده هات و
 له ده وامى خوی دوا نه ده که وت!

خودا به شى هه ر که سیکی له یه که م پۆژى ژيانیه وه **دیاریکردووه، هوکاریش دهره خسینى^۱**

له مالى خزمى کمان سى چوار سال پيش ئیسته ده عوه ت بوین، باسیکی
 گپراپه وه هه ر نۆر سه یر،! وتى: چوین بۆ سه لاحه دین تا له وپوه بچین
 بۆ شه قلاوه بۆ سه یران، له دواى نه وه ده کان، پاستر دواى سالى (۱۹۹۳)

---

^۱ - گه په کىکی دهره وه ی شارى سلیمانیه و نزیکی سى کىلق مەتر دووه له شوینى
 جاشولکه که وه.

چوین بۆ ئەوئ، عەرەبیش ھاتبون بۆسەیران، ئەم پیاوہی خزممان کورپنکی ھەبووہ لە گەل کچیککی عەرەبدا چاویان ھەلتۆقیوہ بەیەکدا، ئەو بەدزی باوکیەوہو ئەم بەدزی باوکیەوہ، ئیتر کورپو کچەکە وەعدو پەیماننکیان بەیەکەوہ بەستووہو ئەو وتوہتی: تۆ ناوت چیہ؟ ئەم وتوہتی: تۆ ناوت چیہ؟ ئیتر ئەدرەس وناوونیشانی یەکتریان وەرگرتووہ و ھاتونەتەوہ، کەھاتونەتەوہ پاش ماوہیەک مامۆستا وتوہتی ژنی بۆ دینم.

کاتیک مامۆستا عبداللہ (باوکی کورپەکە) دەئیت: ژنت بۆ دینم، کورپەکەش دەئێ: ژنی چی؟ وازم لیبینتە، مامۆستا چوزانی عەشق و ئەوین کاری تیکردووہ و بەشیوہیەکی زۆر کاریگەر و سەیر.

ئینجا دوای ئەوہ لای براکەئە قسەئە کردووہ وبراکەئەش ھاتووہ قسەئە بۆ باوکی کردووہ، باوکیشی خەریکبوہ تیکبجی، چۆن شتی وا ئەبێ کچیک لەکەرەلایبێ، وکەرەلای لەکوئ، و بەھەیاتێ ئەو پۆژە بینوہتی.

ئەم سەر وئەو سەر تەکلیفی زۆریان لە مامۆستا کردووہ و تا مامۆستا بچیت بە دەم ئەم مەوزوعەوہ، مامۆستا پێیان دەئێ: بابە ئاخر مەعنائە تیا نیہ من لێرەوہ بپۆم وئادەئە فلان مال لەکویایە؟ من مەلایەکی کوردی سوننی و ئەو شیعە، ئاخر ئەمە ھەر زۆر سەیر و سەمەرەئە .

ناچاریان کردم ھەتسەم لە بەر ئەم کورپە لەگەل کورپەکەئە ترمدا چوین بۆبەغدا، ئیتر ئایا لە سەیارەدا بووہ یان نا، کۆمەئیک جوندی دایان بەلاماندا، یەک دوو جوندی دابەزین و ھەردوو بایان گرتم و سوار سەیارەیان کردم (سەیارەئە جیپ قیادە)، گرتیانین و بردیانین، لەگەرەکچیک لە

گەرپەكەكانى بەغدا لاياندا، ئىتر ئەفسەرەكە پېش خۆى داين، بردىنيە مائەكەو، سەير ئەكەين مالى خۆيانە، لەوئى كابرالى ئەفسەر پووى كرده كوپى مامۆستا وتى: (ها ما تعرفنى)؟ ئىتر بۆى باس كردووه كەكاتى خۆى بەيەكەو، عەسكەر بوون، دواى ئەو، خزمەتتىكى باشى كردوون و لىپپرسىيون بۇچى هاتوون؟ بۇ گەيشترونەتە ئىترە؟ ئەوانىش وتويانە: بۇ شتېك هاتويانەتە ئىترە كەلگى باسكردنى نى، وتويەتى: چيە؟ مامۆستاش وتويەتى: حالّ لەمەو حىكايەت لەمە، مەسەلەيەكى وايە. كىيە؟ كى نى؟ باسيان كردو، بۆى، ئەويش وتويەتى: ھۆو خۆ وەللا ئەو (شىخ العشىرة)يە، چۆن؟ بەرەو، لالا! منىش كوپى (شىخ العشىرة)يەكى ترم، ئەم كارە ھەر زۆر ئاسانە بەدەست باوكمە .

ئىتر بەيانى ھەستاي ئەگەلّ باوكما پۇشستين، دووم جاريان بوو، كەبچن بۇ پرسەو تازىەيان، ئىتر كاتى پۇشستين سەير دەكەن ئەو مەلایەكى كورده، ئىتر لەوئى دانىشتين و قسەوباس كرايەو، بى سى و دوو دواى باسكردنى، وتيان: با پرسوجۆى خۆمان بکەين جوابتان ئەدەينەو، دواى جوابيان دابونەو، ووتوبويان: ئىمە مەرجىكمان ھەيە خەلگى سلیمانى پووت و سفورى زۆر تىايە، داواتان لى ئەكەين كەنەھىلان كچەكەمان پوت بىتەو.

وتى: قەدەرى خوا و ابوو دواى ئەو تازىەيەكى تريان ھەبو، مامۆستاش عەرەبىيەكى باشى دەزانى، وتى: يەك وتارى زۆر باشى بۆدان، ئىتر بەو وتارە ئەو، نەدەى تر ھەلساينەو، بەتەواوى دەرکەوتين، دواى كچەكەيان پىداين و ھىنامان بۇ سلیمانى، پىم و ابى وتى: بە قاچاخ ھىناومانە چونكە ئەو كاتە زۆر زەحمەت بوو.

بیخو رزقی خوته

له زاری ماموستا مه لا نه حمه دی قامیشیه وه بیستومه:

کەس پزقی کەس ناخواو هەرچی خوا بوئی دانایی دهیی بیی،
مه لاهه جیدی قامیشی ده گێرپته وه ده لئی: مائی قازی محمه دی بی تووش
مریشکیکی قه له ویان هه بوو، قازی ئه لئی: له ناو خیزانه که مده خه ریک بووین
مریشکه که مان ده گرت بۆ ئه وهی بوئه و ژمه سه ری بپرین، له و کاته دا
میوانیک له ده رگایدا، منیش له بهر پیشوازی له میوانه که ناگام له
مریشکه که نه ما، ئیواره که نا نوچیشتمان بۆ هات به ته مابوم گوشت
مریشکی له گه ل بێت، به لام خوارده که ساده و بی گوشت بوو! دیار بوو
مه لاین له بهر میوانه که هه زی نه کردبوو سه ری بپریت و نه یویستبوو ئه و
لئی بخوات.

به لئی دوا ی چه ند مانگیک هه مان مریشکه مان بۆ خۆمان سه رپرێ، که
ئیواره نان دانرا هه ر هه مان ئه و پیاوه ی وه ختی خۆی که هه زمان نه کرد
مریشکه که ی بۆی سه رپرین لئی بخوات، له کاتی نان خوارده نا خۆی کرد
به مالدا، منیش که خوارده که یان هینا به گزشته وه، وتم: فلانی بیخو
پزقی خوته نۆشی گیانت بی، ئیتر به سه رهاته که م بۆ گێرپیه وه.

وادهی مردن پاش و پیش ناکات

کاتی دیاریکراوی مردن (نهجەل) به هەناسەو چاوتروکان پاش و پیش ناکات، لە شوێنی دیاریکراویشی به موکەموکورت ناکات و تیناپەریت، چونکە کات و شوێنی مردن نەخشە دارپژراو کیشراوی خواپیه و نایێ کەم و زیاد بکات، به هیچ جۆرێک و هەرگیز گۆرانکاری بەسەردا نایەت، هەر کەسە لەهەرکات و لەهەرکۆی وادهی مردنی هاتبیت دەبێ بەپێی خۆی و به ویستی خۆی، بگره بەخۆشحالی یان بە ناچاری و به پارەو مائی خۆی بە لە بکات هەتا خۆی بگەیهنیتە ئەو شوێن و کاتە.

لێرەدا ئەو بەسەرھاتەم بیرھاتەو، هارپێھکی بەرپۆزم^۱ بۆی گێپامەو وتی: لەسالی ۱۹۸۷ چومە شاری موسڵ بۆ سەردانی برادەرێکم بەناوی (کاک شیروان مەلا عزیز صحاف)، لەگەرانیەو مەدا بۆ بەرپۆردنم لەگەڵمدا هات بۆ گەراج، لەگەراج سواری تەکسیەک بووم بۆ سلیمانی، پیش ئەوێ بەرپۆیکەوین شۆفێرەکە چوو بلیت بپریت، ئاfrهتێک پەیدا بوو وتی: ئەم تەکسیە بۆ سلیمانی دەچیت؟ ئێمەش وتمان: بەلێ، بەلام قەپات بوو جیگەئێ نەماو وئێستا دەردەچین بۆ سلیمانی، ئاfrهتەکە زۆر پاراپیەو و تکاو پجای کرد وتی: یارمەتیم بەدەن وەکو دایکی خۆتان، چونکە دەبێ هەر ئەمشەو بگەمەو سلیمانی کورپۆکم زۆر نەخۆشە، ئێنجا ئێوێش پیاوێن شەویش بە پێگاوەبن ئاساییە، نەفرەکان سیانیان بەیەکەو بوون، وتیان: ئێمە بەیەکەوێن ئەگەر یەکیتمان دابەزین ئەبێ

---

^۱ - کاک پزگار: وەستای چادرو خێمە یە لە بازاری مەزادخانەئێ خوارەو لە سلیمانی.

هه‌رسیگمان دابه‌زین و به‌جیا ناپۆین. یه‌کێکی تریشیان وتی: به‌خوا منیش کاری زۆر به‌په‌له‌م هه‌یه‌و نابێ دواکه‌وم، ته‌ن‌ها من مامه‌وه، منیش زۆر به‌زه‌ییم پیاویدا هاته‌وه، بپیارمدا دابه‌زم وئ‌ه‌و له‌ جیگه‌ی من بپوات، هاو‌پۆگه‌م وتی: ئه‌وه دابه‌زییه‌وه؟ وتم: به‌لێ یارمه‌تی ئه‌و ئافره‌ته‌مدا زۆر به‌زه‌ییم پیاویدا هاته‌وه، وتی: ده‌ی باشه ئه‌گه‌ر سه‌یاره نه‌بوو ئه‌مشه‌ویش لامان ب‌مینه‌وه.

پاش نیو سه‌عات سه‌یاره‌یه‌کی ته‌کسی په‌یدا‌بوو، خێرا پ‌رپوو له‌نه‌فه‌رو به‌رێکه‌وتین، که‌ گه‌یشتی‌نه ئاسکی که‌له‌ک قه‌ره‌بالغیه‌کی زۆر له‌سه‌ر جاده‌که‌بوو، کاتی‌ک دابه‌زین ئه‌و ته‌کسیه‌ وه‌رگه‌پا‌بوو که‌ من لێی دابه‌زیم و ئافره‌ته‌که‌م له‌ جیی خۆم سوار‌کرد.

ئه‌وه‌ی جیی داخ و خه‌فته بوو ته‌ن‌ها ئه‌و ئافره‌ته‌ مرد‌بوو که‌ به‌هه‌له‌داوان و به‌په‌له‌ سوار بوو و منی دابه‌زاند، بۆ ئه‌وه‌ی فریای کو‌په‌ نه‌خۆشه‌که‌ی بکه‌وێت.

کابرای سایه‌قیش پوی کرده‌ من وتی: توخوا تۆبۆ دابه‌زی و ئاوا مالی منت وێران کرد، وتم: کاکه‌ به‌ده‌ست من نه‌بوو من ئه‌جه‌لم نه‌هات‌بوو، پۆژی ئه‌و خوشکه‌ ته‌واو بووه‌و به‌ده‌ست من نیه‌.

تا بەردەگەم نە خستە سەرسنگی گیانی دەرنە چوو

مامۆستا مەلا محمد^۱ بۆ منی گێڕامەو: پیاویکی جاف بەناوی (.....) بۆی گێڕامەو لە لادی لەگەڵ کەسیکی خەلکی لادیکە قسەیان تیکدەگیریت، دواي لیک سوربونەو و جوین و قسە بەیەك وتن شالار بۆ یەكتر دەبن، دەلی: کابرای ناسیاوم مام (.....) وتی ھەر داھاتمەو و یستم بەردیک ھەلگرم بە کابرای کیشم، بەردەگەش ھەر وەکو خۆی ھەلدا تە ناو دەستمەو و باوەرتان ھەبیت پێش ئەو ھە دەستم بیگاتن بەردەگە کەوتە ناو دەستمەو، منیش لەو پوداوە ھەلسەمەمەو و شەیتانم بە لەعنەت کردو بەردەگەم پێنە کیشا، ئیتر خەلک و خزم و دوستان کەوتنە نێوانمان و دەستیان گرتین، بەلام بەردەگە ھەر لە دەستما بوو، منیش خستە گێرفانمەو، سال ھاتن و سال پویشنم ئەم بەردە ھەر لای من ما یەو و بوخۆشم نەمدەزانی ئەم بەردە بۆ فریئ نادەم و ھیچ کاریکیشم پیتی نەبوو.

دواي چەند سال ئەو پیاو ھە کە لەگەلیدا شەپم بوو نەخۆشکەوت و ئیتمەش ھیچ لە نێوانماندا نەما بوو، ھاتوچۆو سەردانمان ھەبوو، کاتیک زۆر پەکی کەوت و چەند پۆژ بە گیانەلاو ھەبوو، ھەموو ھەناسە یەکی دەیان وت: ئەوا گیانی دەرچوو، بەلام ھەر نەدەمرد، ھەر لەو نەخۆشی سەر مەرگ و ئیش و ئازارەدا دەتلا یەو، منیش وەك ئەندامیکی

---

^۱ - ناسراو بە (مامۆستا محمدی نالی) پێش نوێژ لە مرگەوتی نالی لە سلێمانی شەری سن ۲۰۱۲ - ۲ - ۷/۶ شەم

گونده که مان چومه سردانی، ویستی خوا و ابو له ماله وه که هاتیوم
 برده که ی چند سال له وه و پیش ویستم پی کیشم ودواتر به نسیمی
 نه بوه و منیش به بی ویست و بیرلیکردنه وه هر هلم گرتبوو له ماله وه،
 نازانم چون که وتبوه به رچاوم هلم گرتبوو به بی ناگایی خستبوومه
 گیرفانمه وه، که له لای نه خوشه که دانیشتم دهستم کرد به گیرفاندا،
 برده که که و ته دهستم وه دهرمهینا و سه ریکم پاره شاندا و شه یه کی
 سه رسورمانم وت، دهستم دریز کرد برده که م خسته سه سنگی پیاوه
 نه خوشه که، له گال سهنگ و قورسای برده که که و ته سه سنگی
 نه خوشه که یه کسه گیانی سپاردو یه که هه ناسه ی تری نه دا، ئیتر
 هه ناسه یه کم هه لکیشاو وتم (سبحان الله)، به سه رها ته که م بو گتپانه وه،
 وتم: نه مه نه و برده یه که وهختی خوی پیش چه ندسال که شه رمان بوو
 ویستم پییدا بکیشم، به ویستی خوا هر له لام ماوه ته وه تا ئیستا، نه وا
 دهوری خوی بینی.

مردنیش کاتی خوئی ههیه^۱

لهسالی ۱۹۹۸ چومه گوندی قولقوله لهده وروبهری شاری مهريوان، بۆ سه ره خوۆشی و پرسه و دلدانه وهی دۆستیکم به ناوی حاجی محمد، قسه یه ک بۆ ئه و بۆنه یه بئشێ کردمان وتمان: یه که م: مردن به ئه جه ل وکاتی دیاریکراوی خوا بیه و که س ده سه لاتی تیایدا نیه، دووه م: سوپاس بۆ خوا نۆ کورپی ترت هه یه. سیه م: سوپاس وستایشی خوی ده ویت که کیشه و گرفتیی به دواوه نیه.

حاجی محمدیش وتی: من موسولمانم پازیم به و کات و نه ندازه و ته مه نه ی خوا بۆ کوره که می داناوه، برپواشم وایه کوره که م توشی به لای گه و ره تر بووه، به لام خوا بۆ ئه م پۆژه ی هه لگرتوه و منیش پازیم به قه ده ری خواو ناشکوری ناکه م، ئه م کوره که ئیستا مردووه له سکی دایکیدا بوو، شه ویک باران زۆر باری، ئیمه ش هه ر له م خانوه دا بووین، شه و چوومه سه ربان بۆ بانگێرپان، خیزانیشم له گه لمدا هاته سه ربان وه قاتی دووه مه وه که وته خواره وه، منیش خیرا پامکرد هه لمگرته وه، وتم: خوۆشی نه مردبێ مناله که ی له بار چوه و مردووه، کاتیکیش چومه سه ری ته نها نرکه و ناله ی ده هات، دواتر چاکبوویه وه، مناله که ش به ساغ و سه لامه تی له دایک بوو ناوم نا (ئه مین).

کوره گه و ره بوو، بووه خاوه ن ئن و منال، له م پۆژانه دا له ناو ئاوا ییدا پرسه یه ک هه بوو به یه که وه چوین بۆ پرسه که، به په له منالیکمان هه والی

---

^۱ - مامۆستا مه لا عوسمان شیره بۆی گێژامه وه و بۆی نوسیم.

هیتا وتی: باوکه بارمان بۆ هاتوه، کاکه ئەمین وتی: باوکه تۆ دانیشه من ئەچم تۆ عەزبەت مەکیشە، تەنھا دوای پانزە خولەک یەکیک لە منالەکانم هات و وتی: باوکه فریایکە وە کاکم مرد، کە گەیشتمە لای کاکه ئەمین بە بێ بوونی هیچ نەخۆشیهک مردبوو، تەنانەت بە قەسەش نە یگە یشتمی .

خوا لە گەل خۆپاگرا ندایه

خۆپاگری و پشودریژی و خۆگری خەسلەت و سیفەتی پیغەمبەرەکان و سەرکردە و زاناکان و خواپەرستە گەرەکانە. هەر کەس بە خۆگر وەسف بکریت خەلکی بە کەسیکی نازا و لەسەر خۆگەرە و سەرکەوتووی دەزانن. خۆگری دەبیته هۆکاری سەرفرازی دۆنیا و دواپۆژ، خوا لە گەل خۆگرەکاندا یەو خۆشیدەوین و پشتگیریان دەکات و لە لایەن فریشتە و ئادەمیزاد و جنۆکە و پەریو تەواوی دروستکراوەکان خۆشەویستیان دەکات.

خوا پلە و مەقامی پیغەمبەرەکان و خەباتگێرەکان و زاناکان و خواپەرستەکانی پەییوەست کردووە بە خۆگری و پشودریژیە و بەهۆی خۆپاگری دۆنیاپیە وە، خوا وادەو بە ئینی پلە و پایە و سەرفرازی و بەهەشتی دواپۆژی پێداون. خۆگرەکان لە دۆنیادا گەرەن بۆیە لە دواپۆژدا خوا شوین و مەزلگەیی شۆکارانیان پێدەبەخشی.

دەچینە وە یەکیک لە گوندەکانی کوردستان بزانی سەبر و خۆپاگری چ داستانیکی لە گوندی قامبشی شارباژێر لە میژوودا تۆمار کردووە

پیشکەشی ئیمەو نەوێ داھاتوی کردوو، لە ۲۰۱۳/۶/۱۸ چوینە سەردانی مائی ناسراوێکم بۆ سەرەخۆشی کردن، بەبۆنەی خنکانی دوو کوپری گەنجی جەوانی خزمیان لە تەمەنی ۱۹سال و ۲۳سالیدا، دواي دڵخۆشی دانەوہو سەرەخۆشی و گێرانەوہی چەند بەسەرھاتیک بۆ دلدانەوہی ئەوان، خیزانی مام فتح اللہ وتی: مامۆستا گیان بەقوربانتان بام خۆ ئیمە ئەمە یەکەم کارەساتمان نیە، بەخوا من منائیکی ھەرزەکار بووم بە بیرم دیت ئافرەتێکی خزممان دوو کوپری جوانی ھەبوون بەناوی عومەر و عوسمان، دوو کوپری گەنجی جوانی شوخ و شەنگ، دەتوت: خەلفەنەمامی تازە بەھارن، ھەر حەزت دەکرت لە بەژن و بالائیان بڕوانی، بەکیکیان نەخۆشکەوت، وتیان: گرانەتایەتی دواي چەند پۆژیک کوپە مرد. خزم و دۆست تەواوی خەلکی گوندەکە بۆی لە پەرۆش بوون، بەراستی خەم و پەژارە گوندەکە ی داپۆشی، ھەموو کەس وەکو کوپە ی نازیزی خۆیان لە دەستدای، بەلێ ئاویان گەرم کرد تەرمی کوپە بەژن و بالائ لاولاویان ھینا بيشۆرن، نازانم چۆن وەسفی جوانی و شوخ و شەنگی و ھەلگەوتوی ئەو کوپە بکەم، یاخوا ھیچ دایک و باوکێک کوپە ی خۆیان ئاوا نەبینن، لەو کاتەدا "دادە ئامینە" دایکی کوپە مردووہ کە ناسراو بوو بە "ئامینە ی صالحی ھەمزە" ھاتە پیشەوہو قۆلی ھەلمائی، وتی: بەخوا تەرمی کوپری خۆم بەدەستی خۆم دەشۆم، زۆریان لەگەڵ وت: ملی ئەدا، بەلێ جوان جوان تەرمەکە ی بەگوێرە ی شەرع شۆردو کفنی کرد، ئیتر ھێمن و لەسەرخۆ بەدەم یادی خواو نزاو پارانەوہ پۆیشت خۆی شۆرد، و ھات چەند پکاتیک نوێژی کردو ھەردوو دەستی بەرزکردوہ،

به‌ده‌نگی به‌رز له‌ناو خه‌لکه‌که‌دا وتی: خوايه! ئه‌وه کورپه‌که‌مه که به
ئهمانه‌ت دابووت به‌من و به‌منت سپاردبوو، ئه‌وا به‌پاکو خاويینی و
به‌جوانی ته‌سليمی تۆم کرده‌وه، و ده‌پۆ کورپه‌ شيرينه‌که‌م خوا حافيزت
بيتت و خوات له‌گه‌ل.

به‌لێ دواي ماوه‌يه‌کي تر کورپه‌که‌ي تريشي هه‌مان نه‌خۆشي گرت، پاش
ماوه‌يه‌ک مملانی له‌گه‌ل نه‌خۆشيه‌که‌ي ئه‌ويش مردو نه‌خۆشي ئه‌ويشي له
ئهرزي دا، جا نازانم چۆن باسي خه‌مو په‌ژاره‌ي ته‌واوي خه‌لکي گونده‌که
بکه‌م، نازانم چۆن وه‌سف و سه‌ناي جواني و هه‌لکه‌وتووي ئه‌و درو تازه
لاوه‌ بکه‌م، دووباره‌ داده‌ ئامينه‌ خۆگرو هيمن و له‌سه‌رخۆ به‌ بي ئه‌وه‌ي
که‌س ته‌نها ناشوکره‌ک يان هاوارو پۆپۆيه‌کي لێ ببيني، به‌هه‌مان شيوه‌ي
کورپه‌که‌ي پيشووي ده‌م به‌ زيکرو يادي خواو پارانه‌وه‌ سوپندي خوارد که
ته‌رمي ئه‌م کورپه‌شيان هه‌ر خۆم ده‌يشۆم، ته‌رمي ئه‌م کورپه‌شي به‌ده‌ستي
خۆي شۆردو کفني سپي له‌به‌رکردو دواتر خۆي شۆرد، چه‌ند پکاتيک
نوێزي کردو هه‌ردوو ده‌ستي به‌رزکرده‌وه‌و به‌ده‌نگي به‌رز، وتی: خوايه
ئه‌وه‌ش کورپه‌که‌ي ترم که به‌ ئهمانه‌ت به‌منت سپاردبوو، ئه‌وا به‌ شۆراوي
و پاک و خاويینی ته‌سليم کرديه‌وه، خوايه شوکرم به‌ قه‌درو بپياري تۆ،
ئيتر ناوچه‌واني کورپه‌که‌ي ماچ کردو خواحافيزي ليکرد.

خه‌لکي به‌وه‌لويسته زۆر سه‌رسام بوون و ده‌گريان، باوه‌ر بکه‌ن داده
ئامينه‌ دلخۆشي خه‌لکي ئه‌دایه‌وه، ده‌يووت: پۆله‌گيان دونيا ته‌واو ده‌بي،
هه‌موو ده‌ميرين ئوميدم وايه له‌ به‌هه‌شتدا پييان شاد بينه‌وه.

ئېمەش ئومىدمان وايە ئەم ئافرەتە پالەوانە خۇپاگرە دوو كۆشكى
ناوازەو نازدارو پازاوەى بەهەشتى پېبەخشرى لەلايەن خواوە، بەپېى
بەلەين ووادەى پېغەمبەر (ﷺ) كە فرمويەتى: ھەركەس مندالەيكى
بەمرىت و خۇپاگر بېت خوا كۆشكىكى پى ئەبەخشرى لەبەهەشت بەناوى
كۆشكى سوپاسگوزارى ..

خۆشە ئەو بەزانەن ھەر لە دونيادا ئەنجامى خۇپاگرى و شوكرانەبژىرى
دادە ئامىنە چى بوو؟ دواى ئەم ھەلۆيستە جوامىرانەى دادە ئامىنە بە
يەك سەك دوو كۆپى بوو، ئەم دوانەيەى ناونا عەلى و خدر، دواتر عەلى و
خدر يەكى پېنج كۆپىان بوو، كە ئىستا كۆپەكانيان زىندوون، ئامىنە خان
ھەر لە دونيادا دل و چاوى پۆشن و فېتك بوو، بە بىننى عەلى و خدر
دە كۆپەزاكەى.

منى نوسەرى ئەم كەتیبەش ھەزمكرد ئەم ديمەنە جوان و قەشەنگە لە
خۇپاگرى ئەو ئافرەتە ئيماندارە بنوسمەو، بۆ ئەوەى خەلكى سودى
لێوەرگرن و لە مېژووى ئەم مېلەتەشماندا بە زىندووى بەمىننەتەو.

پینج کوری به رۆژیک کوژران

له سالی ۱۹۹۱ به هۆی ئاواره بیهوه چوینه شاری بانه، له پاش چهند مانگیك به ماله وه چومه گوندی شوئ له مزگه وتی شوئ سهرقالی دهرس خویندن و شتی تر بوم، برایه کی به پیز هاتبوو بۆ سهردانم، دواى هه والپرسین و به خیرهاتن دیار بوو کاریکى هه بوو، پوی تیکردم و وتی: من کاریکم که وتۆته ئیره (ئیران) بۆم جیبه جی ناکریت، ئەلین: ئەگەر تۆ بتهوئ له وانیه به هۆی خزم و ناسیاوه کانتته وه پزگه چاره یه کی باش بزانی، وتم: کاره که ت چی یه؟ وتی هه ندی پارهم قهرز کردوه که لوپه لم پیکریوه و هیناومه بۆ ئیران، ئیستا هه مووی گیراوه به لکو فریام کهوی، چونکه پاره که پاره ی خه لکه و عه ییدار ده بم، منیش پرسم به برایه کی به پیز کرد به ناوی مامۆستا (عبدالله سید عبید)، وتی: خه مت نه بی به خزمان مه لئ و ته کلیف له کهس مه که، هه ر ئەمڕۆ وه ره ده چین بۆ لای (مجیدخانی کوری حه مه رشیدخانی بانه)، منیش وتم: من نایناسم، وتی: من ده یناسم، هه ر که بزانی ئیمه له رسته ی فه قی و مه لایاندا ین هه رچی بۆ بکری بۆمان ده کات.

به لئ رۆیشتین، به پرسیار مالی مجیدخانمان دۆزیه وه، له ده رگاماندا، زۆر به گه رمی پیشوازی لیکردین و زۆر شاهانه پیزی لیکرتین به جۆریک به خه یالماندا نه ده هات، دواتر وتمان: ئیشه که مان به به پیزت نه وه یه دۆستیکی زۆر خۆشه ویستمان شتی گیراوه و قهرزداریشه وه موو شته کانی به قهرز کریوه، ئیستا له سه ر سنور له لایه ن ئیرانه وه شته کانی گیراون،

ئىمەش ھاتىنە خىزمەتتە بەلكو ئەگەر شىتېكت لەتوانادايە بۇ ئەو
 براخۆشەويستەمانى بىكەيت، وتى: ئىتوھ دانىشىن و خەمتان نەبىت و ابزانن
 شتەكان لەبەر دەستاندايە، ھەر ئىستا نامەيەكتان بۇ دەنوو،سم، بەھەر
 حال قسەي خۆشمان زۆر کرد، ئەويش پرسىياري زۆرى کرد، پىاويكى
 شارەزاو دونيا ديدە بوو، ئىمەش وەلاماندايە وەو ھەلمانتا بۇ چاکەکردن
 و يارمەتيدانى خەلگى، لە کۆتاييدا چەند دىرپىكى جوانى نوسى و خستىيە
 زەرفىكى نامەو و دايە دەستم.

ئىنجا دالمخۆش بوو کہ شتېکم بۇ دۆستەکم کردو، سەرىکم
 بەرزکردو و و چاوم بە کتېبخانە و ناوماالە کەدا گىپرا، لە سوچىكى
 زوورە کەدا تابلۆيەكى گەورەم بىنى، دىمەنىكى سەرنچراکېش بوو!
 وىنەي سەرو پوخسارى شەش کورپى گەنجى تىابوو، لە گەردنiane وە
 بەرەو سەرەوئى تىابوو، زۆر سەرنچى پراکېشام، دەبى ئەم پىاوەناودارە
 بۇ وىنەي ئەم ھەموو کورپە گەنجەي لە ديوەخانە کەيدا ھەلواسى بىت!
 دواي تىراماننىكى زۆر چەندان جار ئاوردانە وە بۇ تابلۆکە، وتم: دەمەوي
 پرسىيارتک بکەم، وتى: فەرموو، زۆرم پىخۆشە پرسىيارم لىبکەن و
 پرسىيارتان لىبکەم، وتم: ئەم شەش کورپە جوانخاس و جەوانانە چى
 جەنابتن؟ ھەناسەيەكى قول و خەفەت نامىزى ھەلگىشاو وتى: ھەر
 شەشيان کورپى خۆمن، وتم: لە ژياندان؟ وتى: نەخىتر، وتم: بەچى مردون؟
 دەستى بۇ کەسىكىان درىژکرد. کہ لەسەروى ھەموويانە وەبوو، وتى:
 ئەمەيان لە کوردستانى عىراق کورزا، ئەم پىنچەشيان لە ماوئى پىنچ
 خولە کدا کورزان، کاتىک فرۆکە جەنگيەکانى عىراق لەسەردەمى جەنگى

عیراق و ئیترانداو له گهرمه‌ی شاهه‌نگیکی گه‌وره‌دا که ده‌وله‌ت پێکی خستبوو زیاتر له ۱۵۰۰ هه‌زارو پینج سه‌د که‌س تیایدا کوژرا، به‌لێ له‌ماوه‌ی که‌متر له پینج خوله‌ک ته‌رمی ئه‌و پینج کوچه‌م بۆ هاته‌وه به‌رده‌رگا، به‌لام هه‌ر سوپاسی خوام کردو وتم خوايه تو ئه‌و کوچه‌هات به من داوه تۆش لێت وه‌رگرتمه‌وه. ئه‌م پیاوه وانیه‌کی گه‌وره‌ی له ئارامگری و خێرخوازی و موسولمانیته‌ی فێری ئێمه کرد.

ده‌بی به پێیه‌کانی خۆت به‌ره‌و ئه‌جه‌ل برۆی

سالی (۱۹۷۲) له‌پیری شه‌وکیڵ بوم^۱، پیاویکی لای خۆمان ناوی عمری حه‌مه‌مامالی بوو، هات و سه‌لامی لێکردم، وتی: ئیشم پێته، منیش ئاماده‌ییم ده‌ربیری، وتم: ئێمه‌ هاوماڵ و دۆست و ناسیاوی یه‌کین، هه‌رچی به من بکری بیه‌سه‌رچاو، کاتیش دوا‌ی عه‌سرو ده‌مه‌و ئیواره بوو، وتی: هه‌ندێ سه‌عاتم فرۆشتوه‌و به‌یانیش جه‌ژنه‌ ماوه‌یه‌ک بازا‌رو دوکان ناییت، له‌گه‌لم وه‌ره‌ بۆ سلێمانی پارهی سه‌عاته‌کان وه‌رده‌گرم و یه‌کسه‌ر ده‌گه‌رپینه‌وه‌و هه‌یج ماتلت ناکه‌م، منیش زۆر ئینکاریم لێکرد، وتم: تازه کات دره‌نگه‌و هه‌رکاتێکی تر ده‌لێی ئه‌وه به‌سه‌رچاو، به‌لام تازه پۆژ دره‌نگه‌و فریاناکه‌وین و منیش ماندووم، هه‌رچۆنیک بێت قه‌ناعه‌تم پێکرد، وازی هێنا، دوا‌ی تاوێک هاته‌وه‌ ده‌ستیکرده‌وه‌ به‌ته‌کلێف و گله‌بیکردن

^۱ (شیخ موحه‌مه‌د شیخ عبدالرحمن) وازه‌یی.

له جارى پيشوو تووندتر، نه مجارهش به ههر دهردى سه رييهك بيت به نيوه ناشتى و نيوه شه رقه ناعتم پيكر دو پڙشت و لتي بيخه م بووم، به خوا ههر نه و ندهى چايهك بخويته وه، كاك عمر هاته وه نه م جاره شه پرى ليده بارى، هاته وه دهستى كرد به گلهيى و ورده جنبو، نه و كاتهش وه كو ئيستا سه ياره زور نه بوو، ناچارى كردم هه ستام و وتم: بابوئين! ئيتى نه من و نه كاك عمر نازانين له خه زينهى پر نهيني خوا چيمان بو پيار دراوه.

به لام كاك عمر زور كه يفخوش و به جوش و خروش بوو، منيش به بيگارى به ليم بو ده كرد، له ريگه زور په له م ده كرد، چونكه ده مه و ئيواره بوو، تا خيراتر برپويستمايه كاك عمر به كه يفتى ده بوو، گه يشتينه سه رى نه زمرو سليمانيمان ليده ركه وت. سه يارهش به ديوى سليمانيدا به خيراى جادهى ده برى، تا له پردى عهلياغا په پينه وه، نه وشوينه زور به رزو ترسناك بوو، وه كو ئيستا ش خوش نه كرابوو، ههر كه له لوفه كه گه پامه وه سه ياره كه له دهستى وه رگرم و به و شاخ و داخ و ته لان و هه لديره دا پويسته خواره وه، منيش ههر وهك كاك عمر هيچ ده سه لاتم نه ما به سه ر سه ياره كه دا، تا له داميني ليژاييه كه وه ستا، كه دابه زيم هيچ عه له مم نه بوو، پام كرد بو لاي كاك عمر، ته ماشام كرد كاك عمر مرد بوو. ئينجا وتم: دهك خوا عه فوت بكات، به خوا نه م په له په له ت هي نه جه له كه ت بوو، من نه مده زانى.⁽¹⁾

¹ - له زمانى (شيخ محمد حاجى شيخ مصطفي) كورده داويه وه وه رگراوه.

ئەوۈى لاي بەندە خەيائە لاي خوابە تائە

لەسالى (۲۰۰۱) بۆ (۲۰۰۲) چومە ئىزان، دواتر بۆ كاريكى سەفارت لەگەل خىزانىك چومە تاران، دواى تەواوبوونى كارەكەم ويستم بگە پىمەوہ بەرەو كوردستان، ھاتمە گەراج سەيارەيەكى تەكسىم دەستكەوت و جىگەم گرت، لەو كاتەدا كە چاوە پىئى نەفەرى ترمان دەكرد، من كەمىك لەسەيارەكە دووركە وتمەوہ ويستم پشويك بدەم، چونكە خەمى جىگە گرتنم نە ما بوو، سەيارەم مسۆگەر كردبوو، زۆریش دوورنەكە وتمەوہ، نەوہك نەفەر بىت و چاوە پىم بەكن، بۆيە خىرا گە پامەوہ لاي سەيارەكە، تە ماشام كرد نەفەرىك لە جىگەكەى من دانىشتبوو. وتم: ئەوہ جىگەى منە، بەلام نەفەرەكە كردى بە ئىنكارى و ملە جىپى و دانە بەزى، زۆرم لەگەل وتو كەمى بىست، بە ھەر حال وازم لىھىنا، بەلام زۆرم پىئاخۆش بوو، چونكە ھەزم دەكرد خولەك كىك زووتر بە پىكەوم، ئەو ئوتومبىلە بە پىكەوت و دواى كەمىك منىش چومە سەيارەيەكى ترەوہ، زۆرى پىئە چوو پىپوو بە پىكەوتىن و ئەو ھەندە شەمان بەين نەبوو لە گەل سەيارەكەى پىشوو دا.

كە گەيشتىنە ئىوان شارى سەنەو مەريوان، وردتر بلۆم نزيك گوندى "نگل"، بىنيمان قەرەبالغىو خەلكى لەسەرەوہ سەيرى خوارەوہ دەكەن، شۆفیرەكەى ئىمەش ھەوالى پىرسى و سەرىكى پاوہ شاندى، وتى: ئەزانن كىتە؟ ئەو شۆفیرە بوو كە لەپىش مندا دەرچوو، ئىتر من زانىم ئەو تەكسىيە بوو كە نەفەرەكە بە زۆر جىگەكەى لەمن داگىر كردو خەفەتم زۆر

---

^۱ لە زمانى (كاك موحسین ئەمىنيەوہ) بىستومە .

لیخوارد، نه‌مزانى بۆم ده‌بیته خێرو خوای گه‌وره له قه‌ره‌بوی داگیرکردنی جیگه‌که‌م و خه‌فت خواردنم سه‌لامه‌تم ده‌کات، وکێشه‌و نارپه‌حه‌تی و به‌لایه‌کی گه‌وره‌ترم ئی لانه‌دات، وه‌کو ده‌لێن ناش له‌خه‌یالێک و ئاشه‌وان له‌خه‌یالێک، به‌پاستی چاکیان فه‌رموه‌: "التقدير يلعب بالتدبير"، بریاری خوا یاری به‌ ته‌کبیره‌رای خه‌لکی ده‌کات.

كاك محسین وتی: لێره‌دا به‌سه‌ره‌اتی "محمود إسماعیل" م' بیره‌اته‌وه، کاتیك ویستبوی له‌ شاری سنه‌وه بۆ سه‌ردانی مالی شیخ باهیری خزمیان به‌ره‌و شاری کرماشان ب‌روات، که ده‌چیته‌ گه‌راج و جیگه‌ ده‌گریت مشتومر له‌نیوان نه‌فه‌ره‌کاندا دروست ده‌بیته‌ و ده‌بیته‌ ده‌مه‌قاله‌، که‌س له‌ نه‌فه‌ره‌کان پازی نابێ بجیته‌ پیشه‌وه، شیخ محمود إسماعیلش جیگه‌ی خۆی گرتوه‌، به‌لام بۆ چاره‌سه‌ری کێشه‌که‌و بۆ نه‌وه‌ی سه‌یاره‌که‌ش زوو به‌رپێکه‌ویته‌، ده‌لی: من ده‌چمه‌ پیشه‌وه، به‌لی له‌پیشی سه‌یاره‌دا سوار ده‌بیته‌، سه‌یاره‌ به‌رپێده‌که‌وی، له‌رێگه‌ سه‌یاره‌که‌ توشی پوداوی هاتوچۆ ده‌بیته‌، ته‌نها شیخ إسماعیل له‌ویدا گیان له‌ده‌ست ده‌دات خوا ئی خۆش بیته‌ .

۲- برای شیرى ماموستا "عبدالله داود" ه ناسراوه به "مه‌لا عبدالله جيهاد".

میوانی خوام ناچمه مالی کهس

ئو کهسهی پوو له مالی خوا دهکات میوانی خوایه، میوانیش پژی تاییه تی هیه، له نیسلامدا خزمه تکردن و پیزگرتنی میوان خواپه رستی و ئیمانداریه، پیغه مبه ره (ﷺ) فرموویه تی: "مَنْ كَانَ يُؤْمِنُ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ فَلْيُكْرِمْ ضَيْفَهُ" هر کهس بروای به خواو پژی دواپی هیه با پیز له میوانه کهی بگریت، به لکو میوان پهروه ری و میوانداری راسته و خو مامه له کردنه له گه له خوادا، ئه م میوانویستییه سیفته و په وشتی ته وای پیغه مبه ران و پیاوچاکان بووه. خزمه تکردنی میوان جیبه جی کردنی فرمانی خواو پیغه مبه ره (ﷺ)، شاعیریش به توبه کاران ده لی: بۆ کیرابونی توبه و سپینه وهی گوناوه و تاوانه کانتان پویکه نه مالی خوا، ئیتر کیرابونی توبه و به ئاوات گیشنتت مسۆگه ره، بۆیه ده لی:

أصبحت ضيف الله في دار الرضا	وعلى الكريم كرامة الضيفان
تعفوا الملوك عن النزيل بساحهم	فكيف النزول بساحة الرحمن
يا من إذا وقف المسنى ببابه	ستر القبيح وجاد بالإحسان
أنا المسنى دعوتك سيدي	تعف وتصفح لعبيد الجاني

واته: بومه میوانی خوا له خانهی په زامه ندی، پیزداریش پتویسته پژی له میوان بگریت.

پاشاکان هر کهس بجیته مالیان و پووین تیبکات چاوپۆشی لیده کهن و لئی خوشده بن، ئه ی پوو کردنه مال و مه نزلی خوا ده بی چون بیت؟ ئه ی ئه و خودایه ی هر گونا م بارو تاوانباریک پوو له ده رگا کهی بکات، خراپه کانی بۆ ده پۆشی، وچا که شی له گه له ده کات. ده ی منیش به کینکم

له خراپه کاران، پروه ردگار! داوات لیده کم و لیت ده پاریمه وه، له م
بهنده بچوکه گونا هبارهی خوت خوشبه.

ماموستا (جه لال کورپی ماموستا مه لا احمدی نه لالیی) بوی گپرامه وه له
زمانی باوکیه وه خوا لیتی خوش بیت. باوکم بوی گپراپینه وه، فرموی:
سالیگ چومه ئیران، له شاری بانه بووم، بۆ نویژی ئیواره چومه مزگه وتی
گورهی بانه، ئوکات و سهرده مه وابو دوی نویژ، به تایبه تی دوی
نویژی ئیواره، ههرکس غریب و بیخانه خوئی بویه، پیاوانی گه ره ک
خولکیان ده کردو به زۆر ده یانبرده مالی خوئیان، نه یانده هیشت کهس
بیتنه واو بئ جیگه و خواردن بمینیتنه وه. به لئی هه موو خانه خوئیان هه بوو،
تنها پیاویک له ناو مزگه وت مابوه وه، دیاریوو خانه خوئی نه بوو، پیاوان
له هه موو لایه که وه رویان تی کردو فرموو هه موویان لیکرد، به لام کابرا دوعای
خیری بۆ کردن و زۆر مه منونیان بوو، پئی وتن: به خوا نیازم نیه بچمه
مالی کهس، ئه م شهو نائییره جیگه مه و میوانی خوام و مالی خوا به جن
ناهیتم، دوی تکاو پجایه کی زۆر به گوئی نه کردن و خه لکه کهش
به جیئیانه هیشت و ههر کهس به ره و مالی خوئی.

به یانی که هاتین بۆ مزگه وت بۆ جه ماعه تی نویژی به یانی، ده بینین
کابرای میوانی خوا مردوه!

ئیتیر به دهسته جه معی پیاوانی مزگه وت له گه ل ماموستادا ته ره که مان
شۆردو کفنمان کردو نویژمان له سه ر کردو بردمانه سه ر گۆرستان بۆ
ئه سه پرده کردن و به خاکسپاردنی، به لام ماموستای مزگه وته که فرموی:
به له مه کهن! به خوا ده بی به دهستی خۆم له ناو گۆرپچه که دا رایکی شتم،

هەرچەند خەلکە که زۆر هەولیاندا ئەو ئەزیه تە ئەدەنە بەر مامۆستا، بەلام پازی نەبوو، فەرمووی: ئەم پیاوێ میوانی خوا بوو، بە میوانی کەسمان پازی نەبوو، بە خوا دەبێ ئەم میوانە ی خوا زۆر جوان و چاک و پاک و خاوین بە دەستی خۆم تەسلیمی خوا بکەمەوه، ئیتر مامۆستا چوێ ناوگۆرەکه و پیاوێکان تەرمەکه یان بۆ داھێشتە ناو گۆرەکه، مامۆستاش^۱ وەکو براو کەسی خۆی باوێشی بە تەرمەکه دا کردو لەناو گۆرپچە ی ناو گۆرەکه دا لەسەر لای راست و بەجوانی رایکیشتا و بە خوای سپارد.

دوای نزیکە ی شەست و پینج سال بە یهك شاد بوونەوه

حاجی سلێمانی^۲ ئاسنگەر لە گوندی کۆرە داوێ ی شارباژێر که لە بنە پەتدا خەلکی شاری مەھاباد (سابلاخی) کوردستانی خۆرھەلاتە، بە مندالی یان دەستە ھەرزە کاری ھاتۆتە مامە خەلان دواتر ژنی ھیتا و ھاتۆتە کۆرە داوێ و دەستی کردووە بە کاری ئاسنگەری، دواتر بەھزی ژن و ژنخواری بوو بە یەکیک لە ھاوالاتی و دانیشتوانی پەسەنی کۆرە داوێ، ئیتر لە بەر ھەرھۆیک بوو نەگەر پیاوێ بوو بۆ مەھاباد و ناو کەسوکاری، پیاوێکی زۆر دەست پەنگین و کارامە و پوختە کار بوو.

لە کۆتایی تەمەنیدا ئەچپت بۆ حەجی مالی خوا، لە دوای تەواوکردنی حەج و گەر پانە و ھێ حاجیانی عێراق لە بەغداد چەند شەویک لە میوانخانە

^۱ - ئەم مامۆستا یە پێشنوێژ و تارخوینی مرگەوتی گۆرە ی شاری بانە بوو، بە داخوێ باسی پۆرۆ سالەکی نە کردووە.

^۲ - (حاجی سلێمان) باپیرە گۆرە ی دایکە.

حاجی سلیمان زۆر به سەرسورمانەوێ تییان پادەمینی و دەلێ: ناوتان چیه؟ کۆری کێن؟ ناوی خۆیانی پێ دەلێن: حاجی ابراهیم و حاجی مجید و حاجی ئیسماعیل، که هەرسێکیان ئامۆزای خۆی بوون.

حاجی سلیمانیش دلی پردهبی له گریان و بە دەم گریان و فرمیسک پرستنهوه پویان تێدەکات و دەلێ: منیش سلیمانی ئامۆزاتانم، ئیتر هەرسێکیان باوهرشی پێدا دەکەن و هەڵدەدەنە پرەمی گریان، دیمەنیکی زۆر پر غوربەت و پر سۆزو میهر دروست دەبی له نیاوانیاندا.

دواتر کاروانی حاجییەکانی ئێران دواي چەند پۆژێک بەرپێدەکەون، ئو سێ حاجیەش خواحافیزی له کاروانی خۆیان دەکەن و بە حاجییەکانی هاوڕێیان دەلێن: بە خوا ئیمە ئەم ئامۆزایەي خۆمان بە نەخۆشی بەجێناهێلین، له دواي بەرپێکردنی هاوڕێکانیان چل پۆژ له لای حاجی سلیمانی هاوڕێیان دەمێننهوه تا چاکدەبێتەوه، ئینجا تا سلیمانی پێکەوه دەبن و له وی خوا حافیزی لێدەکەن و گەردنی یەکتەر ئازاد دەکەن و بە دەم هەوال و باسەوه دەپۆنهوه بۆ مهاباد، حاجی سلیمانیش دەگەرپێتەوه بۆ کۆرەداوی، هەوال و دەنگ و باسەکه بۆ خزمانی کۆرەداوی و کۆرە کۆرەزاکانی دەگێرپێتەوه له گەل دەنگ و باسی حەجکردنەکەي، خزمەکانیشی بە بیستنی ئەم بەسەرھاتە پر سۆزو ویزدان بزوینه سۆزی خزمایەتیان دەجولێ و فرمیسک بەچاویاندا دیتە خوار^۱.

^۱ - ئەم بەسەرھاتەم له ریشسپی و سەرسپیەکانی گوندی کۆرەداویي شارباژێر بیستوه و له کتیبی (بیرەوهریەکانی گوندی کۆرەداویي شارباژێر) دا نوسیومهتەوه لاپەرە ۸۵-۸۶.

گرانیس چوکی پی دانه دا

ورہہ رزی بہ ہرہیہ کی گورہو بی وینہی خواہ، ورہہ رزی سیفت و خہ سلہتی ناوازی پیغہ مہران و پیاو چاکانہ، بہ دریزایی میژو چیرۆکی ورہہ رزو مہردو نہ بہ زہکان چہ کی دەستی شورشگیژان و بانگخوازن و خورپاگران بووہ، ہر بہو ورہہ رزیہش بوئتہ مہردی ناو گہل و میژو چیرۆکی ناو کتیب و کۆپو نوسینہکان، زاناکان کتیبی خویان پی نہ خشاندوہ و تارپیژہکان کردویانہ تہ ہہ وینہی وتارہکانیان ورہی خہ لگیان پی بہرز کردوہ تہوہ.

ماموستا جہلالی گورہدی بہ رحمت بیٹ وتی: لہ سہرہمی گرانی و نہ بونیدا لہ سہرہتای نہوہدہکاندا لہ سالہکانی ۱۹۹۲ - ۱۹۹۳ دا ئافرہتیکی بہ تہ مہنی خزمی خۆمانم بینی، زۆر بہ زہییم پییدا ہاتہوہ، وا کومانم برد کہ نہ بوو ہزار بیٹ، منیش سہلامم لیکردو ہہرچہ نہ ہیچم پیئہدہ کراو ہیچم لہ دەست نہدہات، بہ لام خۆم پیئہگیرا وتم: پورئ حالتان چۆنہ لہ گہل ئہم نہ بونی و گرانیہ دا چۆن؟ بہ کتان نہ کہ وتوہ؟ ئافرہتہ کہ بہ دہنگیکی زولائی و مہردانہو ورہہ رزانہ وتی: ماموستا گیان خوا پہکی حہرہسی نادی عارہ قخۆرہکان ناخات چۆن پہکی ئیمہ دہخات، بہراستی ئہمہ مہردایہ تہی، ئازایہ تہی، ورہہ رزییہ، پیرہ ژنیکی نہ خویندہواری ہہ ژاری کوردہواری ئہوہندہ بروای قایم و ورہی بہرز بیٹ لہو گرانی و تہنگانہ یہ دا.

به‌کوردی له‌خۆشی و هه‌رزانی و ئاسوده‌بیدا هه‌موو که‌س وره‌ی به‌رزه،
ئه‌وه‌ش ئازایه‌تی نیه، به‌لام مه‌ردایه‌تی و وره‌به‌رزنی له‌ته‌نگانه‌و ناخۆشی
و ترس و له‌رزو هه‌ژاریدا ده‌رده‌که‌وێت.

ئه‌لێن: شیر نه‌گه‌ر له‌ برسا سکی به‌ پشتیه‌وه بنوسێ و برسیه‌تی تینی
بۆ هه‌ینابیت نیچیری خۆی نه‌بیت نایخوات و دم بۆ نیچیری هه‌یج
گیانله‌به‌ریکی تر نابات.^۱

دکتۆر (سید بن حسین العفانی) له‌ کتێبی (صلاح الأمة في علوم الهممة)
به‌رگی حه‌وت لاپه‌ره ۲۰۷ ده‌لی: (مَنْ كَانَ هُمُهُ مَا يَأْكُلُهُ، فَقِيمَتُهُ مَا
يُخْرِجُهُ) واته: هه‌ر که‌س خولیا‌ی خواردن و چلێسی بیت، هه‌ر به
ئه‌ندازه‌ی ئه‌وه‌ش به‌نرخه‌ که‌ لێی ده‌رده‌چێ.

مام خواکه‌ره‌م له‌ ناوچه‌ی هه‌ورامان زیاره‌ ته‌مه‌نی ۱۶۰ ساڵ بووه،^۲ له
ته‌مه‌نیکی گه‌وره‌دا چۆته‌ حه‌ج، که‌ له‌ ده‌وره‌ی ۹۰ ساڵیدا بوه، کاتێک
چۆته‌ سووریا کاروان به‌جێیان هه‌شتوه، بپیار ده‌دات نه‌گه‌رپته‌وه‌ وهه‌ر له
سووریا ده‌مینیته‌وه، ده‌سته‌دکات به‌ پینه‌چه‌یه‌تی هه‌تا ساڵی داها‌تو کاتی
حه‌ج دێته‌ پێشه‌وه‌ خۆی ده‌ژیه‌نن وده‌ست له‌که‌س پان ناکاته‌وه، پارهی
حه‌جه‌که‌شی هه‌رپێ ده‌مینیته‌، ئه‌م ساڵی تازه‌ له‌گه‌ڵ کاروانی حاجیان
به‌رێده‌که‌وێت و حه‌جی مالی خوا ده‌کات، خوای گه‌وره‌ پێزیکی زۆری
لێده‌گرێ، که‌ هه‌رگیز خۆشی گومانێ بۆ شتی وا نه‌چوه.

^۱ - صلاح الأمة چاپی دووهم (ج ۷/ص ۲۰۲)

^۲ - له‌زاری مام‌ستا شیخ صدیق سه‌رگه‌تیبه‌ره (خوا لێی خۆش بیت)، وه‌رمگرتووه.

هر له زاری خۆیه وه گێڤدراوه ته وه که وتویه تی: کاتیک ده رگای
 چه رهی که عبه ی پیروزیان کرده وه بۆ پاشای سعودیه من له بن
 ده رگا که دا به ریشی سپیه وه ده پارامه وه، کابرای پاسه وانی تایبه تی پاشا
 په لی گرتم، وتی: تۆش بچۆره ژووره وه، منیش خیرا چوومه ژووره وه، ناو
 مالی که عبه ی پیروزم له گه ل پاشای ئه و کاته ی سعودیه دا مالی و پاکم
 کرده وه، نیت هرچی ماندویه تی و دووری مال و مندال هه یه له خۆشیا
 له بیرم نه ما، ههستم به خۆشی و ئاسوده یی و پۆحسوکیه ک کرد هه رگیزاو
 هه رگیز له دل و گیانم ده رناچیت، له کۆتایی ته مه نیشیدا ئه م داستانه
 خۆشه ی ده گێڤایه وه، که به راستی دیمه نیکی سه رنجراکتیشه بۆ پیریکی
 وره به رزی وه ک مام خواره حم.

رۆژانه کهم نه ده م به چۆله که و به ره ئالای ده که م

له سه له کانی (۲۰۰۰) یان (۲۰۰۱) دا بوو باش سه له که م له یاد نه ماوه، مالم
 نزیکه ئه و مزگه وته^۱ بوو که پیشنوویژیم تیدا ده کرد، نزیکه بانگی عه سر
 بوو له مال هاتمه ده ر بچم بۆ مزگه وت بۆ پیشنوویژی، له نیوان مالی خرمان
 و مزگه وته که دا سه مندالم بینى مشتومریان بوو، منیش وامزانی شه رپانه و
 له مزگه وتیش بینیبوم، رۆشتم به ره و پیریان تا نه هیلم شه رپکه ن، به لام
 که نزیك بوومه وه و لیم پرسین شه رنه بوو به لکو خیر بوو.

^۱ - له سلیمانی مزگه وتی نه زمه پ له گه ره کی مجید به گ. نوسه ر

پومكرده مندالئىكيان كه به جيا تهره لئىكى مشتومرپه كه بوو، وتم: كاكا بۇ شەرپه ده كەن؟ وتى: مامۇستا شەپناكەين، من دايم دىنارىكى^۱ داومەتى بۇ خەرجى قوتابخانە و منىش ئەمىر خەرجم نەكردووه، دەمەوى ئەو چۆلەكەى پى بىكرىم لەم كورپە و ئەويش پىم نافرۇشيت، وتم: جا كاكا تۇ چۆلەكەت بۇچپە بۇ دىنارەكەت نادەى بەسكىتەك و بىخۇيت! وتى: نا مامۇستا ئەو خىترە، من لە مزگوت گوپم لە مامۇستا بوو لە وتارەكەيدا دەيوت: پىغەمبەر (صەلات و سەلامى خواى لەسەر بيت) فرمويەتى: ژنىك سەگىكى تىنوى تىرئاو كردووه خوا بەو كارەى بەخشىويەتى، منىش دەمەوى ئەو چۆلەكەى بەكرىم وئازادى بكەم (بەرەللاى بكەم) تا خوا لىم خۇش بيت! (مندالەكە تەمەنى هەشت سال بوو لە پۇلى دووى سەرەتايى بوو).

ئىنجا پووم كرده مندالەكەى تر كە هاوپى قوتابخانەى بوو لە هەمان پۇل بوو (تەمەنىشى هەشت سال بوو)، وتم: ئەى كاكا تۇ بۇ چۆلەكەى پى نافرۇشيت؟ وتى: ئەو برا گەرەكەمە ناهىلت، (برا گەرەكەشى كە لە سى سەرەتايى بوو تەمەنى تۇ سال بوو)، براكەى قسەكەى لە دەم ئىمە سەندەووه وتى: مامۇستا راست دەكات من ناهىلم پى بفرۇشيت، وتم: بۇچى ناهىلى؟ وتى: دەلئىم ئىمەش وەكو ئەو پىويستىمان بە خىترە با خۇمان چۆلەكەكە بەرەللا بكەين، بەلكو خوا لەخۇمان خۇش بىيت و خىترەكە بۇخۇمان بيت!

^۱ - ئەو كاتە پارەى عىراقى پەواجى مەبوو دىنارى ئاسن مەبوو بۇ پۇزانەى مندال .

له کاتی ئەم نوسینه دا به سه رهاتیکم بیرده که ویتته وه، له زمانی پیشه و
 غه زالیه وه (په حمه تی خوی لیبیت) خۆم خویندومه ته وه به لام شوینه که یم
 له یاد نه ماوه، غه زالی ده فهرموی: پیاویک له سه رده می سه له فدا له سه ر
 ئاویک ده ستنویژ ده گرت، ده بینئ مندا لیکیش خه ریکی ده ستنویژه
 و به ده م ده ستنویژه که وه ده گری، پیاوه کهش لئی ده پرسئ بۆچی
 ده گری؟ مندا له کهش پئی نالئ، کابراش زۆر به زهیی پایدا دیتته وه و وازی
 لئناهیئنی، تا مندا له که ده لئ: والله له ترسی دۆزه خ ده گریم! پیاوه کهش
 دلخۆشی نه داته وه کاکه چکۆل تو هر گوناخت له سه ر نییه خه مت نه بیئت
 تو بی گوناخت، مندا له کهش ده لئ خاله من باو کم ئاوا فیری نه کردوم،
 باو کم پیمان ده لئ مندا لینه گوناخ و خراپه نه کهن، ئیمه له دونیادا ئاگر
 ده که یه وه له پیشدا چیلکه ورده کانی پیوه ده نیین تا ئاگره که خۆش بیئت
 بۆ داره گه وره کان، جا منیش ده ترسم خوا له دوا پۆژدا به ئیمه ی مندا ل
 ئاگر بۆ ئیوه ی گه وره و گوناخبار خۆش بکات، ئیتر کابرا راده چله کئ و
 وازی لئده هیئنی، مندا له کهش ده رسیکی باشی کابرا داده دات.¹

---

¹ - منال بیگوناخه و به دلنیا بیه وه خوی گه وره نایخاته ئاوا ئاگره وه، ئەمه ته نیا وانیه که،
 بارکی مناله کهش ویستویه تی مناله که ی هر به پاکی بمینتته وه .

خوبه که مگرتن له بهر خوای گهوره

له فرموده‌ی پیغمبردا (سهلامی خودای له سه‌ریبت) هاتووه: (هه‌رکه سیک له بهر خوا خوی به که م بگرتن خوا به‌ری ده‌کاته‌وه)، نه‌وه‌ی که وایکردووه خه‌لکی حه‌ق وپاستی نه‌سه‌لمینن و زۆربه‌ی کیشه‌و قه‌یرانه‌کان بی چاره‌سه‌ر بمیننه‌وه خۆبه‌زلزانینه، بۆ نمونه زۆریک خویندکاری ئه‌م‌رۆ واده‌رناکه‌وی له بهر خوا بخوینن وکرده‌وه به زانسته‌که‌ی بکات، زیاتر بۆ بیوانامه‌و ده‌ستخستنی ماده‌ ده‌خوینن، بۆیه ده‌بینی ناستی زانستی نزمه‌ و به‌ره‌که‌ت له کاره‌کاندا که م‌بۆته‌وه.

(مه‌لا نه‌حه‌دی قامیشی) له مه‌لا سه‌عیدی گوله‌کیانه‌وه ده‌گیریتته‌وه: له سالانی په‌نجاکاندا له گوندیک له گونده‌کانی پشده‌ر فه‌قیی حوجره‌که‌یان زۆر خواویست و زانسته‌خواز بوو، شه‌ویک پوناکیه‌ک له حوجره‌که‌یان به‌رز ده‌بیته‌وه و ده‌زانن ناگری گرتووه، کاتیک مامۆستا که‌یان به‌په‌له ده‌چیت بۆ حوجره‌که ده‌بینیت و فه‌قیکان له سه‌رچنگ به‌ شیوه‌ی سه‌گ قاجیکیان کردوه به‌ کلک و یه‌کتری پاو ده‌نین، له‌سه‌ر ئیسقانیک که له ناو خواردنه‌که‌یان بووه‌و به‌ده‌م هه‌رکامیانه‌وه بوایه‌ بۆی ده‌چون! کاتیک مامۆستا ده‌گاته‌ به‌رده‌م حوجره‌که‌و ئه‌م حاله‌ته‌ ئیمانیه‌ پاکه‌ ده‌بینن، بۆی ده‌رده‌که‌وی ئه‌وه‌ نورو پوناکییه‌ له‌سه‌ریانه‌که‌یان به‌رزده‌بیته‌وه نه‌ک ناگر، ئه‌میش بۆ نه‌وه‌ی له به‌ره‌که‌ته‌ ئیمانیه‌ به‌شدار بیته‌ به‌په‌له‌ ده‌که‌ویته‌ سه‌ر چوار په‌لان وده‌لێ پنگای

گۆلی پیرکه ن! ئیتیر که مامۆستا که ده بینن له شهرمان کۆتایی به یاریه که دینن و نوره که ش کۆتایی دیت!

جا هر شتیک له بهر خوا بیت بهر که ت و سهر که وتنی تاییه تی ده بیت، گهر له بهر خوا بخوینی زانیارییه که ی سودی ده بی، گهر له بهر خوا بهه خشی ماله که ت زیاد ده کات، گهر له بهر خوا لیپورده بی خوا لیت ده بورئ، گهر له بهر خوا خۆت به که م و بچوک بزانی ئه وه گهره و بهرز ده بیته وه (ما کان لله ینم).

تیگه یشتن به لای سه ره ...

ئایینی عورفی و چاو لیکه ری خه ته ره

عن انس بن مالك - رضی الله عنه: قال رسول الله (ﷺ) (طلب العلم فريضة على كل مسلم....)¹، واته: گه پان به شوین زانستدا واجبی سه رشانی هه موو موسولمانیکه ...

پیره میردی شاعیریش (په حمه تی خوی لیبیت) ده لیت:

هه میسه نه قل و عیلم له پیشه له هه موو شارئ نه زان بارکیشه
مامۆستا مه لا نه حمه دی قامیشی بۆی گپرامه وه: له به هاریکی
هه شتاکانی سه ده ی پابردوو له چوارقورپه کشتوکالمان کردبوو، مام
سۆفیه کی پیش سپی که به لای حه یوانه وه بوو شوان بوو بزنه کانی

¹ رواه ابن ماجه رقم (۲۲۹).

کردبووه ناو گهنمه که وه که قهرسیل بوو، خوځشی له سهر بهر زاییه ک
 دهستی کردبوو به نویژکردن، منیش وتم: مامه سؤفی حیوانه کان ئه و
 گهنمه یان نه هیشت و گهر له زهره ردا بله وه پښ شیره که شیان حرام
 ده بیټ، ئه ویش وتی: ئاخر زه مانه، تو ئاموژگاری من ده که ی؟! پوځه
 گیان بزنی هارن گهر له ناو گهنمه که دا نه بن پاده که ن، منیش ده مه وی
 قه لایان^۱ زور بکه م .! وادیار بوو مامه سؤفی نویژی زور چون بوون!

مامه سؤفی برا گیان	حالی ببه له قورپان
ئو کاره ی که تو ئه یکه ی	مافی خه لک پښیل ئه که ی
همووی به عکسی دینه	حالی نه بوی له م ژینه
توخوا خه لکه بخوینن	زانیاری به ده ست بیټن

داب و نه ریتی لی بوته دین

هر ماموستا مه لا نه حمه دی قامیشی وتی: له نه وه ده کانی سه ده ی
 پابردوودا له چوار قورپه مه لابووم، سه رده مانیک له و ده فاره شایی
 و په شبه له ک زور باو بوو، منیش له وتاره کانددا جه ختم ده کرده وه له سهر
 خراپی و حه رامیه که ی، کابرایه کی پیش سپی وتی: وه لاهی له وه ته ی
 پشبه له ک وه ک جاران نیه به ره که تیش نه ماوه! دیاره به لایه وه دین
 عاده ته نه ک عبادت .

^۱ قه لا: له (قضى يان قضاء) ی عه ربه بیه ره وه رگراوه، ئه وتری نویژی قه لا، مه به ست پتی
 نویژ گپراوه یه .

هر جه نابی مه لا نه حمه دی قامیشی وتی: له مزگه وتی شه فیق به گ له سلیمانی که له (۲۰۰۳) وه مه لایان بوم زور گرنگیم ده دا به ریزه کانی نویژکردن، نه وان پیشتر به و شیوه یه پانه هاتیبون، پوزیک که وتم: ره حمه تتان لیبی پال بدن به یه که وه و پیک بوهستن، له ناو ریزه که یه کن له پیش سپیان به دهنگی به رزوتی: ماموستا چه وندهر به تنکی!!

ناشکوری گرانی پیوهیه

ئاده میزاد به گشتی جوریک له شپرزهی و دانه مزواری تیابه، زوریکیان که دوو چاری گرفتاری و ناخوشی ده بن زوو وره یان ده پوخی و هاوارو فوغان ده کن ودهم به هاوارن، کاتیکیش خوشبخت وده وله مه ندو ئاسوده ده بن چاکه و پیاوه تی ناکن وده ستیان ده نوقینن و پیسکه و نامردی نه کن.

له م سهرده مه دا له هه موو سهرده مه کان سپله یی زیاتر پهری سه ندوو، نمک کویری له زور که سدا بوته دابونه ریت و خه سلته تی نه ژادی. مه لا که ریمی^۱ قشلاخ بوی گپرامه وه: پیاویکی ناسیاری وتویه تی: له کاتی هه رزانیدا عه ره بانه م پئ بوو ئافره تیک بانگی کردم، که چوم وتی: خاله نه و دوو فهرده ئاردهم بۆ فری بدو! وتم: خوشکی دروست نیه خوا غه زه بت لیده گری نه م ئارده پاک و جوانه بۆ فری نه ده ی، به خوا نه ترسم خوا حقی نه م سپله ییه مان لیبکاته وه، ئافره ته که وتی: کوپه

^۱ - پیاویکی ناسراوی ده لهری شارباژێره و خه لگی گرندی قشلاخی نزیک له لاجوالانه.

خاله تو ده لتي چي؟ بړو فرېنده خو ئه مه زه مانى زوو نيه گرانى چي و
شتى چي!

ده لتي: كه زانيم هر سوره له سره قسه كې خوئى، ناچار دوو فېرده
نارده كېم خسته ناو عاره بانه كېم و پوښتم، به لام هرچېند سره مېتناو
سهره برد دلم پيگې نه دام ئه دوو فېرده نارده فېرې بدهم، به ناشكوريم
ده زانى، ترسى تو له لاي خواشم هېبوو، بويه عاره بانه كېم به ره و مالى
خومان پالنا، وهردوو فېرده ناردى بينازم برده مالى خومان وله
په نايه كدا دامپوشين، دواى ماوېه كې زور كېم له ناكاو ناردوو خوارده مېنى
هېلكشا وبهره و گرانى پوښتين، ورده ورده گرانتر ده بوو، ئيمه ش دوو
فېرده نارده كه مان لا خوښه ويستر ده بوو، زوو زوو سره مېته دان و
دهستم لېته دان وزياتر دامنه پوښين.

به لام ئه وهى زور سهرنجى پاكېشام ئه وه بوو، پوښتيان پياوى ئه و
ماله لى دوو فېرده نارده كېم بړو فرېندان، كه هاوسه رى ئه و ژنه بوو كه
نارده كې به زور به من فرېدا، بانگى كردم تكاو پچايه كې زورى لېكردم كه
هرچونيك بيت فېرده يه ك ناردى بړو پيدا بكم، په كمان كه وتوه و زور
هېولمداوه ده ستمان ناكه وېت، به قه دهر دونيا يه ك سوپاست ده كېم
و مېنونت ده يم، ده ست به پوومه وه مېنى منيش ناچار به روا ده بووم،
به لېتم پيدا وچوم يه كېك له فېرده نارده كانى خو يانم بړو هېتا، و به هېشتا
دينار پېم فروشت، كه ئه و هېشتا ديناره پاره يه كې زوربو له و كاته دا .

شیت، یان عاشقی خواو دین و مزگهوت

حاجی عبدالرحمن ناسراو به په رحمانه شیت^۱، له سلیمانې نیشته چی بوو، وهك كوردی خۆمان ده لئین: عاشقی دین بوو، شهوو پوژ هر له خوا ده پاراپیه وهو تكاو پجای له خوا ده كرد لئی خوشبیت، به رده وام ناوی خواو یادی خوا له سر زمانی بوو، زور عاشقی مزگهوت بوو، ماموستایانی ثانی زور خوشده ویست، نه خوینده وار بوو، به لام به ساعات زیاتریش قورثانی ده كرده وه وچاوی تیده بپی و ماچی ده كرد و به رزی ده كرده وهو ده یكده تكاكار تا خوا لئی خوشبیت، زور داوای له خوا ده كرد له گوناحی دایك و باوکی خوشبیت.

ده ستوه شین و جوینفروش و ده مپیس نه بوو، زور له پرسیارو وه لامی ناوگوپ دترساو هه میشه ده پاراپیه وهو به شیتی پارانه وه كاشی ترخان ده كرد بۆ په ناگرتن به خوا له سزای ناوگوپ، ده یوت: خویه عه زابی قه برم له سر لابه ری، خویه زمانم پاراو كه ی بۆ وه لامدانه وهی نه كبر ومونكبر، له گه ل قسه كانیدا موجورکی پيدا نه هات، وهك نه وه و ابو ته زوی ترس و سامناکی له به ری پی هی هلبیت و له ته وقی سه ری ده ربچیت، قسه و هه لویتستی دژستانه ی زور بوو له گه ل په روه ردگاریدا، بۆ نمونه لیته دا چند دانه گه وه ريك له وه لویتستانه باس ده كه م:

له ساله كانی ۱۹۹۷ برابیه کی به رپز له خزمانی گوندی كوپه داوای شاربازپ له سلیمانې له مزگهوتی حاجی رشیدی خه فاف فهقی ده بیت

---

^۱ - نامزای باوكم بوو. نوسه ر

به ناوی فهقی ئیبراهیم^۱، وهکو خۆی بۆی گێڕامهوه، وتی: نۆد پۆڤ
 ئهوپه حمان (پهحمانه شیت) دههاته مزگهوت، ودوای نوێژ ده بوايه به زۆر
 بیکهيه دهره وه ئهگه رنا به شه ویش له مزگهوت ده مایه وه نه دههاته
 دهره وه، پۆڤ ئیکیان دوای نوێژی نیوه پۆ له مزگهوت مایه وه، منیش له ناو
 مزگهوت هه که دا خه ریکی سه عیکردن بووم، له پیر بانگی کردم وتی: فهقی
 ئیبراهیم خۆ ئیمه هه ر پرسیاری ناو قه برمان لی ده کری، (جا وهکو نه ریتی
 خۆی که به رده وام خۆی بۆ ئاماده ده کرد)، وتی: وهره مه رده به و مه ردی
 چاک به من خۆم ده که مه مردوو تۆش ته لقینم بکه با برانم ده توانم وه لام
 بده مه وه.

وتی: حاجی ئهوپه حمان پراکشا ومنیش وتم: به مه رجی نه جو لیبته وه و
 قسه نه که ی! چونکه تۆ مردووی، وتی: به لئی باش، فهقی ئیبراهیم وتی:
 ئیتر منیش دهستم کرد به ته لقینکردنی، وتم: (ئه ی په حمانی کو پی
 فاتیمه تۆ ئیستا مردوی و له دنیا دهر چوی و له ناو مالی قه بردای، ئیستا
 دوو فریشته دینه لات و پرسیارت لیده کهن، لیان مه ترسه ئه وان مه ئمورن
 وزیانت پی ناگه یه نن)، ده لئ: له گه رمه ی ته لقینه که ی مندا پاده چله کی
 وگرژ ده بوو، ته زوی ترس و بیم به لاشه یدا ده هات و به بی ئه وه ی چاو
 بکاته وه، ده یوت: به خوا مه لابریم عه زابی قه بر ناخۆشه، توخوا خیراکه!
 ده لئ: به و شیوه یه ته لقینم کرد له سه ر داوای خۆی هه تا پڕۆفه بکات و
 ئاماده باشی تیا بیته بۆ وه لامی ناو کۆر.

---

^۱ - مامۆستایه کی به پێژه وه له زیاندا یه، وئیستا له سلیمانی پیتش نوێژی مزگهوتی (بن ته به قی
 هه رمنی) یه.

هروه‌ها کاکه قادر حسین کوردی^۱ بوی گتپامه‌وه، وتی: رۆژنکیان حاجی ئه‌وپه‌حمانم بینی به‌ره‌و مزگه‌وت ده‌چوو، له شه‌قامی لای مزگه‌وتی حاجی رشید خه‌فاف ده‌یویست بپه‌رپته‌وه، ئیمه‌ش هه‌ر وه‌کو له منالیه‌وه فیرکرا‌بوین و‌خزمیش بوو، بۆیه پامکرد ده‌ستیم گرت تا له‌مبه‌روه‌ه ببپه‌رینمه‌وه بۆ ئه‌ویه‌ری مزگه‌وته‌که، کاتیک گه‌یشته ناوه‌پاستی جاده‌که پیاویکمان توشبوو، به شوخی به حاجی ئه‌وپه‌حمانی وت: حاجی ئه‌وه بۆ کوێ ده‌چی؟ وتی بۆ مزگه‌وت؟ کابراش وتی: جا خوا چی پتویسته‌کی به تۆیه؟ به‌کسه‌ر حاجی عبدالرحمن هه‌لوێسته‌یه‌کی کرد و‌قسه‌که‌ی له‌ده‌م سه‌نده‌وه، وتی: ئاخ‌ر من پتویستیم به‌وه‌یه!

چه‌ند ساڵ بوو هه‌ر داوای ده‌کرد بچیت بۆ چه‌ج و بیننن بۆ چه‌ج، زۆر ده‌چوو بۆ مزگه‌وتی گه‌وره‌ی سلیمانی و تکاو پجای له مامۆستا شیخ محمد قه‌ره‌داغی ده‌کرد (خوا لئی خوێش بیت) که بیننن بۆ چه‌ج، به‌لام هه‌ر نه‌گونجا، تا له کۆتاییدا خوا به‌نسیبی کرد له‌گه‌ڵ براهه‌کیدا پزۆشت بۆ چه‌ج، داوای گه‌پانه‌وه له چه‌ج، حاجی طیب ی برای وتی: به‌خزمه‌تی مامۆستا شیخ محمد گه‌یشتم و به‌خیره‌اتنه‌وه‌م کرد وه‌وال و‌خه‌به‌رم لێپرسی، وتی: حاجی طیب قسه‌یه‌کم له ئه‌وپه‌حمانی برات بیست زۆر مایه‌ی سه‌رسوپمانم بوو، له کاتیکدا له‌عه‌ره‌فات سه‌رگه‌رمی نزاو پارانه‌وه‌و خواپه‌رستی بووم، له‌په‌ر گۆیم له‌ده‌نگی ئه‌وپه‌حمان بوو، زۆرم پێسه‌یریبوو چونکه نه‌مزانئ بوو که هاتوو به‌ بۆ چه‌ج، که ئاوپم دایه‌وه ئه‌وپه‌حمان له

---

^۱ - کاک قادریش له‌که‌سوکارو خزمانی گوندی کوبه‌داوێی شارباژێره‌و له سلیمانی داده‌نیشیت.

ته نیشتمه وه ده پاریه وه وده لایه وه، مه گەر هر خوا بزانیته، منیش
سه لام لیگرد و وتم: حاجی نه وپه حمان نه وه کئی توی هیناوه بۆ ئیره؟
یه کسهر وتی: (باوکه خه تیب) نه و خوایهی توی هینا بۆ ئیره هر نه و
خوایه منیشی هینا!

هه لویستی تری مهردانه و پیاوخوايانه ی حاجی نه وپه حمان زۆر ده،
پیاویکی خزمان که هینتا له زیاندایه به ناوی شیخ محمد بۆی
گێرامه وه، وتی: جارێکیان پیمکه وته مزگه وتی شیخ سه لام له سلیمانی،
نه وپه حمان له وئی بوو پیاویک دیناریکی دایه، حاجی نه وپه حمانیش خیراو
به هه له داوان ههستا وپیاویکی هه ژار له لایه کی حه وشه ی مزگه وته که
سوآلی ده کرد (پیاویکی داماوی نابینا)، دیناره که ی برد دایه دهستی نه و
پیاوه سوآلگه ره، نه و پیاوهش که دیناره که ی دابویه، وتی: نه ری
نه وپه حمان من دیناره که مده به خۆت و تۆم به هه ژارو موسته حه ق زانی،
که چی تۆ دیناره که تده به و پیاوه، حاجی نه وپه حمان یه کسهر وتی: ناخر
خاله من چاوم هه یه نه و چاویشی نیه، بۆیه نه و له من هه ژارتره!

کۆتایی زبانی به کاره ساتی هاتووچۆبوو، نه و که سهش که به سه یاره لئی
دابوو هه ولیری بوو، له ناو که سوکاری شۆفیره که دا پیاویکی بالابه رزی
به شانوشه و که ت هه بوو، جار جاره هر له نیوان یه ک سهعات یان زیاتر دا
دهستی ده کرده پیکه نین، تا شل ده بوو ئاو یه چاوه کانیدا ده هاته خوارو
هه ناسه ی سوار ده بوو ئینجا هتواش ده بووه وه، پێش نه وه ی ئیمه لئی
بپرسین خۆی وتی: داوای لیبوردن ده که م به خوا به دهست خۆم نیه، ئیمه

---

¹ - (شیخ محمد کوپی حاجی شیخ مصطفی) ی کوپه داوئی ی شاربازئیره.

دوو براین براكه‌ی تریشم وهك خۆم به‌هه‌یکه‌له، هه‌ردوو‌کمان (جه‌لته‌ی تۆبه) لئی داوین، من به پئنگه‌نین و براكه‌م به گریانه‌وه لئی داوین، به‌ده‌ست خۆشمان نیه و زۆریش ته‌ریق ده‌بینه‌وه به‌لام چارمان نیه.

ژن و هی‌ردی به‌خته‌وهر

هه‌رکات بچومایه بۆ گوندی (کوپه‌داوی)ی شارباژێڤ ده‌بوایه سه‌ردانی پیری خواناس و دونیادیه (حاجی توفیق ده‌رویش نه‌مینم) بکردایه، چونکه خالۆزاو خۆشه‌ویستی باوکی په‌حمه‌تیم بوو، سه‌ره‌پای خزمایه‌تیش زۆر دلسۆز بوو بۆم، وپه‌یوه‌ندییه‌کی پسته‌ویشمان هه‌بوو، زۆرجاریش حاجی توفیق ده‌سته‌پیشخه‌ری ده‌کردو هه‌تا من پئده‌که‌وتم نه‌و به‌خۆی و گۆچانه‌که‌یه‌وه به‌ده‌م زیکرو یادی خواوه په‌یدا ده‌بوو، خیزان و هه‌تا هه‌رکس خۆشحالی خۆی ده‌رده‌بپی و ده‌یان وت: خاله‌ توفیق هات خاله‌ توفیق هات .

به‌لئی هه‌ر له‌دوره‌وه پێش نه‌وه‌ی بگاته لامان وده‌ست و مۆست بکه‌ین به‌شیعرو هه‌لبه‌ست به‌خیزه‌تانی ده‌کردین و خۆشحالی خۆی به‌هاتنمان ده‌رده‌بپی .

پیاویکی نه‌خوینده‌وار بوو، به‌لام هه‌تا بلئی زیره‌ک و قسه‌زان و بیرتیژ بوو، شیعرو به‌سه‌ره‌ات و چیرۆکی زۆری له‌به‌ربوو، له‌زمانی هه‌مووکه‌سی ده‌زانی، زۆر که‌یفی به‌مه‌لاو شیخ و خه‌لگی خواپه‌رست ده‌هات، و زۆر له‌خوا ده‌پاراپه‌وه به‌نیمانه‌وه به‌مریت، هه‌رله‌که‌نجیه‌وه به‌په‌نجی شانی خۆی ژیاوه و به‌رده‌وام هه‌تا ته‌مه‌نی ۹۰ نه‌وه‌د سالی‌ش هه‌ربه‌ په‌نجه‌ زیرو

باسکه باریک و له شه سوکه که یه وه پره نجی نه داو باخوباختی بهرهم
نه هینا، مازو بهرهمی کیوی ده کردو ده یفرۆشت، ده یفرموو: باهه تا خۆم
ده توانم ههول بدهم و بهرهنجی شان و عارهقی ناوچهوانی خۆم بژیم و
نهیمه بار بهسه رکه سه وه.

زۆرجار بۆی ده گێرپاینه وه، ده بیوت: رۆله من کورپه هه ژار بووم و مینای
هاوسه ریشم کچه ده وله مه ند بوو، منیش زۆر توپه وه له سه ربووم، زۆر جار
به ینمان تیكچوو، به لام زۆری نه خایاندوو ه ناشت بوینه ته وه، له ماوه ی
هاوسه ریماندا که له شه ست سال به ره و ژوو ره هه رگیز یه ک ژهم له مالی
نیمه به عاجزی نان نه خوراوه، هه رله گه ل قسه کانی خۆیدا پرسیار
له خۆی ده کردو نیمه قسه مان نه ده کرد، ده بیوت: ده ی بلین: توفیق تو
کورپه هه ژار بوی و زۆر توپه بوی و له ماوه ی شه ست و نه وه نده سالی شدا
له گه ل پوره مینادا^۱ ژه میك به عاجزی نانمان نه خواردوو؟

ده بیوت: کاکه مه لا! نه گه ر به یانی به ینمان تیكچوایه، که نیوه رۆ نان و
نیوه پۆژه که ی بۆ داده نام و ده ستم بۆ نانه که ده برد پاروو ه که م بۆ نه ده برا
بۆ ده م، ده موت چۆن مینا عاجز بکه م و خۆم خه جاله تی لای خواو
پاشان خه جاله تی لای خه زوریشم بکه م؟ من نان بخۆم و مینا عاجز بییت و
دلی پر بییت له خه م، به خوا نابێ توفیق به بی مینا نان بخۆی، نیتر خیرا
بانگی مینام ده کرد، مینا هۆ مینا! ده وه ره نانه که م له گه ل بخۆ به خوا
به بی تۆ بژم قوت ناچی، نه ویش ده بیوت: نه ی شه پمان نه بووه؟ ده واز

---

^۱ به زمانی نیمه وه ده بیوت پوره مینا، چونکه خزمان به گشتی به (حاجی ژنه) مینایان

دهوت پوره مینا.

بیتنه نانی خۆت بخۆ، دووباره دهموت: دهکچی وهره! ناخر بهخوا بهبی
 تو بۆم قوت ناچی، ئینجا مینا دههاته سهرسینییه نانهکه و منیش ماله که م
 لی پووناک ده بوویه وه ویه یه که وه به دهم پیکه نینه وه نانه که مان ده خوارد
 وگهردنی یه که ترمان نازاد ده کرد. ئه مهش ته مهنی پۆژوو دوو پۆژوو مانگ و
 دوو مانگ نه بووه به لکو نزیکه ی شهست سال به ره و ژوور بووه .
 له کۆتایی ته مهنیدا دوعاکانی چند ساله ی گهرا بوون که ئه مهش
 هه ندیکیانن:

۱. خواجه هۆم نه خه یته کهس به تاییه تی هۆم نه خه یته نامه رد.
 به درزیایی ته مهنی به پهنجی شان و عارهقی ناوچه وانی ژیاو
 دهیوت: دهستی خۆم ده بریم و له کهسی پان ناکه مه وه، یان
 دهیوت: گۆشتی لارانی خۆم ده خۆم و منه تی قه ساب هه لئاگرم .
۲. خواجه کوپو که کانه دامه زراو بکه یته له سه ر دینی ئیسلام .
 سوپاس بۆ خودا کوپو که کانه ی هه موو پوو له خوان.
۳. خواجه که نه فت و زه لیلی سه ر جیگام نه که یته، خواجه وام لینه یته
 کوپه کانه و خزمه کانه له دهستم وه پز بن. ئه وه بوو ته نها یه ک
 شه و له سه ر جیگا که ی که وت، شه وی (۲۲) له سه ر (۲۳) ی
 (۲۰۱۲/۳)، بۆ به یانی سه عات نو گیانی سپارد .
۴. خواجه به ئاسانی گیانم ده رچی و زه لیلی سه ره مه رگ نه بم، زۆر به
 ئاسانی گیانی ده رچوو، وه کو دلۆپه ئاو له زاری گۆزه بکه ویتته
 خوار، من له و کاته دا دهستم به پادیۆ که دا ئاو هه لمه کرد، یه که م

ثایهت ئەم ئایهتەى خویند: (والناشطات نشطاً)¹، ھاوکات
 جەرەسى مۆبایلهکەم لێیدا وهلمگرت، وتیان: مامۆستا ئەوا
 ئیستا حاجی توفیق گیانی سپارد .
 بەئى له پۆژى هەینی ۲۰۱۲/۳/۲۳ سەعات تۆ بەرەحمەتى خوا چوو .

درەختى خوشەوێستى لەسەر بەردیش دەروى

زۆر جار تەرزەنەمامىكى ناسك و جوان لەگۆشتەگلێكى نەرم و تۆل و
 ئاودارو پر و زەو و پەین و پالدا رەگ داناکوتى و گەشە ناکات، لەهەمان
 کاتدا پێدەكەوى چلەنەمامىك یان پێشكە دارىك لەسەر بەردىك بەین ئاو و
 جۆگە و جۆگە لە رەگ دادەكوتى، مەگەر بارانى خواىی ئەگەرنا دلۆپە
 ئاویك نابینى، منیش هەموو جارىك كە دەچمە شارباژێر ئەو چلە دارەبەنە
 بەسەر دەكەمەوه، كە لەسەر گابەردىكى گەورە پواوه و وهكو سنگ و میخ
 رەگ و پێشى بە تەوقەسەرى ئەو تاشە بەردەگەورەدا داكوتاوه و
 تاشەبەردەكەش لەسەر تەوقى سەرى دایناوه، باوهر بكن لە هەموو دارو
 درەختى دەورووبەرى سەوزوگەش و ئاودارترە² .

دلى رەق لەبەرد رەقتەرە و هیچ جۆرە بەزەبى و سۆزو مېهرەبانىەك
 كارى تێناكات، بە درىژاى مېژووش داستان و خوینپرشتنى دلرەق و

¹-سوره الفازعات ۲ .

²- ئەم دەرختە لە سوورەقەلاتە، لە شارباژێر .

بیبه زه بیه کان بینراوه و بیستراوه، چند منالیان هتیه کردووه و چند ژنیان بیوه ژن و چند پایویشیان بی ژن کردووه، چند دستگیرانیان له یه کردووه، چندین ئافرهت و پایو کوپو کچ و منالیان کوشتووه و له ناو برده. چند مندالی ساواو شیره خوره یان زینده به چال کردووه و له برسان و له تینواندا کوشتویانن، هر له گه له عادو سه موودو فیرعه ون و نه مروده وه تا سه دام حسین و حافظ ئه سه دو به شاری کوپی و قه ززافی درنده و دارو دهسته کانیان.

ئیت هریتلرو ستالین و مؤسولونی و سه دان که سیتر بوهستی، که به ناوی پیشکه و تنخوازی و پژگارکردنی مرؤف و سهروه ری یاساو..... سه دان درؤو ده له سه و چاوبهستی جؤراو جؤروه، به ملیونه ها مرؤفیان له ناو برده وه، که میژوو شهرم دهکات خوی بکاته خاوهنی، ئه و دلرپه قانه بیخیرترین، له گابه ردیک که باوهش بؤ رهگی ناسکی درهختیک ئه کاته وه و پییده گه یه نیت! ئه مه یه ئه بینین له سه ر به ردی رهق نه مامی ناسک و سه وز و ناو دار گه شه دهکات و ده پوی.

له گه ل مامؤستا (ئه بوکری صدیقی) به لای گوندیکدا تیپه رین، وتی: ئه مه گوندی قه له م پاشایه، له م گونده پایوئیک هه بوو سی ژنی هه بوو، هه مووشمان ده زانین دوژمنی سه سه ختی هوی هه ویکه یه تی، که پیی ناخۆشه دوی مردنیشی باسی هه ویکه ی بکن. عائیشه ی دایکی برواداران (ره زای خوی لی بیت) ده فه رمویت: چند سال دوی مردنی خه دیجه ی دایکی برواداران، پیم ناخۆش بوو پیغه مبه ر (ﷺ) باسی بکات یان وه سفی بکات.

بەلام ئەم سى ژنەى ئەم پياوۋە ناسياوۋەى من زۆر بەينيان خۇشبوو،
 بەتايىبەتى دوانيان بەبى يەك نەدەژيان، بەقوربانى يەكتر دەبوون،
 يارمەتى يەكترىان ئەداو بەدەم يەكەوۋە بوون، وەسفى يەكترىان دەکرد،
 بەناخۇشى و غەمبارى يەكتر خەفەتبار دەبوون، تەنانتە كەسوكارى
 يەكترىشيان خۇشدەويست و ھۆگرى يەكتربوون، بەئەندازە يەك يەكترىان
 خۇشدەويست و ھۆگرى يەكتربوون ھەركەس بېزانىايە پىيان سەرسام
 دەبوو، ئەم خۇشەويستىيە لەدلى ھەوييەكدا چەكەرەى كردوۋەو پەگى
 داکوتاۋە بەرامبەر ھەوييەكەى، بەپاستى ئەم خۇشەويستىيە كە لە شوپىننىكى
 سەخت و پەق و دژواردا پەگى داکوتاۋە، زۆر ھونەرترو سەيرو
 سەرسوپھىنەرتەرە لە سەوزبون و گەشەکردنى درەخت لەسەر تاشە بەردى
 پەق و پۇلايىن.

بەلام ئەم دوو ھەوييە خۇشەويستىيەكەى نىوانيان سەلماندا، ھەرەكە
 پەروانە لە يەككادا لە دەورى يەك چراۋ شەمدا ھەردوكيان بونە
 قەرەبوت، يەككە لەم دوو ھەوييە مۆلەت لە ھاوسەرى دەخوازى كە بچىتە
 چوارقورپنە لە دەفەرى بېتويىن و يارمەتى مالى باوكى بدات، بەتايىبەتى بۇ
 نانكردن بۇدايك و باوكى پىرو پەككەوتەى، ئەوى تىرشىيان زۆر داۋا دەكات
 پياۋەكەى مۆلەتى ئەويش بدات، لە گەل ھەوييەكەيدا بە يەكەوۋە بچن نان بۇ
 مالى باوكى بكن، بەلى لەسەر داۋا لالانەۋەى ھەردوكيان ھاوسەرەكەيان
 پىنگە ئەدات ھەردوكيان بچن، بۇخۇشى دەچى بە پىيان دەكات،
 دەيانگە يەنئە چوارقورپنە و خواخافىزىان لىدەكات.

ئەو شەۋە بە پېكەنن و قسەى خۆش بەسەر دەبەن، بەيانی زو
 ھەردوکیان راستدەبنەو ھەویر دەشیلن و پەرەمیز دادەگیرسینن و
 دەستدەکان بە نانکردن، لە پەرەمیز دەکوژیتەو، ئەوانیش ھەر بە
 گەرمی دايدەگرسیننەو و یەكسەر گپ دەگریت و ھەردوو ھەوتی
 خۆشەویست پیکەو ھەر دەگرن و دەسوتین و دەمرن، ئیتر ھەر لەوی
 تەرمی ھەردوکیان دەشۆن و بەتەنیشت یەكەو ئەسپەردەى خاکیان
 دەكەن، ئیستەش گلکۆیی ھەردوکیان بە تەنیشت یەكەو، ھەتا پۆزی
 زیندوبونەو ھەش دراوسى یەك دەبن.

ئەم خۆشەویستییە لە چ قوتایخانە یەكەو ھەویر بوون؟

لە شەستەکاندا مالمان لە گوندی پەشانی "شیخ عثمانی پەشانی"
 بوو، بەرامبەر گوندی (کۆپەمیوھى) ناوچەى پېنجوین. باوکم ھەلای
 گوندەكە بوو، لە گەل خەلكى گوندەكە كە زۆر گونجاو خزم دۆست و
 خواپەرست بوون، زۆر بەتەنگ ھەلال و ھەرامەو بوون، بێئەندازە پۆزی
 ھەلاو كەسایەتى دینیان ئەگرت، لە سالى (۱۹۶۲) دا گوندەكە لە لایەن
 سوپا و چەكدارە كوردەكانى سەر بە پۆزیم سوتینرا، ئیمەش لە گەل
 دانیشتونى گوندەكە دەریەدەر و ئاوارە بووین و لە شارۆچكەى مەریوان
 گەرساینەو.

ئەو سەردەمە لەشارى مەریواندا تەنھا لە دوو مزگەوتدا نوێژو وتارى
 ھەینی دەكرا، شیخ الاسلام و تاربیژی مزگەوتى گوردەى مەریوان بوو،

باوکیشم کرایه و تاربیژی مزگه وتی داسهیران و خانویه کیشیان بۆ
مامۆستای مزگه وت کړی، نه و کاته خانووه که یاندا به باوکم و نه و ندهی
له وئ بووین له خانووه که دا حه واینه وه.

به رامبه ر ده رگای مالی ئیمه تاقه ژوورئکی بچوک هه بوو به قوربو به ر
دروستکرا بوو، سه ریانه که شی به دار داره پرا کرابوو، له کاتی سه رمای زۆردا
ده رگای ژووره که یان به پیچهن داده خست، له م خانووه دا پیاویک ده ژیا به
ناوی (کاک محمد) نازناوی "حه مه عاسی" بوو، پیچهن فرهزه له مزگه وت به
جه ماعت نوژی ده کرد، زۆر شه ویش بۆ شه وچه ره و دانیشتن ده هات بۆ
لای باوکم، شه ویکیان^۱ له گهر مه ی قسه کردندا وتی: ئه ری مامۆستا من له م
ته مه نه دا دروسته ژن به یتم؟ باوکم فره موی: جا "مامه حه مه" که ست
ده ستده که وئ؟ وتی: به لی: به گنجی حه زم له ئافره تیک ده کرد به لام به
نسب نه بوو ببیته هاوسه رم شووی کرد، به لام ئیستا هاوسه ره که ی
مردووه و بیوه ژن که وتووه، منیش خۆت ده زانی هاوسه ره که م مردووه،
به خوا مامۆستا به ینی خۆمان بیته من و شیرین خانم ریککه وتووین و
ده لی: من پازیم، نه گه ر جه نابی مامۆستا نه رکی نه وه ی بکیشایه محمدی
کوپمی پازی بکر دایه. مامه حه مه وتی: ئیتر مامۆستا من داوام له به ریژت
نه وه یه قه ناعت به محمدی کوپی بکه ی به هر جۆرئیک بیته.

مامۆستا فره موی "مامه حه مه" با برۆین بۆ لای کاک محمدی کوپی
پوره شیرین به لکو خوا ئاسانی بکات، با برۆین پشت به خوا.

---

^۱ له زمانی مامۆستا (سیدعلی سیدعبدالواحد) هره نویسه ته ره، شه ری پینچشه مه (۲۴) -
۲۵/۴/۲۰۱۳).

بهائی باوكم و مامه‌حه‌مه چرون بۆ مالى كاك محمدو باوكم سه‌رياسى
 بابه‌ته‌كه‌ى كرده‌وه، له‌سه‌ره‌تاوه كاك محمد زۆرى پيئاخۆش بوو، به‌لام
 ورده ورده باوكم به قسه‌ى نه‌رم و خۆش هيتورى كرده‌وه و وتى: پۆله
 كوپى خۆم ئەم ژن و پياوه دووكه‌سى گه‌نج نين له‌به‌ر ئاره‌زوو
 هاوسه‌رگيرى بگن، به‌لام ژيان به‌ته‌نيا خۆش نيه، ئەمانيش له‌ لای به‌كتر
 ده‌حه‌وينه‌وه و ئەركيكيكيش له‌سه‌رشانى ئيوه سوک ده‌بى، محمد نه‌رمبوو،
 له‌م قسانه‌دا بوين پوره شيرين خۆى كرد به‌ژورا، پوى كرده محمدى
 كوپى وتى: پۆله خۆ ئيمه له‌به‌ر ئاره‌زوو ئەو شتانه نيه ئەم كاره ده‌كه‌ين،
 به‌لام من سه‌بيني پەكم ده‌كه‌وى ئيوه منتان پى خزمه‌ت ناكړى، هه‌ندى
 قسه‌ى ترى كرد كه هه‌مويان بۆنى په‌زامه‌ندى و خۆشحاليان ليدنه‌هات به‌و
 هاوسه‌رگيريه.

به ناچارى كاك محمدى كوپى پوره شيرين په‌ويكده باوكم وتى: جا
 مامۆستا ئەگه‌ر شه‌رع پيگه بدات منيش ملم له موو باريكتره و پازيم،
 موباره‌ك بيت.

ئيتير مامه‌حه‌مه و پوره‌شيرين له خۆشياندا گه‌شكه‌يان ليدنه‌هات،
 په‌له‌په‌ليان له‌كاره‌كه‌دا كرد، خوازيني و ده‌ستماچكردن و ماره‌كردن و
 گواستنه‌وه هه‌مووى سى پۆزى خاياند، خه‌لكى گه‌ره‌ك و خزم و خويش و
 دۆست و ناسياو سه‌ريان له هۆگرى و به‌ينخۆشى نيتوان ئەم دوو هاوسه‌ره
 سوپما بوو، پۆزگرتن و زمان شيريني و خۆشه‌ويستى نيتوان مامه‌حه‌مه و
 پوره‌شيرين بووه مايه‌ى سه‌رسامى دۆست و دوژمن و بوو به به‌سته‌ى
 سه‌رزمانى خه‌لكى.

له و گه په که دا تنه مالي نه وان ناویان هه بوو، ته وای خه لکی گه ره ک له مالي نه وان ناویان ده برد، ده ستیان به روی که سه وه نه دهنه، له گه ل خه لکدا رووخوش و زمان شیرین و گفتوگوخوش بوون، که مامه حمه له مال ده چوو ده ره وه بۆ شوینیک، ژنه که ی خیراخیرا ده هاته به رده رگا و به دم دوعا کردنه وه به لای راست و چه پدا نه پروانی و ده چوو ژوره وه، له وای پیچی میزه ریک خوی پینه ده گه ر له سه ر سوچی ده رگا وه دوپاره سه ری ده رده هیئا و به هه مان شیوه ی جاری پیشوو، زورجار پرسپاری له خه لکیش ده کرد ده رباره ی هاوسه ره که ی.

خو نه گه ر پوره شیرین له مال ده رچوايه مامه حمه حالی خوشتر نه بوو، له حه وشه و سه رکلان هه رده هات و ده رپی و پیاسه ی نه کردو شیعو هؤنراوه ی خوشی به سه ردا نه وت و ملی بۆ نه ملاونه ولای کلان دریز ده کرد، و چای له پنگه وبان ده بری به لکو پوره شیرینی تازه بووک سه ره لدا.

پوره شیرین و مامه حمه زور ها توچی مالی نیمه یان ده کرد، هه موو جاری دایکم دوعای بۆ پوره شیرین ده کردو نه یفه رموو: یاخوا شیرین به هه شتی بیت و خوا لیت خوش بیت، نه ویش ده یوت: توخوا ماموستان هه رکات دوعات بۆ من و محمدی هاوسه رم کرد، نه م دوعایه شمان بۆ بکه و بلای یاخوا به یه ک پۆز بعمرن و که ستان نه وی ترتان به چیته هیلی.

به لای پۆزانه پیای گه په ک ده هاتنه ده ره وه بۆ دانیشتنی به ربه رچکه "سه کزی خه لکی گه په ک"، پۆزیکیان دره نگ بوو، خه لکی گه په ک هه موو هاتنه ده رو سه لام و که لام و مه رچه باو قسه ی خوش ده ستی پیکرد، به لام

مامەخمەو پورەشیرین هیچیان دیار نەبوون، چەند جارێک خەلکی گەپەك و برادەر بانگیان کردن، بەلام وەلام نەبوو، زۆریان بۆ هات، دەرگایان بەزۆر کردەو، کە سەیریان کرد مامەخمەو پورەشیرین لە سەر دۆشەکەکیان و لەژێر بەتانیەکەیاندا دەست لەملان ھەدوکیان گیانیان دەرچوو بوو! هیچ ھۆکاریکی مردنیشیان دیار نەبوو، تەنھا خەلکی دەیان وت: خوا ئاواتی ھێناونەتەدی، کە داوایان لە خەلکی دەکرد دوایان بۆیکەن بەیەك پۆژ بمرن.

ئێتر ھەمان پۆژ ھەردوو تەرمەکە شۆران، و لەگۆرستانی داسەیران لە مەریوان لە تەنیشت یەکەوہ ئەسپەردەى خاک کران، باوکم "مامۆستا سیدعبدالواحد" تەلقینی ھەردووکیانی کرد، ئیستاش بچمەوہ ئەو گۆرستانە لەوانە یە گلکۆی گۆرەکانیان بناسمەوہو دیمەنى سەرنجپراکیش و قەشەنگی ئەو دوو ھاوسەرەم بێتەوہ بەر چاو.

بەفرمانی پېغەمبەر (ﷺ) خانووگەمان بۇ دوست کرد

(حاجی ترفیق أمین)ی کوپه داوی (خوایی خوش بیئت) بۆی گپرامهوه^۱ وتی: له سالی (۱۹۲۷) وه مه لایه کمان مه بوو به ناوی ماموستا (سید عبدالله وازهیی)^۲، تا سالی (۱۹۴۵)، واته: مه ژده سالی ره به ق مه لمان بووه له گوندی کوپه داوی، ژرمه لایه کی خواناس و خوش گوفتارو خوش مه جلیس بوو، به رده وام ده می به یادی خواوئایهت و هه دیس و ئامۆژگاری بوو، ته وای گولستانی سه عدی به شه وانی زستان له به رسۆپای دیوه خانی مزگهوت له زستانا بۆ ده خویندینه وه و بۆی ده کردینه وه به کوردی، به لێ (۱۹۴۵ کوپه داوی)ی به جیه پێشت، چوه شاری سلیمانی وله هه ولی خانووکردندا بوو، به لام دهستکورت بوو، خیزانیشی ژۆر بوو، ژۆر به گران خانووکردنه کی به دهسته وه ده هات .

له وه سهروه خته دا پیاویکی گوندی کوپه داوی به ناوی (گول محمد) ده چپته سلیمانی و چه ند پۆژێک ده مینیته وه، دواتر که گه راپه وه بۆ کوپه داوی له بهر سوپای دیوه خانی مزگهوت وتی: خزمینه من راسپارده یه کم پێیه پیتان راده گه یه نم ئتوهش خۆتان و ئیمانتان، وتمان له رموو: وتی: هه ریه که م شه و که له سلیمانی بووم خه وم به پېغەمبەر وه (ﷺ) بینی، له رمویی: بپۆ به خزمانی کوپه داوی بلی یارمه تی مه لا

^۱ بۆ نووسه ری بابه ته که (مه لا نه حمه دی شه ریمه) گپروه ته وه.

^۲ ماموستا (سید عبدالله) باوکی ماموستا شیخ (له تیلی وازهیی)ه، که زانایه کی ناودارو نه ندایه مه کته بی سیاسی بزوتنه وه ی ئیسلامی بوو، سالی (۱۹۹۴) له ئێران به کاره ساتی سه یاره گیانی سپارد.

سید عبدالله بدن و خانووه‌ک‌ه‌ی له‌گه‌ل دروست بکه‌ن، به‌پاستی که به‌یانی هه‌ستام، وتم: خه‌لگ هه‌ژاره و نه‌مه‌ش خه‌وه، کوپه به‌خوا باسی ناکه‌م .

به‌لام به‌خوا خزمینه ش‌ه‌وی دووه‌میش هه‌مان خه‌وم له‌ه‌مان شوین بینی و خه‌ریک بوو پیغه‌مبه‌ر (سه‌لات و سه‌لامی خ‌وای له‌سه‌ربیت) لی‌شم عاجز بیت، بویه وه‌عدم پیدا که‌نه‌مجاره پییان ده‌لیم، به‌لام نه‌مجاره‌ش نفس و شه‌یتان له‌خشته‌یان بردم و باسم نه‌کردو ته‌مه‌لیم تیدا کرد .

بره‌ابگه‌ن خزمینه سوینتان له‌سه‌رم نیه ش‌ه‌وی سییه‌میش هه‌مان خه‌ونم له‌ه‌مان شوین بینیه‌وه و نه‌مجاره پیغه‌مبه‌ر (سه‌لات و سه‌لامی خ‌وای له‌سه‌ربیت) به‌جۆریک له‌ناپه‌زاییه‌وه فه‌رمووی: بۆ به‌خزمانی کوپه‌داویت نه‌وت یارمه‌تی مه‌لاسه‌ید عبدالله بدن؟ نه‌ی چیم پی‌وتی؟ نیتر وه‌عدی ته‌واوم پیدا که پیتان رابگه‌یه‌نم نیتر نه‌وا پی‌م راگه‌یاندن، نیوه‌ش خۆتان و غیره‌تتان، به‌م شیوه‌یه داری داره‌پایان هیتاو خانووه‌که‌یان بۆ دروست کرد .

نُه و رۆژه نُه فِسی نُه فِسی بوو مهردیش له مهیدا نادهرده کریت

دوای ناخواردن دهستکرا به قسه کردن و وتاردان، دواتر باسی پرۆسهی ئه نفال و زولم و زۆر و په شه کوژی حیزی به عسی سۆشیالیست کرا، له ناو دهیان باسی جه رگپو به سه رهاتی کوشتوپرو دپنده ئاسا، شیخ ئیکرام وتی: منیش هه رچهند خیزان و که سوکاری نزیک دهرباز بووبون، به لام خۆم که یانده ناوچهی قه ره داغ بۆ یارمه تی خه لکی و پزگاری کردنی که سانی بیده ره تان، کاتیک به تاریکه شه و له گوندی به لخه وه به ره و گوندی به له کجار پۆیشتم که ئه و کاته مه لبه ندی یه کیه تی له وی بوو.

سه یرمکرد مه لبه ند چۆلکراوه و گونده که پۆح له به رو گیانله به ری تیدا نه مابوو، ناودی زۆر کوشومات و خامۆش بوو، زۆر دیمه نیککی سامناک و ترسناکی هه بوو، چهند پۆژیک له وه و به ره مه لبه ند پریوو له پیتشمه رگه و ناودیش جمه ی ده هات له پیاو ژن و منال، و به سه دان سه رمه پو بزنی مانگای تیدا بوو، هه موو سه رباخ و باخات و کانی و ئاوه کان ئاوه دانی لیبوو، خه لکی سه رگه رمی کاسبی و کشتوکال و باخداری و مه رپداری و شوانکاری بوون، به لام ته نها دوای پۆژیک یان دوو پۆژ ئاوا بایه قوش و کونه په پو تیدا ده خوینی و ده لیتی سه د سا له ئاوه دانی به خو یه وه نه بینیه، هه رچهندم کرد بپوام نه ده کرد ئه م قه ره بالغیه ته نها که سیکی

---

¹ پۆژی مه ییش پیکه وتی (۲۰۱۲/۵/۱۷) له گه ل کۆمه لیک که سایه تی و دۆست و براده ر میوانی کاک (شیخ ئیکرام) بووین له گوندی به لخه ی قه ره داغ.

لټنه مابیت پارچه یه ک نانی لټوره رگرم، زور گه پام به ناو ئاوا پیدا به لام چول
و کپ و بیده نگ و سامناک بوو.

له کاتی گه پانه که مدا سه رمکرد به خسته خانه که دا، بینیم کورپکی گنج
قاچنکی بپاوه ته وه و له سه ر قه رپه و ټله یه ک پاکتیشراوه و ناوی بؤ
هه لواسراوه، که ئیمه ی بینی وتی: ئه ری بؤ که س نایه به دهنگی
که سه وه؟ پزیشک و دکتور و معاون توبیک، که سیک نایه به لامه وه؟ ئه وه
بؤ که س دهنگی نایه؟ نه یده زانی که گوندو مه لپه ندو خسته خانه و
ناوچه که هه مووی سه رتاپا چولنی کردوه، خه لکی وه کو په پوله ی
په راگه نده یان لټه اتوه، هه رکه سه مالومنالی خوی پیشخوی داوه و مل
دهنی بی ئه وه ی بزانی بؤ کوئی ده چی؟ منیش که دیمه نی ئه و کورپه
که نجه م بینی ناوا به جیماره و ناگای له هیچ نیه و منیش هیچ له ده ستنایه
بؤی بکه م، ناگر له جه رگم به ریوو، فرمیسک به چاومدا هاته خواره وه،
ئیت چومه دهره وه و دام له پر مه ی گریان، جا له بهر ئه وه ی نه مده زانی
چی لټیکه م وکه سوکاری له کوین ناچار به جیمه یشت، دواتر وتیان: له
پشتی ئاوا بیه وه لټپرسراوی پیشمه رگه کان فه رمانی دهر کردبوو به بی
دواکه وتن زور به خیرایی برؤن به ره و گه رمیان، له وکاته دا پیشمه رگه یه کی
مردو به ئه مه ک پووده کاته فه رمانده که یان و ده لی: من لټره وه له ئیوه
جیاده بمه وه و له گه ل ئیوه نایه م، ده چم بؤلای ئه و برا پیشمه رگه یه م که
چند ساله هاوسه نگره و دوست و خورشه ویست و هاوړتی ناو سه نگره م
بووه و ناهیلیم ناوا به ئاسانی و به زه لیلی بکه ویته به رده ستی دوژمن،
ده لټن: کاکه هه ر ئه و برینداره له ناو بچیت باشته ر، وازیتنه خق ئیمه ش

خهفتهی لئدهخۆین بهلام هیچ چارمان نیه، بهیانی زوو سوپاو
جهیشوجاش پوودهکه نه ئیره و ناوچه که دهسوتینن، تۆش وازبینه و
بهدهستی خۆت خۆت مهخه ره ناوئاگر.

بهلام ئه و کورپه مهرده گیانی خۆی خسته سهردهستی له پیناوی
هاوسهنگه ره که یاداو وه فاداری خۆی بۆ هاوپیکی سهلماند، به و شهوه
چوو بوو له خهسته خانه که ده رییه ئابوو، دابوی به کۆلیدا دی به دی و به
شیوو دۆل و هه وراز و نشیوی ئه و ناوچه دا به برسیه تی و هه ناسه ساردی
هیئا بوویه ناوچه ی بازیان، له و یوه گه یاند بوویه ناو شارو پزگاری کردبوو،
خواش ئه وی پزگار کرد. ئیتر له سلیمانی به دزییه وه تیماریان ده کرد تا
برینه که ی ساپیژ بوو. دواتریش به هۆی راپه رینه که وه خوا ده رو ده روزه ی
خیری له هه موومان کرده وه.

شیخ ئیکرام که قورگی پریوو له گریان، چاوی پپ له فرمیسک بوو،
وتی: هه ره مانشه و نکاو پچام له خه لکه که کرد به ره و گه رمیان نه پۆن،
به لکو به بناری قۆپیه کاندا بپۆین هه تا که میک له سلیمانی نزیک ببینه وه،
ئیتر خۆم پیشیان که وتم نزیکی پینجسه د که سیک ده بوون شوینم که وتم،
هه تا گه یشتینه ده رو بوری تاجه پۆ زۆر به یان پزگاریان بوو، هه ندیکیشیان
بوونه نیچیری چنگ و نینۆکی سوپا.

بهلام شتیکی ترو دیمه نیکی جه رگبری ترم بینی که هه رگیز برهوا ناکه م
له بپر بچپته وه، کاتیک به تاریکه شه و به ناو ئه و شاخ و داخ و دارو به رده
دارستانه دا سه دان کهس له ژن و منال و پیاوو گه نچ و پیرو ساخ و
نه خۆش به ترس و له رز و برسیه تی و تینویه تی رومان له و شاخ و ته لان و

هه‌لدیر و نشیتوو دۆله‌کردبوو، له‌و کاته گویم له‌ نوزه‌ی پیره‌ژنیک بوو له‌ ده‌رووبه‌ری خۆمان له‌ په‌نایه‌کدا دانیشتبوو، له‌به‌رخۆیه‌وه به‌ ده‌نگیکی پر ترس و خه‌فه‌ته‌وه ده‌یوت: ئه‌ری خه‌لکینه ئیوه ده‌پۆن ئه‌ی من چی بکه‌م؟ که لای چومه پێشه‌وه بینیم هه‌ردوو چاوی کویره‌و نابینایه‌، بردوویانه‌ته ئه‌و قه‌راغ دێیه‌وه هه‌ندێ ئاوو خواردنیان له‌به‌رده‌م داناوه‌و به‌جییان هیشتوو، ئه‌و که گوئی له‌ خه‌شپه‌و ده‌نگی پێلاوو پۆیشتنی خه‌لک بوو خێراخێرا ده‌یوت: ئه‌ری خه‌لکینه ئیوه ده‌پۆن من چی بکه‌م؟ خه‌لکینه ئه‌ری توخوا ئیوه ده‌پۆن من چی بکه‌م؟ هیچی تری نه‌ده‌وت، ئیتر ئه‌وه ئه‌وپه‌ری توانا ده‌سه‌لاتی بوو، زۆر خه‌فه‌تم له‌ویش خوارد، به‌لام هیچ ده‌سه‌لاتم نه‌بوو، هه‌روا به‌ هه‌ناسه‌ساردی و بیکه‌سی به‌جیمان هیشت.

دئی مردوو که سوکاری مردوو هه‌مان خۆش کرد

چاکه‌کردن و ده‌روکردنه‌وه له‌ بیده‌سه‌لات و بیکه‌س و بینه‌وا خێری زیاتره له‌ چاکه‌کردن له‌گه‌ڵ که‌سی ده‌سه‌لاتدار و خاوه‌ن که‌س و ده‌ست پۆیشتوو، چاکه‌کردن له‌ کاتی ته‌نگانه‌و لیه‌قه‌وماویدا خێری زیاتره وه‌ک له‌ کاتی زالبوون ده‌سه‌لات و هیز و توانادا، چاکه‌کردن له‌گه‌ڵ بێزمان و به‌سته‌زمان و داماو خێری زۆر زیاتره له‌ چاکه‌کردن له‌گه‌ڵ خاوه‌ن ده‌موزمان و سکا‌لاکار و خاوه‌ن په‌نا.

مامۆستا مهلا حه‌مه‌یوسف له مامۆستایه‌کی پایه‌به‌ریزی کوردستانی ئێران به‌ناوی مامۆستا مه‌لاعه‌لادین گێراپه‌وه‌ وتی: له‌ گه‌ڵ ته‌رمی مردوێکدا ده‌چیتته‌ سه‌ر گۆرستان بۆ ئه‌سه‌رده‌کردنی، کاتیگ ته‌رمه‌که‌یان خسته‌ گۆرپه‌که‌وه‌و گه‌لیان به‌سه‌ردا کردو ئه‌سه‌رده‌ی خاک کرا، مامۆستا پووی کرده‌ ئاماده‌بوانی سه‌ر گۆرپه‌که‌و وتی: خه‌لگینه‌! ئه‌م مردوه‌ ئیستا زۆر پتووستی به‌ دوعا و گه‌ردن ئازادی ئیمه‌ هه‌یه‌و ده‌نگی نامانگاتی، ده‌نا تکا و په‌جای لێده‌کردین که‌ دوعای خێری بۆ بکه‌ین و گه‌ردنی ئازاد بکه‌ین، چونکه‌ مردوو وه‌کو ئه‌و که‌سه‌یه‌ ئاو ده‌ییات و له‌ تاو پۆچی خۆی ده‌ست بۆ چله‌گیا و چله‌پوشی قه‌راغ ئاوه‌که‌ ده‌بات.

ئینجا فه‌رمووی: به‌خوا خه‌لگینه‌ خۆ ئه‌م مردوو زۆر سته‌می له‌من کردوو، زۆر خراپه‌ی ده‌رباره‌ی من کردوه‌، به‌لام ئیستا له‌به‌ر ئه‌وه‌ی زۆر پتووستی به‌ ئیمه‌ هه‌یه‌و هه‌چ ده‌سه‌لآتیشی نیه‌، ئه‌وا من له‌به‌ر خوا گه‌ردنی ئازاد ده‌که‌م، ده‌ی توخوا ئیوه‌ش هه‌موو گه‌ردنی ئازاد بکه‌ن و دوعای خێری بۆ بکه‌ن به‌لکو خوا لێخۆش بێت. ئیستا ئیمه‌ چاوه‌پێی هه‌چ چاکه‌و پیاوه‌تیه‌کی ئه‌و نین و هه‌چ مه‌به‌ستیکمان پێی نه‌یه‌ ته‌نها له‌به‌ر خوا ئه‌و کاره‌ ده‌که‌ین، ئیتر سه‌ر گۆرستان بوو به‌ کۆری ناشته‌وایی و لێخۆشبوون هه‌موو به‌یه‌کجار له‌به‌ر خوا گه‌ردنیان ئازاد کرد، به‌لام چی لێخۆشبوونیگ.

لێخۆشبوونی لایه‌نیکی به‌ده‌سه‌لآت قسه‌و ده‌ست پڕوشتوو له‌ که‌سیکی بۆ ده‌سه‌لآتی بۆ ده‌ست و زمان و بیچاره‌ی مردوو.

خۆزگه ئهوه ندهى ئه مامۆستا به پێزو خواناسه و هاو پیکانی و
شاگرده کانی چاکه یان له گه ل ئه و مردوه کرد، ئیمه ش ئه وه نده چاکه مان
له گه ل زیندووه کان بگردایه له بهر خواو به بێ بهرامبهر و بێ پیاوی.

خودای گه و ره پارێزگاری له مائی خوی ده کات^۱

زۆر له میژ بوو هه ولی چه جکردنم بوو، بۆم پێکنه ده که وت، تا له سالی
۲۰۰۹ دا مژده یان پێدام که ناوم ده رچوو به بۆ چه ج، زۆر که یفخۆش بووم،
وامده زانی دونیا یان کردۆته به خشم، نه مده زانی چۆن هه ستی دل و
ده روونم ده ربێرم، به هه رحال، پۆشتم بۆ ئه و سه فه ره ی خۆشترین گه شت
و سه فه رم بوو له ژیا نندا، سه فه رێک ئه گه ر به چاکى بکریت و له لای خودا
گیراییت، ئه وه هه ر له مال ده رچووی هه مو هه ل سوکه وت و خه وو خۆراک
و کردارو په فتاریکت خوا په رستییه، حاجی له گونا هه و تا وان پاک
ده بیته وه، هه ر وه ک ئه و پۆژه ی لێ دیت که له دایک بووه، سه فه رێک له
کاتی گیرابوونی چه جه که تدا پادا شته که ی ته نها به هه شته، زۆر دل م خۆش
بوو، هه ر له دارو به ردی که عبه ورد ده بوومه وه.

پۆزێک له ناو که عبه دا خه ریکی نوێژو ته سبیحات بووم، بینیم پشیله یه ک
به خیرایی به ناو خه لکه که دا هات، منیش پێم سه یر بوو، پشیله لێ ره چی
ده کات؟ خۆ ئه وه جێگه ی پشیله نیه و له بهر قه ره بالفی پێگه ی نیه بزوات،
به هه ر حال زۆر لێی ورد ده بوومه وه و ئه ویش زۆر به خیرایی ده پۆشتم بۆ

---

^۱ له زاری حاجی صالح مه له دنی خۆیه وه . سالی ۲۰۱۲ .

ئەو سەر، بېنىم پياۋىك لە سەردەم پاكشا بوو، پشیلەكە قەپى كرد بە قاقى كابراداۋ كابراش بەرزە پى پاپەرى و ھەستا، ئىتر پشیلەكە بە پى خۇيدا گەپايەو و چوو دەروە .

تىگەيشتم كە مەبەستى ئەو پشیلەيە ئەجامدانى ئەو ئەركە بوو پى سپېردا بوو، تا نەھىلى كەسك بە جۇرىك لە مالى خودادا بخەويت كە پىغەمبەرى خوا (سەلات و سەلامى خاى لە سەر بىت) قەدەغەى كردوہ .

(كە ئەما چارە لە ھىچ لايە ئىتر نۆرەى رەحمى خوايە)

مامۇستاي بانگخواز ئىبراھىم پىشاۋى (خو لىتى خۇش بىت) گىپايەوہ : كە مامۇستايەكى برادەرى ھەبوو كە نوپۇنەكەرو خودانەناس بوو، زۆر ئامۇزگارىم دەكردو قسەم بى دەكرد، كەسكى شارەزاو قسەزان بوو، نەك بلىتى كەسكى ساۋىلكەو سافىلكە بىت، قسەكانى منى وەك با بە لاي گوپيدا تىدە پەپىن و ھىچ گوپى پىنەدەدا، منىش زۆر مەراقى ئەوہم بوو كە ئەم ھاورپىيەم بە بى ئىمانى بروات و منىش لەسەر كەمتەرخەمىم بەرامبەرى گوناھبار بىم، زۆر پىگە و شىۋازى بانگەوازم لە گەلدا تاقىكردەوہ، بەلام بى سوود بوو.

بەلام گومانى تىدا نىە كە خوداى گەورە بەرامبەر دوژمنەكانىشى بەبەزەبىيە، پىزىكيان لە دالغەى ئەو مامۇستايەى ھاورپىمدا بووم و بى پىگەو شىۋازىك دەگەرام، بەلكو خودا لە دلى بنىت و تەوبە بكات و

ئەویش لە بێفەرمانی خوا پزگاری بێت و منیش پاداشتیکم دەست
بکەوێت، وەفاداری خۆشم بۆ ئەو برادەرە بەپێزەم بنوێنم.

خوای گەرە خستیە دڵمەو لەگەڵ ئەو مامۆستایەیی هاوڕێمدا بچینە
سەر بەنداوی دەربەندیخان و سواری بەلەم بین و ئیتر لە ناوی بەلەمەگەدا
ئامۆزگاری بکەم، چونکە شوین و کاتیکی ترسناکە، منیش پێشتر زۆر
شیوازی ترم تاقیکردبوو، وەکو دەلێن بانگەوازی (بەر) تەواو بو سەرە
بانگەوازی (بەحرە).

پێشنیارەگەم بە هاوڕێگەم وت زۆری پێخۆش بوو، پێکەوتین و کاتمان
دیاریکرد. لە پۆژی دیاریکراودا چوینە پۆخی ئاوەکە و بەلەمەوانەگەم
بانگکردو لەگەڵیدا پێکەوتین، چەندبێ و بچی؟ کرێکە چی چەندەیه؟ بەلام
بە نەینی بەکابرای مەلەوانم وت: هەندێ بەلەمەگە بێنەو ببەو ئەملاو
ئەولای پێبکە، ئاوەکە بشلەقینە، و بەخێرای پێچ بکەرەوه، هەندێ هاوار
لەخوا بکە بەدەنگی بەرز، لەسەر ئەم شیوازه پێکەوتین، مامۆستای
هاوڕێشم لەمە بێناگایە، ووتم بزاتم لەم دیبەنەدا هاوڕێگەم هەلۆستی چی
دەبێت؟

بە گەیلیکی خۆش سواربوین، بەلام هەر ئەوێ دەمان خۆش بوو
لەتەنکارەکە دوورکەوتینەوه، بەلەم کەوتە ئەملاو ئەولای شەپۆلی بە
ئاوەکە دروستدەکرد، هەموومان هاوارمان لەخوا دەکرد، بەلەم لە
ئاوەپاستی بەنداوەکە دایەو نەدەستمان و نەدەنگمان بە هیچ ناگات، بۆیه
بە مامۆستای هاوڕێم وت: دەی تۆش بپارێزەوه بەلکو خوا لەم بەلایە
پزگارمان بکات، ئیتر ئەویش دەستی کرد بە دوغاو نزاو پارانەوه،

ورده ورده به لقمه هیتواش بوه وهو دلمان خوش بوو، کاکي ماموستا ته وبه يه کي باش و راست و دروستی کرد، منیش به نه اندازه ی هموو دنیا دلم به نه نجامی کاره کم. خۆشبوو، ماموستای هاو پېشم که له هموو هۆکاریک نا ئومید بوو زانی دهستی ناگاته ئاسمان و پېشی له تهرز براوه هاواری بۆ لای خودا برد، ئه وسه منیش وتم: که چاره نه ما له هیچ لایه ئیتر توره ی رهحمی خوايه ئیتر ته وبه يه کي راستی کرد و په شیمان بویه وه.

جاریکی تر زولم له مشکیش ناکه^۱

بیستبوم سوننه ته که ئازهل و بالندهت سه ربپی پتویسته زور به سووکی و ساده یی سه ری بپی، و له خۆپایی نازاری نه دهی، به لکو ده بیت چه قوی بۆ بسوی و چاک تیزی بکهیت. هه روه ها بیستبوم: ئافره تیک له چۆله وانی ئاوی داوه به سه گیک به هۆیه وه چۆته به هه شت، ئافره تیکی تریش سزاو ئه شکه نهجی پشيله يه کي داوه و به ندی کردوه و خواردنی نه داوه تی تا له برسیتی و له تینویتییدا مرداریۆته وه و به هۆیه وه چۆته دۆزه خ.

هه ر له منالیه وه دایک و باوکمان و ده وریه رمان فیزیان ده کردین که دلته رم و به به زه نی بین له گهل ئازهل و بالنده و گیانه وه راندا، هه ر که سیش

---

^۱ کاک (عبدالله حه مه صالح شیخ عه لی) کوره داوی بۆی گێرنامه وه، پرودلوه کهش به سه ر خۆی هاتبوو.

له مه پو بزن و نازده له ماليه کانی بدایه له ناو خه لکیدا به بیبه زه یی و دلره ق
ده ناسرا و زورچار به خراپیش باسده کرا، هه میشهش چاوه پئی ده کرا
توشی دهر دوه لای موسیبه ت بیته.

منیش تا منال بووم چهند لای باوک و دایکی خۆم بووم، نه وهنده و بگره
زیاتریش له لای باپیرم و نهنکم ده مامه وه، نه وانیش له خواردن و میره و شتی
خۆش بیبه شیان نه ده کردم و که مته رخه میان نه ده کرد، پۆژیکیان وه کو عاده تی
خۆم به بی خولق و بانگیش خۆم کرد به مالی باپیرمدا، نه وانیش چاوه پئی
خه مره و یتیکه یه ک بوون. زوریان پیخۆش بوو، هه ره له گه ل ده رکه وتمم ده ستیان
کرد به به خیره اتنم و به قوریان و به ساقه بوونم. نهنکم وتی: باش بوو هاتی بری و
مشکیک به ته له که وه بوه بیکوژه، منیش مشکه که م هینایه سه ره سه ته ناویک، هه ره
له ناوه که م هه لده کیشاو نه مده هیشته بخنکی دهر مده هینایه وه، دوباره
واملیده کرده وه، تا به زه لیلی کو شتم.

ئینجا تا من به حسابی خۆم نه و چالاکیه م کرد، نه نکیشم هیلکه و پۆنیکی
خۆشی بۆ کردم، زوریشم برسی بوو، خیرا پارویکم برد بۆ دهمم، هه ره
نه وهنده م خۆشبوو پاروه که گه یشته قورگم، پاروه که بووبه به ردو
له گه رووم گیرا نه دهر ده هاته وه و نه بۆم قوتده چوو، زور پایان وه شاندم و
هه لیانته کاندم، هه یج سوودی نه بوو، چوار په لم سارد بوه وه، که چاریان
نه ما باپیرم وتی: تازه پۆحی تیانه ماوه، نه و په رده یه ی پیاده و لیگه پئی،
کاتیک ده ستیان لیشۆردم پاروه که به ئاسانی پۆشته خواره وه و پزگارم
بوو، به لام له ته وای نه و ماوه یه دا ده مزانی و له به رچاوم بوو که هه تی نه و
مشکه بیزمانه بوو وام لیتهات .

پهتی ستهم له نهستوریدا نه پسی

له میژه له ناو کوردا و تراوه: هه موو شتیك له باریکیدا ده پسی ستهم نه بیټ له نهستوریدا ده پچریت، (شیخ قادر کوپی شیخ رسولی باسنی) بوی گپرامه وه، وتی: پیاویکی زۆردارو بیبه زهیی له م ده فیری سیوه یله ی ئیتمه دهستی دابووه زۆلم و زۆد و نازاردانی ره شوپوت و غه ریبه و بیگهس و نه دار، به ناوی ناغایه تیه وه نه وهی خوا پیتی ناخۆش بوو ده یکرد، خه لکی فلاقه ده کرد، خاوه ن سومعه و که سایه تی ده شکاند، سوکایه تی به هه موو خاوه ن پزیتك ده کرد که ملکه چی و بچوکی له به رامه بریدا نه نواندایه، زۆریه ی نه م ستهم و ده ستریزیه ی به چلکاوخۆر و داروده سته که ی ده کرد، نه وانیش بۆ ده سته ستنی به رامه وه و نافه رینی ناغا نه وهی به خه یالیاندا به اتایه ده یانکرد، چونکه کورد وتوبه تی: (سه گ به قه وهی کلکی نیسقان ده شکیتنی)، به راستی خه لکی له ترسی شه رو فیتنه و نا پیاوی جه نابی ناغا خۆریان که نارگیر ده کرد، نه گه ره ره توشیش ببونایه به ناچاری خزمه تی چاکیان ده کرد، به لکو له خزمه تی خزمه تکارو نه سپه کانی شیدا بوون.

له و سه رده مانه ی دوا ییدا که سته مه که ته وار له سنور ده ره چوو بوو، جارێکیان هاته باسنی له ناو دی به سواری نه سپه که یه وه نه گه را، لوتی له ئاسمان و قاچی نه سپه که ی له زه وی، دوو سن پیاوی بانگ کرد، وتی: نه سپه که م ده سته ی عه زیه تی گه یشتوه، به ئاسته م هه سته ی پیده که م،

ئەوھتا بۆی دەلەنگى، ئىستا كاتى مەر بەرپەللاكردنه، مەرپىكم بۇ بگرن و به زىندوى دوگى بېرن، با به گرمى له دهستى ئەسپەكەى بىنم، زۆر لىتى پارانەو، وتيان: با مەرپەكە سەرىبېرن ئىنجا دوگەكەى لىتېكەپنەو، ئاغا بەدارى لەعنەتدا چوو، وتى: دەبىن ھەر بە زىندوى دوگى مەرپەكەم بۇ بېرن و بەگرمى لەشوینى نازارى ئەسپەكەى بگرم، ياللا! ھەى پەشوپوت! فېرى دەمە دەم بوون له گەلما، ھەمووتان داركارى دەكەم، له ھەوزىتان ھەل دەكېشم، بۆپە به ناچارى پەلامارى مەرپىكانداو له بەردەمى ئەسپەكەى ئاгада بە كرچوكالى دوگيان داتاشى، ئاغاش لەسەر ئەسپەكەپەو سەبرى ئەكردن، ئىتر مەرپى داماوو بىن زمانيان بە زەلىلى و كۆلەوارى بەرپەللا كر، بە بارە بارو ھاوار ھاوار پراى كر بە دواى ھاوپانەكەيدا، بەلام خۆ مردن بە دەست خۆى نپە، ئەگەر نامردن و سەرىبېرن زۆر ئاسانترو خۆشتر بوو لەو ھەموو ئىشونازارە، ئەم ستمەش وەك دەيان ستمى تر گوزەريان كر دو كەس نەيوپرا نارەزايى دەرىپى، مەگەر بەدل يان بە پەنھانى و بە نزاوپارانەو و لالانەو، سۆزو بەزەپى و پىشتىوانى خۆيان بۇ ئەو مەرپە بېرمانە دەرىپى بېت.

بەلئى واديارە نزاز پارانەوھى خەلكە مېھرەبان و بە بەزەپىيەكە، ھاوكات لەگەل بارپەو نالەو فوغانى مەرپەكە سنورى ئاسمانەكانيان تەپكر دو گەپشتونەتە شوپىنى مەبەست، خوا وىستى وابوو ئەو خەلكەى توغيان و له خۆبايىبونى ئاغاو زەلىلى و داماوى مەرپەكەيان بىنى ئەو دەمەى ھەسرمەيانى كردن و بە فرمانى ئاغا بە زىندوى دوگيان لىكردەو، ھەمان خەلك ئەوانەيان خوا تەمەنى دابوو، بە چاوى خۆيان ئاغايان بىنى

لهه‌مان گوند که جاجمی^۱ پاختیبوو، سوالی گه‌نم و جۆو دانه‌ویله‌و
بژیوی ژیانی ده‌کرد، پیتاکیان بۆ ده‌کرد بۆ ئه‌وه‌ی خۆی و خیزان و
مناله‌کانی له‌برسا نه‌مرن.

هر له‌و گونده‌و له‌و سه‌رکۆلانه‌ی فه‌رمانی ده‌رکرد دوگی مه‌په‌که به
زیندووی و به‌ کالی داتاشن، هر له‌وی به‌ چاری خۆم بینیم جاجمی
پاختیبوو پیتاکیان بۆ کۆده‌کرده‌وه، به‌ هر چوار لادا ئه‌پروانی، ئاخۆ
کی له‌ویچی گه‌نم یان جۆ یان هر دانه‌ویله‌یه‌کی بۆ دینن، به‌هرحال
ریشسپیه‌کانمان زۆر به‌په‌حم و میهره‌بان بون، داوایان له‌خه‌لگی ده‌کرد
که یارمه‌تی بدن، ئه‌وان ده‌یانوت: فلان زوئمی کرد بۆیه ئاوی به‌سه‌رهات
بانئمه‌ش به‌ده‌ردی وی نه‌چین، خزمینه! قه‌یناکا خۆی شایسته‌ی به‌زه‌یی
نیه، به‌لام با ده‌ست له‌قورقورایگی ژنومناله‌که‌ی نه‌نین، خه‌لگی
رده‌ورده دانه‌ویله‌و خۆراکی وشکه‌و تویشه‌به‌ریان بۆ کۆکرده‌وه، به‌شی
ئه‌وه‌نده‌ی ئه‌و زستانه له‌خه‌م بره‌خسین و له‌برسا نه‌مرن و هیچی تر.
زالمی له‌پیتکه‌وتوش به‌دیار جاجمه‌که‌وه ملی شوپ‌کردبو، هیچ ده‌سه‌لات و
زه‌برو زه‌نگی نه‌مابوو.^۲

---

^۱ پیتخه‌فیکه له‌خوری ده‌چنرئ، نوسه‌ر

^۲ مه‌به‌ستمان نه‌بوو ناوه‌کان و شوینه‌کان به‌ وردی بنوسین، ته‌نها مه‌به‌ستمان په‌ند وه‌رگرتن
بوو، ئه‌گه‌ر نا هه‌مو ورده‌کاری به‌سه‌رهاته‌که‌مان ده‌زانی.

ئەم جاره دوو كچى چاۋ گەش قۇچى قوربانين

سەردەمىك كەسۇپاۋ قەرەۋلەكانى فېرەون و نەمردودو سەدامەكان
پوويان دەكرده ھەر باخچە و گولستانكى ئەم دونيايە، گول و گولزارو دېك
و داليان بەيەكەۋە دەسوتاندو جياۋازيان نەدەكرد لە نىۋان چەكدارو
منالى شىرەخۆرەو دۆست و دوژمن.

نەمرود ھەقىقەتو بىتوانەكانى بە ئاگر ئەسوتاند، و فېرەون فەرمانى
دەردەكرد نابى كەس كوپى بېيت، و ئەگر كەسكىش كوپى ببوايە منالە
ساۋاكەى سەردەبېراۋ داىك و باۋكىشى دوچارى غەرامە و سزاۋ ئەشكەنجە
دەبون، بەلام سەدامى گۆشكراۋى دەستى بەعسى سۆشبالىستى زۆر لە كوپو
كچ، منال و پېر، دۆست و دوژمن، چەكدارو بېچەك، تاۋانبارو بىتوانى
لەناۋېرد، تەنانت دەستى لە خزمەتكارو ۋەزىرو بەردەستەو خزمەكانى
خۆشى نەدەپاراست، ئەو كەسەى لەبەرەكانى چەنگ نەكوژرايە ۋە لەھىرش و
شالۋو پەلامارى دوژمنىش پزگارى بوايە، ئەۋا لە كەلەبەى بەعسىەكان پزگارى
نەدەبوو، لە سەر ھەموو پىنگاكان چەكدارو جەللادو پياۋكوژى دانا بوو،
ھەركەس لە چەنگ پزگارى بوايە ئەمانە پىشۋازيان لىدەكرد، بەلام نەك
بەدەستخۆشى و بەخىرەتەن و پىشكەشكردى ئاۋى ساردو خواردنى خۆش
بۆى، بەلكو خىرا بە بى چاۋبەستەن و دەستبەستەن دەيانكوشت و لە
تەرەكەيان دەنوسى "جبان"، واتە: ترسنۆك.

لە كاتى دادگايىكردى سەددامدا كەسەك بانگكرا بۆلاى حاكم و داۋاى
لىكرا قسە بكات، وتى: من لە پىشەۋەى بەرەكانى چەنگ بووم، داۋاى

جەنگىكى ترسناك و سامناك بە دىل گىرام لەلايەن ئىزانەو، دواى چەند سالل پزگارىيونم لەدىلى بەدلىكى خۆشەو، گەپامەو، بۆ ناو مال و منالم، ھاوسەرە كەساس و منالە چاوكەشەكانم دەھىنانە بەرچاوم كەچۆن دلىان خۆشەكەم و منالەكانم چەند گەورە بوون، دەيان خەيال و خەتەرى تر، ئەو چەند پزۆرەى لەبەندىنخانە پزگارم بوو ھەتا گەيشتمە مالەو، دەيان چار بە داغە منالەكانم ماچدەكردو لە باوھشم دەكردن و لەسەر باوھشم دامدەنان .

بەلام كەگەيشتمە مالەو.!

ياخوا دوژمنىشم بەو شىوھىيە نەگەپتەو، ناو مالى خۆى، خۆ مردن بە دەستى خۆم نەبوو ئەگەر نا ئەو قەسەيەكى ترم دەبوو، كەيەكەم ھەنگاوم نايە ناو مالەكەم، بەسەر ھەوارى خالىدا كەوتم، مالى شلەزاو كەلوپەلى تەپوتوزاوى، دەتگوت بايەقوژ بە سەرىدا خويندووئەتى، دەرودراسىن دابارين بەسەردا، دەستيانكرد بەسەرەخۆشى و دلدانەو، ھەم، ھەم، چى بوو؟ يەككىيان ھاتە پەنامەو، سەپىزىكى ئەملاو ئەولاي كردو بەدەنگىكى بىزىكاو نيوە گريان وتى: ئن و منالەكەت كەوتنەبەر شالاوى ئەنقال، ئەو خەفەتەى چوو بە جەرگمدا زانى لەدەيان مردن ناخۆشتر بوو، ھەرچى ناخۆشى جەنگ و شەپو چەند سالل دىلیم لەبىرچوھو.

بەئى ئەرزو حالىكى داواكارى بينىنى (سەددام) م نوسى، و لەپزىگەى پەسمىيەو داوامكرد، بەھزار تەنگ و چەلەمە ھەتا گەيشتمە لای سەددام كوئىرە ئومىدىكم مابوو، كە ئەم سەددامە ئەگەر دلى ھەكو بەردو پۇلاش بىت بەزەبىيەكى پىمدا دىتەو، بەلام دواى خويندەو، داواكارىيەكەم،

وتی: خیزان و منالہ کانت بہر شالاری ٹہنغال کہ وتوون، دەستمکرد بہ تکاو پجا، قسہ کی پی بریم و وتی: بیدہنگ نہبی خوشت دەبەم بۆلای ٹہوان. کاتیك بہەناسە ی سارد و دلای غەمگین و قوپگی پراگریان ٹہمە ی گتپراپەوہ، پوویکردە ٹہو قەفەزە ی سەددامی تیدا پراگراپوو، وتی: دە ی ٹہو قەفەزەت پیرۆزبیت!

منال و گورہ، ژن و پیاو، کہ سوکاری چاوپرپی تەرمە کہ یان دە کرد، بەلکو زۆر زۆر مەمنونیش دەبون کہ تەرمە کہ یان بدەنەوہ، لەوہش زیاتر ٹہفسەر و ئاسایشەکانی دەولەت نرخ ی فیشە کہ کان و ہەقدەستی کوشتنە کہشیان لە خواہنی کوژراوہ کہ دەسەند بە زۆر، بەو شیوہ یەش خواہن تەرمە کہ زۆر مەمنونیان دەبوو کہ تەرمە کہ یان داوہ تەوہ.

لەو سەردەمەدا^۱ لە دۆلی جافایەتی دەفەری پشدر سوپای عیراق ہیرش دەکاتە سەر گوندی یاخیان و پیاویك دەستگیر دەکن بە ناوی پیروٹ و بە شیوہ یەکی ترسناک راپیچی دەکن، ہەرکو دەستی بە خوینی باوکیان سوڕوو بیت، کہ سیش نەیدەویرا تکاو پجای بۆ بکات، ٹہگەر نا ٹہوہ خوئی بە دەردی ٹہو دەچوو، بەلای پیروتیان برد، ہەموو خەلکی گوندە کہش خەفەتبارو دلتەنگ بوون، ہەر وەکو کوپو جگەر گۆشە ی خویان گیرابیت، بە لام هیچ دەسەلاتیان نەبوو.

---

^۱ لە سالی (۱۹۸۸)، ٹہم چیرۆک لە دەمی کاک محمودی ہەلەدنی وەرگیراوە بە دەستکاریوہ دواتریش خۆم قسەم لە گەل کاک پیروتیش کرد و لە دەمی خوئی وەرمرگرت. نوسەر

بهائی سوپای تاوانبارو خرابه کارو ستمکار پیروتی بیتاوان و
هه ناسه ساردیان راپیچ کرد، و له و له شکر و قه په ولانه دا تروسکه ی سوژو
به زه بییت به دی نه ده کرد.

به لآم یه ک گه ردیله دل سوژی به هیتره له هه موو خزم و عه شیرت و
که سوکار، به هیتریشه له هه موو جه پیش و جاسوس و سوپای گورز
به ده ست و زه بروه شین و خاوه ن توپ و تیاره. کاتیک هوردوی
له شکره که به لای گوندی دۆله بییدا تیده په ریت، خوشکیکی پیروتی چاوی به
پیروتی برای ده که ویت به ده ست چه کداره کانی به عسه وه په روپالی کراوه و
ده ستبه ستراوو ده ست به سه ره، خوربه به دلی ده که ویت، مه گه هر
فریای نه وه بکه ویت له دلی خویدا به په نهانی بلی: سوپاس بؤخوا دیار
ئاخیره تی پیروتی برام نه بووم. به لآم خوی نا ئومید نه بوو ویستی پیروتی
براشی نا ئومید نه بئ و دل سوژی و خوشه ویستی خوشی بؤ براکه ی
سه لمینیت، بویه ته نه فریای نه وه نده که وت هه تا توانی هه ردوو دهستی
به رز کرده وه و له ناخی دل یه وه وتی: خواجه هه دوو که چه کم به قوریانی
پیروتی برام بن، پیروتی به سه لامه تی بگه ریتنه وه و هیچی ل نه یه ت، ئیتر
به عسی دل ره ق و خوینمز پیروتیان راپیچ کرد، خوشکیشی هه ردوو
که چه که ی خوی کرد به خیرو فیدای پیروتی برای، وه کو به کوردی ده لئین:
به راستی قسه و هه لویتستی ناوا جه رگی ده وی.

بهائی پۇژان هاتن و پۇژان پۇیشتن، پیروتی هیچ هه والیکه نه بوو نه
به مان نه به نه مان، خه لکی ناوایش به گشتی و به تایبه تیش که سوکاری
پیروتی زۆرمات و غه مبارو دلته نگ بوون.

پۆڭڭ له ناکاو له خوار ئاواييه وه تارماييه که ده رکه وت، يه کيک وتی:
 کورينه ئه وه ده لئی پيرۆته، ئه وانی تر وتیان: بابه پيرۆتی چی؟ برينمان
 مه کولینه وه، به نزيکبوونه وهی تارماييه که ورده ورده خه لکه که په ئیان
 گۆراو، يه کيک ده بووت: به خوا به پۆشته که ی بێت راسته که ی پيرۆته،
 ئه وی تر ده یگوت: به خوی شانوشه وکه تيشی هه ره له پيرۆتی ده چی، ئیتر
 ورده ورده به چاو تارماييه که یان به خيۆکرد، که نزيک بوه وه پيرۆت بوو،
 خه لکی رایان کرد به ره و پیری، دوی به خيره اتن و خوشحالی ده برين
 وتیان: ئه ری پيرۆت چۆن پزگارت بوو؟ وتی: نازانم، هه ره ئه وه نده ده زانم
 ناویان خویندمه وه، ئه وه ی خه یالْم بۆی نه ده چوو نازادبوون بوو، وتیان:
 برۆ خۆ هیچت له سه ره نیه.

دوو سئ پۆڭ بوو پيرۆت نازادبوو بوو، کچيکی خوشکه که ی له و
 دوو کچه ی کردنيه قوربانی پيرۆتی برای، ئاوی ده گيڤا بۆ پيرۆت و
 میوانه کانی، دوی ئاوگيڤانه که به بئ نه خوشی يه کسه ره مرد، پرسه ی
 نه میان ته واو بوو، دوی نزيکه ی پيڤنج پۆڭ کچه که ی تريشی له سه ره ساخی
 مرد.

له ميژووی عه ره بدا هاتوه که خه نسا (۳۳ سال) بۆ سه خری برا
 بچوکی گریاوه، به راستی فيداکاریه که ی خوشکی پيرۆتیش له
 دلسۆزیه که ی خه نسا که متر نه بوو، به لکو گرنگترو سه ره نچراکيڤشته ره.

تهنہا کاریک دلم پیی خوش بیټ له بهر خوا کرده

نور جار هاورپی چاک تام و چیژی خزمی چاکی هیه، بگره له زور خزم و برای پشت و خوین و گوشتیش فریاد پرسترو دست گهرمتره، ته نانه ت هندی جار خوین له سهریهک به کوشتاوه و شهرو دوژمنایه تیان له سهریهک کرده، وابوه به کیکیان زوتر مردوه، نهوی تر وهسیه تی کرده له تهنیشت گزهره که ی نه ودا نه سپرده ی خاکی بکن، وتویه تی حز ده که م له گورستانیش دراوسپی نه و بم، نیشوکاریان بو به کتر کرده وه و کارو پیشه ی به کتریان راپه پاندوه.

نه و تا هه موومان بیستومانه که هاوه لانی پشتیوان (الانصار) کاتیک هاوه لانی کوچهر (المهاجرین) له مه که که ناواره کران و هاتنه مه دینه له لای هاورپی مه دینه یه کانیان حه وانوه، مه دینه یه کان پیشنیاری نه وه بیان کرد که له دوو ژنه که ی کامیانی به دله بو ی ته لاق بدات، و له دوو باخه که ی کامیانی به دله پیشکه شی بیټ، له خانوه که شدا با برا ناواره که ی له قاتی سه ره وه بیټ و پاروه خوشه که شی نه ودا به و براییه ی که به ناواره یی په نای بو هیناوه، هه رچهنده خوی هه ژارو نه داریش بویه له پیشدا برا مه که یه که ی تیزده کردو پتویسته که ی نه وی چاره سر ده کرد، پو شاکه جوانه که ی و پیلاره تازه که ی و پیخه فنه نویکه ی و خوارنده خوشه که ی نه ودا به هاورپی ناواره که ی، له کاتیکدا که له دهستی براو خزم و که سوکاریان پایان کردبوو نه وان ناواره بیان کردبون!

به هر حال ئەم بابەتە زۆر بەرفراوان و گرنگەو ئەم ھەویرەش ئاوی زۆر دەکێشێ، بۆیە لێیدەگەرێین و دەچینە سەر پوداویکی واقعی و پراست و دروست لە دۆلی جافایەتی و لە گوندی ھەلەدن، دوو پیاو لەم گوندە بەناوی قادر ھەلەدنی و سوارەیی ھۆمەری زۆر ھاورپەتییان خۆشبوو، بە بێ یەکتەر پێیان لەبەر نەدەچوو، بە کوردی خۆمان دەلێن ھەر ناموسمان بەین بوو، زۆر جاریش بەیەکەو دەچونە پاو.

پۆژێکیان شەیتان بە گژ بەکیاندا دەکات و ئاگری شەر لە نێوانیاندا دادەگیرسێت و بە یەکا دین و لەو شاخ و چیاچۆلە کەس نابێ دەستیان بگرێ و لێکیان جیا بکاتەو و ناوێزێکیان بکات، تا لە کۆتاییدا سوارە (قادر) ھاورپێ گیانی بە گیانی خۆی لە چیا بەکەسێ سەختوسەرکەشی پەشتی گوندی چالۆ دەکوژێ، ھەر ئەو نەندەیی دەنگی تەقە بیسترا، خەلکی لە ھەموو لایەکەو لە پێدەشت و بناری چیاو و پیاو ھەلەگەپان، بزانی ئەم تەقە یە چی بوو؟

کاتی چوون بێنیان قادر کوژاوە، کەسێش خەیاڵی بۆ سوارەیی ھۆمەری نەدەچوو کاری وای کردبێت، بە ھەر حال کۆمەلێک تەرمەکیان ھێناوەو، کۆمەلێکیش بەدوای بکوژە کەدا دەگەپان، ئاگاداریش بون کە بەیانی لەگەڵ سوارەیی ھاورپێ گیانی بە گیانی بەیەکەو پۆشتونەتە پاو. بۆیە ھەولیان بۆ ئەو بوو سوارە بدۆزنەو، ھەر نەبێ بزانی ئەگەر خۆشی قادری نەکوشتو سۆراخیکی بکوژی قادرمان بۆ بکات.

لە دواي گەپان و ئەمسەر و ئەوسەرێکی زۆر لە ئەشکەوتیکدا سوارەیان دۆزیووە لێی چوونە بەر تەنگی، وتیان: پێمان بلێ کێ قادری کوشت؟ بۆ

هیتشت بیکوژن؟ سوارهش هر دهستهجئ دانی به تاوانکهیدا ناو
 پهشیمانی دهریپی، هندیکیان هر لهوئ ویستیان بیکوژنهوه، بهلام
 ئهوانی تر وتیان: به خودای باوکی قادر تکاو پچای لیکردین و داوای
 کرده که بکوژی قادر بهدهستی بهستراو بهرینه بهر دهستی خوی،
 ئاوقای دهست و قاچمان بووه که بکوژهکئی به زیندویی بۆ بهرین و
 نهیکوژین. هر چوئ بوو پازی بوون، وتیان: دهی باوکی قادر دهیهوئ
 تاوانباره که له بهر چاوی خه لکی بکوژیتهوه و خه لکی پی ته میخوارد بکات
 و سوکنایی دلئیشی بهوه بینیت.

جا هر که هه والی دهستگیرکردنی بکوژی قادر بلاوبووه، مقومقوی ئهوه
 دهستی پیکرد که سوارهی هومری (قادی) هاوپئ و خوشه ویستی
 گیانی به گیانی خوی کوشتهوه، هه موو خه لکی ناوچه که و به تایبهتی
 خه لکی هر دوو گوندی هه له دن و سرگه لوو سهریان سورماو اقیان
 وپما، چون سواره دهستی چۆته قادری هاوپئی؟ هه موو خه لکی
 بهیه کدهنگ دهیان وت: بیکوژنهوه، نهیه ئن له داوی قادر یه ک پوژ بژی،
 بیکوژن ئه و ناپیاوی ناپاکه، بیکوژن نهیه ئن ده رچئ .

بهلام باوکی (قادر) به ناو خه لکیدا شالای هیئاو خه لکه که ی برداو هاته
 پیشه وه، وتی: من خاوه نی هه قم من خاوه نی خوینم که س سواره
 نه کوژیت له سهر کوپی من، بیده نه دهست خۆم، هر چوئ نیک بیت هه تا
 ئیواره خه لکی ئاویی به تایبهتی خزم و که سوکارو خاوه نخوین چاوه پی
 برپاری باوکی قادر بوون بۆ کوشتنه وهی سواره، ئیواره نان و چپشت
 دانرا، کۆمه لئ چاو سوریش حه ره سی سواره بوون نه وه ک ده رفه ت بینیت

و پابکات، هموو هاتنه سەر سفره و پهلاماری نانوجیشتیاندا، بهلام سواره دۆش دامابوو، زۆر خهفتهبارو دلتهنگ بوو، نهك خواردن و چیشت له ترساندا ئاویشی بۆ قوت نهدهچوو.

ئینجا ههلوێستی مەردانه و موسلمانانهی باوکی قادری جوانه مەرگ وهك مانگی چوارده كۆپو مهجليسهكه و دلی سوارهی پووناككردهوه، خیرا دهستی سوارهی گرت و فەرمووی كرد بۆ سەر سفره و خواتهكه و وتی: وهره پێشهوه فەرموو، وهره پێشهوه مهترسه و خهفته مهخۆ، من باوکی قادرم، من خاوهنی خوینم تیر بخۆ خهمت نهبێ، به خوا له بهر خاتری خوا نایهلم كهس دهستت بۆ بهری و خوین له لوتت بێنیت، لیتخۆش دهبم، دهی توخوا وهره له تهنیشت خۆمهوه بهبی ترس و لهرز خواردنهكهت بخۆ، بامنیش ئهوهندهم بۆ خوا ههبیته، له لایه خزمانهوه زۆر گلهیی و گهژندهی لیکرا، بهلام گوئی نه دایه و نهیهیتایه سەر خۆی و سوور بوو له سەر قسهكهی.

ئیتەر سواره وهكو گول گهشایهوه، دهستیگرد به نانخواردن و دواي دووشه و تهسلیمی كه سوکاری كردهوه، و ناردیهوه بۆ سهرگهلوو له بهر خوا لیی خۆش بوو، چونكه دهیزانی ئهوه له پق و پیلاندانانهوه نهبووه وشهیتان فریویداوه و ئهو گوناھهی پیکردوه، به كوشتنی سوارهش كوپهكهی ئهو زیندوو نابیتهوه

کڻ به دهنگ هه ٿيوه ڪانه وهه ها؟

له سال ۱۹۸۷ له دهست جه ندرمه ڪاني حيزبي به عس ماله و مال و ڪوناوڪون خؤم دهشارده وهه، چونكه فيرارو مارانگاز بووم^۱، مردنم به ناوات دهخواست، نه وهك جاريڪي تر زهليل وزه بوني ژڙر نه شڪه نجه و ليداني دهستي به عسيه ڪان بيمه وهه، ژؤر جار باوڪم (به په حمهت بيت) پياويڪي دورهه خؤمي خؤماني به ناوي (حاجي حمهه رها) له گه ل خؤي دههيتاياه وهه بؤ ماله وهه، پياويڪي ژؤر به ته من و قسه خؤش و خواناس و زهين پوون بوو، هرچي خوا دابووي به يه ڪه وهه و سيقتولي دهه مانخوارد، دواتر دهه ڪه و تمهه پرسيار ڪردن له حاجي حمهه ره زاي دنيا ديده، نه ويش هيتاش هيتاش و به ڪاره خؤ وهه لامي نه دامه وهه.

له يه ڪيڪ له به سهه رها ته سهه يرو سهه مرهه ڪانيدا دهه يهه رموو: له سهه رده مي گراني و نه بووني (گراني گه وره دا) چه ندهه ها پياوي گه وره و به شانوشه و ڪه تمهه دهبيني له برساهه مردن، يه ڪيڪ له و پياوانه ي ڪه مرد، مردنه ڪه شي بوه هؤي خه فته و دلته ننگي و په ژاره بؤ هه موو خه لڪي گونده ڪه مان (گوند ي ڪوپه داوي شاربازڙي)، پياويڪ بوو له دواي مردني خؤي پيئج هه تيوي به جي هيتشت، نيمه ش خؤمان هه موو برسي و په شوپووت، هر ڪه سيش دهه مرد دهه مان وت: به په حمهت بيت پزگاري بوو، به لام نهه م پياوه له بهر خؤي نه بوو ڪه به داخ بووين، به لڪو له بهر نهه و پيئج هه تيوه په شوپووت و داماره بوو ڪه دامان نابوو له بهر چاوماندا له برساهه

---

^۱ پيشت له سال ۱۹۸۲ (به ۱۶) پانزه سال زينداني حوڪم درابووم.

دهمرن وئيمهش هيچمان له دهست نايهت وخواش غهزه بمان ليده گريت، به هر حال له بهر برسپه تي ونه بوونی کهس توانای گزپه لکه ندنی نه بوو، هرچونیک بوو دووسې بست گزپه که مان بې قوولکرد، هر نه وندهی سهگ ودرپنده ترمه که ی پانه کيشنه دهره وه، ئيتړنه وه نه وپه پری توانامان بوو که نه و گزپه ساده مان بڅزی هه لکه ند، نه وندهی له تواناشماندا بوو بې مناله هه تيوه کانی گريابن، وهکو ده لاین: تا که فاهوسک بووین و فرميسکمان ليپرا، جا فهرمووی: له و گرانپه تنها له يه ک شه وو پړژدا سيانزه پياوی گه وره م بژارد که له برسا مردبوون، ترمه کانيشيان له شوینی خویان که وتبوون کهس توانای نه سپه رده کردنیانی نه بوو.

به هر حال به دهم گريانه وه له گزپستان گه پايته وه، هر هه مان شه و له خومدا له مالی نه و پياوه مردووهی پينچ هه تيوه که ی به جيپه شتتوبو پووناکیه ک دياربوو دهر وژودی ده کرد، خيرا خوم گه يانده لای، که به په يژه دا چومه سه روه بينيم پياویکی زور نورانی وجوان له ماله که دا هه لده سوړا، ونه و پوناکیه ش هر تيشک و نووری نه و بوو هيچ چراو ناگری ليته بوو، خيرا سه لامم ليکرد و وتم: جه نابت کي؟ فهرمووی: من پيغه مبهری خوام (ﷺ)، وتم: بڅچی ته شريفت هيناوه بې ئيره؟ فهرمووی: هاتوم بې سه رپه رشتی نه و هه تيوانه، بې ئيوه واتان ده زانی کهس نيه سه رپه رشتيان بکات؟!

ئینجا وتی: ده یان پياوو ژن و منالم بينی له برسا مردن، به لام نه و پينچ هه تيوه پرگاریان بوو له گرانی وکه سیان نه مرد.

ناژەل و بائەندەکانیش بەرامبەر هەتیو میهرەبانن

لێژنەداری سوتاندنمان هەلچنیبو لەسەر یەک بۆ زۆپای زستان، ئەو هەش
پیشەیی هەموو سالیگمان بوو، لە ترسی سەرماو کۆپۆهی زستان، پۆزیکیان
بەلای لێژنەدارەکاندا پۆیشتم، گویم لە نوزەیی بیچۆه پشیلەیهکی بچوک
بوو، زۆر بەزەلیلی و داماوێ دەمیواند، منیش پەحمم بۆی جولۆ خێرا
بانگی ئیسماعیلی کوپم کرد که دارەکانمان لابرد، سەیرمان کرد چوار
بەچکە پشیلەیان لە ژێردا بوو، سیانیان مردار بوونەوهو، تەنھا یەکیکیان
زیندوو بوو، ئەویش ئەوهەندە بچوک و لاواز و پوتەلەو زەبون بوو بوو،
یەکیکی بیوتایە دەژی سەد دەیانگوت ناژی، بە هەر حال کاکە ئیسماعیلی
دل پەر لە سۆزو بەزەیی (لە بابی کەوی)، خێرا پایکرد لای دایکی شیریی
مانگای بۆ هیناو بە دەمیدا کرد، لەگەڵ خواردنەوهی شیرەکه بەچکە
پشیلەکه ئاییکی بەبەردا هاتەوهو بێدەنگ بوو.

ئێمەش چەند سال بوو مریشکیگمان هەبوو، یەک هیلکەیان ژێرنایەو
بیست هیلکەیان ژێرنایە هەر یەک جوجەلەیی هەلەهیناو ئەوانی تری پیس
دەکردو جیی دەهیشتن، لەو کاتەدا مریشکەکه بە خۆی و جوجکە
تاقانەکه یەوه هات و هەر ئەوهەندەیی دەنگی بەچکە پشیلەیی بیست، خێرا
لێی نزیک بوەوهو بۆنی پتۆهکرد، ئیتر ئەو شەوه دلی بپوای نەهات بە
جیببیلێت، بە خۆی و جوجکەکه یەوه لەلای بەچکە پشیلەکه مانەوه،
جوجەلەکهی خۆی خستە ژێر بالیگی و بەچکە پشیلەکهشی خستە ژێر
بالەکهی تریهوه! ئیتر چۆنتان بۆ دەگێرمەوه ئاوا، ئەو مریشکە بەچکە

پشيله كەي له خۆگرت و دەستی ئی بەرنەدا، جوجە ئەكە له ژۆر بالئیکیه وه
سەری دەرده هینا و بەچکە پشيله كەش له ژۆر بالەكی تره وه سەری
دەرده هینا، بەرۆژ كاكە ئیسماعیلی چاكە خوازو بە بەزەیی شیریی مانگای
ئەدایه، بە شهویش مریشكە كه ژۆر بالی خۆی ئەدا، زۆرجار بە پۆژیش هەر
له گەل خۆی دە یگێژا، تا بەچكە پشيله كەي گەوره كردو له خەم پەخسی.

ئینجا بەچكە پشيله ش بە گەورهیی بیوه فاو نمەك كوێر نەبوو، هەر
له دەورو بهرو نزیکی ئەو مریشكە دەخهوت و هەلده سوپا، تەنانەت ئەگەر
مریشكە كه له سەر هیلکه كانی دەكهوت، پشيله كه به جیئى نەدە هیشت، له و
كاتانەشدا كه مریشكە كه برۆیشتایه بۆ ئاوخواردنە وه و ملومۆچ و خواردن
پشيله كه به دیار هیلکه كانیه وه هەلده تروشكاو حەرەسیات و نیگابانی
هیلکه كانی بۆ دەكرد، كەس نەیدە وێرا نزیك هیلکه كانی بكه ویت پشيله كه
شالاری بۆ دەبردو دوری دەخستنه وه^۱.

زۆرجار ئەم بەسەر هاته سەپروسە مەپانە له وتارو كۆپو مەجلیسدا
دەگێژینه وه، دەلێن مامۆستا یەك له وتاریكدا باسی وه فاداری و بیوه فایی
كردبوو، له ناو قسە كانییدا وتبوی: با دایكان شیریی خۆیان بدەن به
منالە كانیان، ئەم شیرە وشكە خوا دەیزانی چیه و چۆنە، زۆر كه سیش
دەلێن شیریی سەگ و بەرازە، پیاویكی به تەمەن كه دیاره كۆپو كچه كانی
بیوه فابوون بە رامبەری، دەلی: مامۆستا به خوا له وانە یه هەر شیریی
بەراز بیئت و مافی سەگی بیوه نەبیئت، ئەگەر شیریی سەگی تێدابوایه
منالە كانیان تۆژی وه فایان دەبوو.

---

^۱ له زمانی حاجی صالح مەله دینه وه .

(حاجی کریم) خه لکی گوندی چالاوا ده لئی: جوتم ده کرد په لم بوو هه تا هیلک زیاتر جوت بکم و به هیچ جوریک خوم نه ده خافلاندو جه زم نه ده کرد ده ست له دسته دوری هه و چاره که به ریده م، به لام له و کاته دا په پوسلیمانکه یه ک به سر هه په ی مژانه که وه ده نیشته وه و به ده نوک له هه په که ی نه داو ته قه ته قی لیده کرد، و به به رچاومه وه هه لده فربه سر داریکی به رز له قه راغی زهویه که، په پوسلیمانکه ی خه مخورو میهره بان چهنده جار نم کاره ی دوویاره کرده وه، هه تا کاری تی کردم له زمانحالی تیگه یستم که ده لئی جوته که ت راگره کاریکی خیرترو چاکتر هه یه، فریاکه وه، به لئی دوا ی نه وه ی تا چند هیلکیم جوت کرد چهنده جار نم دیمه نه م لم په پوسلیماننه بینی، پیم گونا و تاوان بوو به دهمیه وه نه چم و هه لویستم نه بیست، بویه خوا نایه دلم جوته که م راگرت و چووم به هانای په پوسلیماننه که وه، که چوومه بن داره گوره که سر م به رز کرده وه بؤنه و شوینه ی په پوسلیماننه که ی لی نیشته بوه وه، بینیم ماریکی گوره هیرش بؤ هیلانه چۆله که یه ک ده بات که وا دیار بوو دایکیان نه مابوو، خو نه گه ر نه و جاره نه چوما یه هه موو زه پنه قوته داماوو بیده سه لاته کانی ده خوارد، منیش خیرا وه کو په پوسلیماننه که مهردانه به نه قیزه و دارو به رد تیی به ریووم، ماره که م کوشت په پوسلیماننه که کوش زؤر که یفخوش بوو، نه مبهرو نه و به رری داره که ی کرد تا له کوشتنی ماره که بومه وه، که زانی کوشتم و سر م پان کرده وه هه لفری و پویشتم، منیش له و دلخوشت بوم، نیتر هاتمه وه به لای جوته که مه وه.

خودای گورهش راست ده فرمویت: ﴿وما من دابة في الأرض ولا طائر يطير بجناحيه إلا أمم أمثالكم﴾، واته: هیچ گیاندارتیک یان په له وهرتیک نیه که به بال بفریت و وهك ئیوه ئه وانیش نه ته وه و میللهت نه بن .

ئاژه ئیش هه ستا و سوژی هه یه

دوای ئه وهی حکومه تی عێراق فه رمانی ده رکرد به چۆلکردنی گونده کانی سه رسنور به قولی ده کیلۆمه تر بۆ ناو خاکی عێراق، په کیک له و گوندانه ی بهر شالاوی پاگواستن و وێرانکردن که وتن گونده که ی ئیمه بوو، ماوه یه کیان بۆ دیاریکردین بۆ چۆلکردن و گواستن وه ی ئه و که لوپه ل و شتانه ی به که لکی گواستن وه دین، ئیمه ش به دلێ شکاوو چاوی پر له فرمیسه که وه به ناچاری ده ستمانکرد به پاگواستن که لوپه ل و ناوماڵ و زه خیره و وشکه و ئاژه ل و ئه و به روبومه ی به ره ممان هینا بوو. هه ندیک له و شتانه ش که ناچار بوین به جێیان به ئیلین به جێمانه ئیشتن.

جا په کیک له و شتانه ی به جیمه ئیشت و خۆشم به گونا هبارو بێوه فا ده زانی له ئاستیدا به لام چارم نه بوو گویدرێژه په نجبه رو بارکیشو ماندونه ناسه که م بوو، چونکه له ناوچه ی ئیمه دا ئه و کات که سه یاره که م بوو رینگه و بانیش خۆش نه کرابوو، ولاخ گه وره ترین خزمه تی پیده کراو په نجی ده کیشا، به جوتپیکردن و بارکیشی و سواری و گیره و کیشه و کاروان و گه رمیان و کوێستان زۆر شتی تریش.

به هرحالّ با بچینه سه ریاسی گویدرژّه که، گونده که مان چۆلکرد، که م سیبهری درهخت و سه رکانی و کاریزو سه رجۆگه و لوتکه شاخ ههیه به ده م خواحافیزیه وه تیر لئی نه گریام و به فرمیسک ئاورپشینم نه کرد بیت، نه که هر من، ته واوی خه لکی ناوچه که به زۆرو ده سترژی و سته م له ناوچه فینک و سه رکانی و کاریزه زولال و ئاوو هه وا ساف و بیگه ر دو جۆگه و جۆبار و یاخ و باخچه پردارو درهخته به ههشت ئاسایه ده رکرابین، هر که ناوی زۆری تیدا بوو به ده سترژی و سته ممان ده زانی و هیچ ده سه لاتیشمان نه بوو، له ناو ئه و ئاوو هه واو گوڤ و گوڤستان و دارستان و میوه و به روبومه سازگارو دیمه نه قه شه نگانه وه به ره و کۆمه لگای زۆره ملیّ ئاراسته کرابین، که گه رم و پر له خۆلّ و ته پوتۆز بوو، میش و مه گه زو میشوله و جهیش و جاش و بئ کاریش له ولاره بوه ستی.

به هرحالّ ئه وهی به بیوه فاییم ده زانی، نه که کۆیری بوو به لاهه وه و هیچ ده سه لاتیشم نه بوو، به جیهیشتنی گویدرژّه هه ناسه ساردو نه که ساوه که م بوو، ئه و گویدرژّه ی ئه رکی ته واوی ئه و ماله له سه رشان و پشتی ئه و بوو، چوار وه رزه ش پشودانی نه بوو، ئه وه نده ی خزمهت کردبوین وای ده زانی بق هر کون و قوربنتیکی ئه م دونیا یه برۆین له گه لّ خۆمان ده بیهن و له یادی ناکهین، به لام به داخ و که سه ریکی زۆره وه به جیمه یشت.

دوای ماوه یه ک که له بیرم نه ماوه چهندی پیچوو، که پامه وه بق سه ردانی گوندی بیوری "هه واری خالی"، بایه قورۆ کونه په پو تیدا ده خویند، پیای به جهرگ سامی ده کرد، هه ره که سه ده سالّ بئ چۆلکرابین، ئه و

مريشك و بالنده و نازله مائيانى به جيمابون رهنكى كتيوله يان
لينيشتبوو، هر كه سيكيان بيبيينايه چنگ له سرشان رايان ده كرد،
هروهكو درنده يان بينيبت، به هر حال ناتوانم به ته واوي هست و
نه ستى خۆم و نه وهى به چاو بينيم و له دلمايه بو تانى به يان بگم.

كاتيك سه يري نه و ناودى و باخ و باخاته ده كرد سامده يگرتيت،
جاران قهره بالغ و له بن هه موو كه پرو ساباتيكدا گيزه ي سه ماوه رو
هه رموو هه رموى پياوما قولان و خزمان بوو، دهنگى ناسك و زولالى
مناله ساواكان و قوقه ي كه له شيرو باره ي به رخ و كارزوله و بزى و مه پت
ده هاته گويت، نيستاش چول و هول، دهنگيك نه بيستى گويت
ده زرنگيته وه، به ناشكرا واهه ست ده كه يت نه مام و دره خته كان
به خيره اتنت ده كه ن و داواي هه لدانه وهى جزگه له و خيراوه كانت ليده كه ن،
به زمانى حاليان بيت ده لئن بۇ جيته يشتين؟ خو ئيمه چارمان له ده ست
و مه چك و پاچ و بيله كه ي تو بوو، نه وه بۇ ناوا بي وه فايانه و به بيده نگ
و سه نگ به جيته يشتين؟ نه وه موو عيشق و خو شه ويستيه ي نيوانمان
چي ليها ت؟ له بيرت چوو كاتيك دارو به رديشت تيبگرتينايه ئيمه ميوه مان
به سه ردا ده باراندى! زور دهرده دلى تريش، كه گريان قوپكى گرتوم و
ناتوانم له وه زياترتان بۇ بگيرمه وه.

هه رچونيك بيت وتم: هه روهك هاتوم سه ريك له ده وروبه رى ناواييش
بدهم باشه، زور نه پويشم گويدر زه به وه فاكه م هات به ره وپيرم،
سويندتان له سه رم نيه كه كه يشته نزيك من و بونى پتوه كردم هون هون
فرميسك به چاوه كانيدا هاته خواره وه! منيش خۆم پينه گيرا ده ستم كرد

به گريان، وتم: يارهبى خوا به دكارو دوزمنى دين و خاك و ولاتمان بگريت!
 به خوا من هيچ دهسه لاتم نيه، له زمانحالى گويدريزه به سته زمانه كه نه وه م
 ده خوئينده وه كه ده لى: خوزگه چولتان نه كردايه، نيتر بامنيش هر
 ماندوبومايه و شه ووپژو چوار و هرزه هر باركتشيك بومايه^۱

نيازپاکی کار له ناوی ژیرزه ویش دهکات

خوای گه وره کاتیک به هره به که سیک ده به خشیت دواى نه وه
 چاودیری دهکات، نه گه نه که سه نه وه به هره ی باش به کارهیناو سوپاسی
 خوای له سهر کردو شوینه واری نه وه به هره و به خششه خویبه ی
 پیوه ده رکوت و زانی چون به کاری به نیت، خواش بوی به رده وام دهکات
 و بوی زیاد دهکات و پر فیه و پروزی دهکات. به لام نه گه سوپاسی خوای
 له سهر نه کردو نه زانی له شوینی خویدا به باشی به کاری به نیت، خوا
 لئی ده سیتینیت وه، یان ده بیه خشیته که سیکتر که شایسته تره.

(وهستا توفیقی ره شه ویز) خه لکی گوندی گرده زوبیری شاریاژپر
 وتی: پیاویکی خه لکی گوندی خومان کانی و به رئاویکی زدر چاک و به
 پیتی هه بوو، ناوی کانی که نه وه نده پرپیت و به رکه کت بوو له سه روبه ی
 ملک و باخه که ی زیادبوو، به شی بالنده و گیانله به ری کتویشی ده کرد،
 ریوارو خه لکی گوندی و ده رودراوسیش لییان ده خوارده وه و بۆ
 ده ستونیزو پیوستی خویان سوودیان لیده ببینی.

^۱ به دستکاریه وه له زمانی ماموستا مه لا عزیزى بیوری وه رگراوه .

به لّام ته ماعی دونیاو بهرچاوته نگی و تیرنه خواردن وای له خاوهنی کانی و باخ و بهراوه که کرد، ئاوه که داپۆشن و پښگی خیرو خیراتی لیبگرئ، بۆیه ده ورو به سهری جوگاکی په ژین کردو به چقله زی و هه ژه گه لّا پښگی ئاوه که ی بپی، منیش نۆرم ئامۆزگاری کردو هه زارویه که قسم له تو کرد، به لّام نه بیبیست، وتی: کاکه من ئاوو کانیاوی خۆمه، نایه لم که س ده می ئی ته پکا، ئیتر وازم ئی بینه و له وه زیاتر خۆتم ئی مه که ره مو حامی، به هه حال دهستی به سهر ئاوه که دا گرت، ئیتر له وه ودوا نه ئا ده می و نه خزم و بیگانه و نه خه لکی ئاوی و ریوارو نه گیانه به رو بالنده و ئاژه ل، نه یانده توانی نزیك بینه وه له و کانی وئاوه، هه مو ئه و ئاوه سازگار و به هره خوا بیه یان ئی یاساغ کرا .

زهویه وشک و بی ئاوه که ی ئیمه ش له گه لّ کانیاو بهر ئاوه که ی حاجی (...) دا گردیکی به یین بوو، ئه م دیوی گرده که زهوی و مولکی ئیمه بوو بیتاوو وشک و دیم بوو، ئه و دیو گرده که ش که مولکی حاجی (...) بوو خوا کانیه کی زولّال و سازگاری پی به خشیبوو، به لّام نه یده زانی خزمه تی خۆی پی بکات و سوپاسی خوی له سهر بکات.

سال هات و سال پۆیشت، ده ستکرا به پښگه خو شکردن و جاده لیدان، ده بوو جاده که ش هه به سهر ئه و گرده دا تیپه پیت که له نیوان مولکی ئیمه و حاجیدا بوو، بۆیه هه ر که شو لّال ده می له گرده که گپر کردو ده ستیکرد به ته ختکردنی سنگی گرده که و جاده لیدان، کانیه سازگاره که پیره وی خۆی گۆپی "یان بلین پیره وی پی گۆپدرا" و پوهی له دیوی مولکی ئیمه کرد، هه ر بۆ به یانی که چوینه سه رکانیه که له م دیوی گرده که

و له سه روی زهویه که ی ئیمه سه ری هه لدابوو، ئاو یکی زولال و ساردو سازگار گزنگی خۆر لئی دابوو، له زهویه که ی ئیمه دا وه کو دوپوو یاقوت و دانه ی گه وه ر ده بریسکایه وه .

له گه ل سوپاس و ستایشی ئیمه و شوکرانه بژیری ئیمه، له و دیوی گرده که گلهیی و گازنده و په شیمانی حاجی (...) ده بیسترا: ئیستا من چی بکه م؟ چۆن ئه م ئاوه ی من پووی له و دیوو کردوه؟ بۆ ده ماری ئاوه که تان جولاندوه؟ من جاده م بۆ چیه؟ چۆن دارو دره خته که م ئاو بده م؟ ئه ی خواجه چیم به خۆم کرد؟

به لآم تازه حاجی (...) دهستی له بنی هه مانه وه ده رچوو، ئیستا و ئیستاش ئاوه که جار یکی تر پووی له حاجی و له باخه که ی نه کرده وه و دهنگی لئ دابری و پووی لئ وه رگتیرا .

به لآم ئیمه شوکرانه ی خوامان له سه رکرد، به لئیماندا ئه م کانیاهه خیره، به شی هه موو مرۆف و گیاندارو گیانله به رو بالنده و زینده وه رو مارو میرو بیت، ئیمه خۆمان نه که ی نه خاوه نی و له ئاستی هه یج که س و گیانله به ریتکا خاوه نی نه بین .

ئیترا حاجی (...) ش هه ر ئه وه نده ی به دهسته وه مابوو وه کو خه لکی گوند یان وه کو پێوار ئیک بیته سه ر کانیه که و پێویستی خۆی جیبه جی بکات و ئاخ و داخێک هه لپه رتیت و بپوات .

پێغه مبه ر (ﷺ) جوان ده فهرمویت: (المال مال الله والعباد عباد الله)، به کێک له زانا یان چوو ه لای کابرایه ک که مانیکی زۆدی له ده سته دابوو، خه ریک بوو له غه می ئه و ماله دا شیت ئه بوو، زانا که پیتی وت: (یا عبدالله! إن المال مال الله، متعك به إن شاء، وأخذك منك إن شاء، فاصبر لأمره ولا

تجزع، فإن من تمام شكر الله على العافية الصبر له على المصيبة، ومن قدم وجد، ومن آخر ندم^١، واته: ئەى بەندەى خودا! مال و سامان هى خودايه، ئەگەر وىستى پىت دەبەخشى و ئەگەر بيه ویت لیتدەستىنیتتەوه، ئارامگەرە بۆ فەرمانى خودا و خۆت تىك مەدە، چونكە شوكرانه بۆزىرى تەواو ئەوه يە چۆن له كاتى خۆشيدا شوكرى خودا دەكەيت له كاتى بەلادا ئارامگر بيت، هەرچيت پيشنر بەخشىبىت لای خودا دەستت دەكەوتتەوه، ئەوهش كە دواتخستوو، بۆى پەشيمانده بيتەوه، پەشيمانيش بيسوده .

پاداشتى خوا گەوره تره

باوكى پەحمەتيم له گوندى پەشان^٢ مەلا بوو، گوندى كۆرە مێوه دراوسى ديمان بوو، بە هۆى دراوسىيەتى و شيرخواردنەوه تىكە ليمان زۆر بوو، بە تايبە تيش له گەل مالى كاك فايەق حەمە صالح كە پياويكى زۆر خواناس و لەخواترس بوو، دراوسىيەكى چاك و بەوه فاش بوو بۆ هەمووان.

مامۆستا سیدعلی وتی: پۆزۆك كاك فايەق خۆى كرد بە ژورا، مالى ئیمە و ئەوانيش يەك مال بووين، ئیمە و ئیوه مان زۆر له نینواندا نەبوو، دواى ئەوهى پشوو یەكى كورتى دا، وتی: مامۆستا له كاتى پاكردن و

^١ كتیبى (شعب الإيمان) ی ئیمامى بیهەقى، (فصل في ذكر ما جاء في الأوجاع والأمراض).

^٢ له زارى مامۆستا (سید علی عبدالواحد)، وتارخوینى (مزگوتى شیخ عبدالقادرى چویسه) و پيش نوێزله مزگوتى عثمان ئاغا له سلیمانى .

ئاوارەبىيەكەيدا "سالى ۱۹۹۱" منىش مال و خىزانم پىش خۇمدا بەرەو سىدصادق و لەو پىشەوہ بۇ پىنجوئىن، لە بەينى عەرەبەت و كانى پانكەدا قەرەبالقى و بگرەو بەردەيەكى زۆر لەسەر پىگاگە ھەبوو، لەو كاتەدا پارچە شتىكى گەرە لەبەرپىمدا كەوتبوو، كە دەستم دايا مەنجەلئىكى گەرەبوو. جوان پىچراپوہو، منىش وامزانى نانەوردەيە، كەردمەوہ كە سەيرم كەرد ھەمووى بىست و پىنجى پارەى عىراقى ئو سەردەمەبوو.

بە خۇم وت: چاك توشبووم، ھەلئەگرم و بھوتئى و گوناھبار دەيم، ھەلئەگرم چى لئىكەم و لە كوئى دايبىنئىم، ئىمە بەم ھەموو ترس و لەرزو ئاوارەبى و بئى نەوايىوہ خوايە چى لئىكەم، ناچار خىزان و مالئ ئىزندا، وت: ئىوہ بپۇن من دەچمەوہ بۇ بارىكە "ئۆردوگاي بارىكە"، بەلئى مەنجەلە پىچراوہكەم ھەلگرت و ھاتمەوہ بۇ بارىكە، واتە بەرەو مەرگ، چونكە دەيانوت: سوپاي حكومت بەرئوہيەو تەپرو وشك بە جارئك دەسوتىنئىت. كە گەيشتمەوہ مالەوہ، مالى چى؟ چۆل و ئۆردوگاي وىران و تاريك و كپ و بىدەنگ، ھەرئەو شەوہ لە ھوشەكەى خۇماندا چالئىكم ھەلگەندو مەنجەلە پارەكەم تىدا شاردەوہ، بەشئوہيەكى وا شاردمەوہ ترسام خۇشم باش نەچمەوہسەرى. بەلام پىش لە چالئانى بزاردم ۱۹۵ ھەزار بوو.

پاش ماوہيەك خىزان گەرانەوہو منىش لاي كەس باسمنەكرد، زۆرىش ئەترسام شتىكم لئى بىت و پارەكە بھوتئى، خىزانى خۇشمان وتى وتيەكيان تىكەوتبوو، ھەستيان بەوہ كەردبوو كە پارەيەكم دۆزىوہتەوہ - ھەر بەگومان - ئەگەر نا دلئيا نەبوون، بۇيە زۆر داوايان لئىكردم دەھەزار

دیناریان بدهمی که کوره‌کان کاری پبیکهن و دواتر که قازانجیان کرد
بدهنه‌وه، منیش خۆم لێ هه‌له‌ کردن و نه‌مدانی.

له‌ و سه‌رده‌مه‌دا كاك تۆفیق هات بۆ سه‌ردانم، وتی: فلانی من نه‌وه‌نده
پاره‌م دۆزیوه‌ته‌وه به‌ نه‌مانه‌ت به‌ تۆ ده‌لێم، نه‌گه‌ر مردم با جه‌نابت
بزانی، چونکه‌ من چه‌ند سال له‌به‌غدا بووم، ده‌چم به‌لگه‌ له‌وئێ کارێکم
ده‌سته‌که‌وئێ، ئیستا لێره‌ نه‌بوونی و بیکاریه‌، سه‌رده‌م سه‌رده‌می که‌په‌ره
برنجه‌ و گرانیه‌.

به‌لێ سواری پاسیکی بیستویه‌ك نه‌فه‌ری ده‌بیت، له‌ بازگه‌یه‌ك
"سه‌یته‌ره" به‌بێ لێرسین هه‌موویان ده‌گرن، كاك فایه‌قیش وه‌كو دواتر
بۆی گێپامه‌وه‌ وتی: نه‌وه‌نده‌ی خه‌می پاره‌که‌م بوو نه‌وه‌نده‌ خه‌می گرتن
و مال و خێزانی خۆشم نه‌بووم.

به‌ به‌ندکراوی بردیانی بۆ که‌رکوک، زۆر به‌بێ ویژدانی لێیانداين، دواتر
هه‌ر دوان و سیان فرییان داینه‌ ژوریکه‌وه‌ و به‌سه‌ر ژوره‌کاندا
دابەشیانکردین، که‌ پهبوون له‌ به‌ندکراو. نه‌و ژوره‌ی منیان تێکرد پیاویکی
لێبوو، زۆر پوگرژو خه‌فه‌تباربوو، ویستم لێی بپرسم بۆ غه‌مباره‌ و هه‌ندێ
ئامۆژگاری بکه‌م و دلخۆشی بده‌مه‌وه‌، له‌کاتی ده‌ستنوێژدا یه‌ك دوو قسه‌م
له‌گه‌ل کرد، پاسه‌وانه‌چه‌ته‌وله‌که‌ تێبخورپین و وتی: کورد نه‌وه‌نده
موسلمانه‌ و ده‌ستنوێژ ده‌گرن؟ ئیتر لێمان توپه‌ بوو نه‌یه‌یشت
قسه‌کانمان به‌ نه‌جام بگه‌یه‌نین، به‌لام سه‌ره‌مویه‌کم ده‌سته‌که‌وت، نه‌وه‌نده
فریاکه‌وتین وتی: ناوم جه‌باره‌ و دووبرام نه‌نقالان و ژن و منالی نه‌و دوو
برایه‌م به‌سه‌رمدا به‌جێمان، ته‌نها "ده‌راسه‌یه‌ك" که‌مپاینیکیان هه‌بوو،

بۆم فروشتن بەلکو لەم گرانیه پیتی دەریاز بن، براژنه بیوهژن و مناله ههتیوه کانیان ئیحتیاجی دهستی خهلکی نهبن، بهلام ئیتر دلی پربوو، وتی: پاره‌ی که مپاینه که ۱۹۵ (سه‌دو نه‌دو پینج ههزار) بوو، له شله‌ژاوی و شپژزه‌یی خۆمان له پێگه‌ی سیدصادق لیمان ون بوو. وتم: خوا گه‌وره‌یه خه‌مت نه‌بی، إنشاءالله ئه‌یدۆزیته‌وه، برا خۆخه‌لکی ئه‌م ولاته زۆریه‌ی هه‌ره زۆری خه‌لاتخۆرو چاکه‌خوازه، به‌لکو ده‌ست که‌سیکی باش بکه‌وێت بۆتان بێنیته‌وه.

ئیت‌ر منیش دالمخۆش بوو سه‌ره‌داویکم ده‌ستکه‌وت، له خۆشیا دوو سێ جار خه‌ریک بوو پیتی بلێم که پاره‌که لای منه، به‌لام دانم به‌خۆمدا گرت هه‌تا پۆژی دواتر، وتیان: ئه‌ری وه‌لا ئه‌وه (شیخ طاهری چوێسه) هات، کیتابی پێیه‌ خزم و بارو شتومه‌کیان گیراوه، هاتوه به‌په‌لایان کات، (شیخ طاهر) به‌عه‌بابه‌کی عه‌ره‌بیه‌وه به‌هه‌بیه‌ت و به‌ژن و بالاو پوواله‌تیکی جوان خۆی کرد به‌ ژوراو قسه‌ی له‌گه‌ڵ ئه‌فسه‌ره‌کان کرد، یه‌کسه‌ر ئه‌فسه‌ریک وتی: کێ جه‌ماعه‌تی (شیخ طاهره) بابێ ناوی خۆی بنوسن، من یه‌که‌م که‌س چوم ناوم نوسی، شیخ وتی: کوا تو جه‌ماعه‌تی ئیمه‌ی؟ وتم: قوربان باوکم چهند سال درویش و موریدی جه‌نابی باوکه‌ته، وتی: باشه یه‌که‌م ناو ناویان نوسیم، که له ناونوسین بونه‌وه، وتیان: بپۆنه‌وه ژوره‌وه دوو پۆژی تر نازاد ده‌بن، ئیت‌ر گه‌پامه‌وه ژوره‌وه، ناوو ناونیشانی ته‌واوم له کاک جه‌بار وه‌رگرت، وتم: من هه‌والتیکی ئه‌و پاره‌یه ده‌زانم به‌ دوایدا ده‌چم، واز ناھێتم خه‌مت نه‌بی، به‌لام نه‌موت: لای خۆمه،

نه و هك خوا به لايه كى بؤ نارديبى، وتى: براژنه كه م و مناله بيباوكه كانيان له هه وليترن و له فلان گه په كن.

دواى دوو پوژ من نازاد بووم، به گه يشتنى ماله وه پويشتم بؤ هه وليرو دوماه هه تيوباره كه م دوزيه وه، زقر كه ساس و داماوو هه ژار بوون، وتم: من له لايه ن مامه جه باره وه هاتوم، انشاء الله نه ويش به ره لالا ده بى، ئيوه شتيكى ئاواتان لى پوو دراوه و پاره يه كى ئاواتان لى ونبوووه؟ وتيان: به لى، وتم: لاي منه و خه متان نه بى، له خو شيا هه نديكيان ده ستيان كرد به گريان، ژنى برا گه وره كه يان وتى: نه وه به گه ردى نازادى (١٥) "پانزه هه زار دينارى" بؤ خو ت، وتم: خوشكم ئيوه چا كه له گه ل من ناكه ن من خيبرى قيامه تم ده وي، خو ١٩٥ "سه دو نه وه د و پينچ" هه زار ديناره كه زقوتتر بوو نه گه ر له بهر خوا نه بوايه و مه به ستم پاره بوايه، به خوا يه ك فلسطين ليوه رناگرم.

چه نده كه سيكيان له گه ل خو يان هيتاو به ئاگادارى و ئيمزاو شاهيدى من "ماموستا سيد على" و "ماموستا مه لا محمد" ي كانى مانگا پاره كه مان ته تسليم كردنه وه، نوسراوه كه ئيستاش هه ر ماوه له لام.

كاك فايه ق له گه په كى شيخ عباس له سلیمانی دوکانی دانا بوو، پوژيكيان پاسيک خو ي ده كات به دوكانه كه يداو لى ئه دات، برديانه نه خو شخانه و له سه ره مه رگا من فرياي كه وتم، وتى: دواى خو م بيانو به م سايه قه مه گرن، نه وا له بهر خوا گه ردىم نازاد كرد، چونكه من ده مرم دواى من له وانه يه لى نه بوون، نه وا خو م له بهر خوا به خشم، له قسه كانى

---

^١ نه و ده مه (پانزه هه زار) دووخانوى باشى پيده كرا.

بوهوهو دواى ماوهيهكى كهه بهدهه وهسيهه وههردن نازاديهوه گياني
سپارد .

ماموستا سيدعهلى دهلى: له كوئا پوژى پرسهكهيداو له وتارى كوئايى
پرسهكهدا، نهه بهسهرههاتى پاره دوژينهوهيهه بهه خهكهكه گيپايهوه،
ههستهى خهلكى زوور وروژاندو دوعاى خيريان بهه كرد، كوپهكانيشى
كاك" نجم الدين و بهاءالدين و فهريد" بهه ههلوئيسهه و مردن و بههخشينهى
باوكيان زوور سههريزهه بوون.

چاوههراى بههركى سهه يهه بهه بن انشاءالله

پیرستی بابہ تہ کان

۳	پیشہ کیہک بہ پینووسی ماموستا نیکرام کہریم	۱
۵	پیشہ کی	۲
۹	دوای بیست و پینج سال نالتونہ دزاوہ کی بؤ ہیتانہ وہ	۳
۱۲	سولحہ کی کاک نہ حمہ دی شیخ	۴
۱۷	پاداشتی ژنی بئ وہ فا	۵
۲۳	دوانزہ منالی بووہ و تایلانندی خزمہ تی دہکات	۶
۲۸	گیانی کردہ فیدای دایکی	۷
۲۹	دایک ہمیشہ خہ مخورہ	۸
۳۱	نزاکی دایکم وہک فیشہک پیکامی	۹
۳۲	بؤ مردنی کورہ کی نویژہ کی نہ فہ وتاند	۱۰
۳۴	سہری بئ پوژی لہ ژیر خاکدایہ	۱۱
۳۵	خودا بہ شی ہر کہ سیکی لہ بہ کہ م پوژی ژیانہ وہ دیاری کردوہ، ہوکاریش دہرہ خسینی	۱۲
۳۸	بیخو پزقی خوتہ	۱۳
۳۹	وادہی مردن پاش و پیش ناکات	۱۴

۴۱	تا به رده که م نه خسته سه رسنگی گیانی دهرنه چوو	۱۵
۴۳	مردنیش کاتی خوی ههیه	۱۶
۴۴	خوا له گه لّ خۆراگراندایه	۱۷
۴۸	پینچ کوپی به پۆژیک کوژران	۱۸
۵۰	دهبی به پییه کانی خۆت به ره و نه جهل پرۆی	۱۹
۵۲	ئه وهی لای به نده خه یاله لای خوا به تاله	۲۰
۵۴	میوانی خوام ناچمه مائی که س	۲۱
۵۶	دوای نزیکه ی بیست و پینچ سالّ به یه ک شاد بوونه وه	۲۲
۵۹	گرانیش چۆکی پیّ دانه دا	۲۳
۶۱	پۆژانه که م نه دهم به چۆله که و به ره لّ لای ده که م	۲۴
۶۴	خۆ به که م گرتن له بهر خوای گه وره	۲۵
۶۵	تیگه یشتن به لای سه ره... ناینی عورفی و چاولیکه ری خه تره	۲۶
۶۶	داب و نه ریتی لّ بۆته دین	۲۷
۶۷	ناشکوری گرانی پیوه یه	۲۸
۶۹	شیت، یان عاشقی خوا و دین و مزگه وت	۲۹
۷۳	ژن و میژدی به خته وهر	۳۰

۲۶	درهختی خوشه‌ویستی له‌سه‌ر به‌ردیش ده‌رویی	۳۱
۲۹	ئەم خوشه‌ویستییه له چ قوتا‌بخانه‌یه‌که‌وه فێربوون؟	۳۲
۸۴	به‌فه‌رمانی پێغه‌مبەر خانووه‌که‌مان بۆ دروست کرد	۳۳
۸۶	مه‌ردیش له مه‌یداندا ده‌رده‌که‌وئ	۳۴
۸۹	دلی مردوو که سوکاری مردوو‌ه‌که‌مان خوش کرد	۳۵
۹۱	خودای گه‌وره پارێزگاری له‌مالی خۆی ده‌کات	۳۶
۹۲	((که نه‌ما چاره له هه‌چ لایه ئیتر تۆره‌ی ره‌حمی خواجه))	۳۷
۹۴	جاریکی تر زولم له‌مشکیش ناکه‌م	۳۸
۹۶	په‌تی سته‌م له‌ئه‌ستوریدا نه‌پسن	۳۹
۹۹	ئەم جاره دوو کچی چاو‌گه‌ش قۆچی قوربانین	۴۰
۱۰۴	ته‌نها کاریک دلم پیتی خوش بیته‌ له‌به‌ر خوا کردومه	۴۱
۱۰۸	کئی به‌ده‌نگ هه‌تیوه‌کانه‌وه هات؟	۴۲
۱۱۰	ناژه‌ل و بالنده‌کانیش به‌رامبه‌ر هه‌تیو میه‌ره‌بانن	۴۳
۱۱۳	ناژه‌ل‌یش هه‌ست و سۆزی هه‌یه	۴۴
۱۱۶	نیازپاکی کار له‌ ئاوی ژێرزه‌ویش ده‌کات	۴۵
۱۱۹	پاداشتی خوا گه‌وره‌تره	۴۶